

**BİRLEŞİK
KAMU-İŞ
KONFEDERASYONU**

kamucu tavır

BİRLEŞİK KAMU-İŞ KONFEDERASYONU DERGİSİ

2019 Güz SAYI: 5

Bilimsel, Laik, Karma Eğitim

NİYAZİ ALTUNYA • IŞIK KANSU • FUAT BOZKURT • MUSTAFA GAZALCI • SERAP ETİKE
AHMET YILDIZ • HASAN KÜTÜK • YANKI YAZGAN • HASAN HÜSEYİN AKSOY
PAKİZE TÜRKOĞLU • AYFER KOCABAŞ • ŞAHİN FİLİZ • ALİ TAŞTAN
BÜLENT BULDUK • TUNCER ÇETİNKAYA • İLİ TAŞDÖĞEN • YAVUZ ÖZHAN ÖNÜR

kamucu tavir

YIL 2019 SAYI 5

**BİRLEŞİK KAMU-İŞ
KONFEDERASYONU DERGİSİ**

BİRLEŞİK KAMU-İŞ YÖNETİM KURULU

Mehmet Balık
Mücahit Dede
Ali Taştan
Hasan Kütük
Levent Akça
Mehmet Yeşildağ
Doğan Altun

KAMUCU TAVIR DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir
Prof. Dr. Oğuz Oyan
Prof Dr. Seyhan Erdoğan
Prof. Dr. Ahmet Alpay Dikmen
Prof. Dr. Mehmet Kubilay Önal
Dr. Öğr. Üyesi Şafak Etike

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Şafak Etike
Bülent Bulduk
Ramazan Azitepe
Ali Taştan

BİRLEŞİK KAMU-İŞ ADINA SAHİBİ

Mehmet BALIK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mücahit DEDE

YÖNETİM YERİ

Şehit Adem Yavuz Sokak, Hitit Apt. 14/14
Kızılay/ANKARA

TEL: 0(312) 431 7013 - 12

FAKS: 0(312) 433 6568

EPOSTA: birlesikkamuisbasin@gmail.com

<http://www.birlesikkamuis.org.tr>

BASKI

Yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

twitter

@kamucutavir

facebook

www.facebook.com/kamucutavir

Instagram

/kamucutavir

04

Bu Sayıda

05

Konfederasyondan

Mehmet Balık

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu Genel Başkanı

07

Kapak Konusu

Işık Kansu

Fuat Bozkurt

Mustafa Gazalcı

Ahmet Yıldız

Hasan Kütük

Yankı Yazgan

Hasan Hüseyin Aksoy

Pakize

Ayfer Kocabaş

Şahin Filiz

Ali Taştan

Bülent Bulduk

43

Halkın Ekonomisi

KAMU-AR Açlık Yoksulluk Sınırı Araştırması

45

Mücadele Günlüğü

Kamu Emekçilerinin 5. Dönem Toplu Sözleşme ve Bütçeye Dair Değerlendirmeleri Eylemler

57

Kamu Emek Mücadelesi Tarihinden Kesitler

Niyazi Atunya

61

Emek ve Sanat

Serap Etike

Tuncer Çetinkaya

İli Taşdöğen

Yavuz Özhan Önür

Bu sayıda...

Dergimizin eğitim sorunlarını işlediğimiz beşinci sayısını sizlerle buluşturuyoruz. Eğitim sistemimiz hem öğrenci hem öğretmen için oldukça yıkıcı sonuçlar doğuran ve gelecekte de doğuracak dönüşümler yaşıyor. Kamucu Tavr'ın bu sayısı bilimsel, laik, demokratik, karma eğitimin neden hayati olduğunu, AKP iktidarında eğitimin bilimsellikten ve laiklikten koparılarak nasıl tarikatlara ve ranta teslim edildiğini ortaya koyuyor.

Ayrıca eğitim sistemimizin ve öğretmen yetiştirme politikalarımızın sorunları da bu sayıda ele alınıyor. Tarihimize köy enstitüleri gibi hem köy çocuklarını aydınlaştıran hem kendine yeterli, entelektüel düzeyi yüksek, sanatsal zevkleri gelişmiş, yaratıcı hem de tarım yapabilen, makine tamir edebilen bireyi yetiştiren hem de eğitim sisteminin sorunlarına çözüm üreten bir örnek var. Eğitim sistemimizin ve öğretmen yetiştirme politikalarımızın sorunlarına o deneyimin ışığında bakmak ufuk açıcudur. Onun derslerini bugün hatırlamak ve hatırlatmak yarın birlikte üreteceğimiz politikalar için yolumuzu ıskılandırarak. Bu nedenle, Köy Enstitülerini bu çerçevede ele alan yazıları sizinle buluşturuyoruz.

Öğretmenler Günü'nü geçtiğimiz günlerde kutladık. Eğitim sayımızla aydınlık yarınlara için mücadele eden öğretmenlerimizi selamladığımız ve Öğretmenler Günü'nü kutladığımız sayımız! Atanamayan, kadro alamayan öğretmenlerimizin sorunları kangrenleşerek devam ediyor. Kadrolu öğretmenlerimizin talepleri karşılanmak bir yana ekonomik kriz karşısında giderek daha kötü koşullara sürükleniyorlar. İktidar sahipleri, öğretmenlerin mutlu olmadığı, insanca yaşayamadığı koşullarda çocuklarımızla kuracakları ilişkinin çocuklarımızı ne kadar mutlu edeceği ile ilgilenmiyor. Öğretmenlerin yaşam şartlarının ağırlaşmasının eğitimin kalitesini nasıl düşüreceğini görmüyor ya da daha doğrusu eğitimin niteliği ile ilgilenmiyor. Öğretmenlerimizin sorunları eğitim sistemimizin sorunlarının önemli bir parçası olarak kabul edilmeli. Bu nedenle Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu ve eğitim hizmet kolunda bağlı sendikamız Eğitim-İş olarak hem öğretmenlerimizin özlük haklarının iyileştirilmesi hem de eğitim sistemimizin sorunlarının çözülmesi taleplerini mücadelemizde birbirinden ayırmıyoruz.

2020 Yılı Bütçe Kanunu Meclis'te görüşülüyor. Bütçeden öğretmenlerimizin ve tüm kamu işgörenlerinin payına düşen ise düşündürücü nitelikte. Sayfalarımızda Kamu-AR olarak gerçekleştirdiğimiz toplu görüşme süreçleri ve bütçeye ilişkin kamu çalışanlarının ne düşündüğü, nasıl tavrı aldığına ilişkin raporumuzu da dikkatini sunuyoruz. Bütçeden eğitim için ve tüm kamu çalışanları için pay istiyoruz! Aralık ayı Konfederasyonumuzun bu mücadelenin bayrağını yükselttiği bir ay olacak.

Sıcak bir kış bizi bekliyor... Bilimsel, laik, demokratik ve karma eğitim mücadelesinin, bütçeden eğitim ve kamu çalışanlarının hakkını alma mücadelesinin yükseldiği sıcak bir kış. Kışın sonu bahar olacak. Yeni sayımızda baharın gelişini birlikte kutlamak umuduyla tüm okuyucularımızı selamlıyoruz.

KAMU-AR
Birleşik Kamu-İş Araştırma Merkezi

Aydınlık Yarınlar Emekçilerin Mücadelesi ile Mümkündür!

Mehmet BALIK

Birleşik Kamu-iş Konfederasyonu Genel Başkanı

Ülkemizde emeği ve emekçileri yakından ilgilendiren yeni bir sürecin içerisinde geçmekteyiz. 2020 yılı için öngörülen ve mecliste görüşmeleri gerçekleştirilen merkezi bütçe tartışmaları milyonlarca emekçiye yakından ilgilendirmektedir. Zira AKP iktidarı döneminde emekçiler her merkezi bütçe döneminde dışlanmış, talepleri yok sayılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bütçe büyüklüğü 1 Trilyon TL'yi aşmış durumdadır. Bütçenin bu kadar büyük bir miktara ulaşmasına rağmen bu yıl da bütçeden emekçilerin ve yurttaşların payına zamlar ve vergiler düşmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına 2020 yılı için 125 milyar 396 milyon 862 bin lira bütçesine tahsis edilmiştir. Bu bütçenin 91 milyar 467 milyon 345 bin lirasının personel giderleri olarak ayrılması eğitim alanında yine yeterli yatırımın yapılamayacağı anlamına gelmektedir.

2019 yılı için 81 milyar TL olarak hedeflenen bütçe açığının 2020'de yüzde 72 artışla 139 milyar TL olması bekleniyor. Yüksek vergilerin ve zamların bu süreçte hız kesmeden devam edeceği anlaşılıyor. Sonuç olarak yeni bütçe tartışmaları emekçilerin nezdinde açlık ve yoksulluktan başka bir anlam ifade etmiyor.

TBMM'ye sevk edilen 2020 yılına ait Cumhurbaşkanlığı Bütçe Teklifine göre, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 74 bin 500 TL olan maaşını 81 bin 250 TL'ye çıkardı. Böylece, asgari ücrete 161 TL zam yapan, memura yüzde 4'lük zammı reva gören Cumhurbaşkanı kendi maaşına 7 bin TL zam yapmış oldu. Cumhurbaşkanının kendi maaşına yaptığı zam göz önüne alındığında bütçenin kim için hazırlandığı ortaya çıkmaktadır.

AKP iktidarının kendi hazırlamış olduğu bütçede hesaplar karışmış devletin gelirlerinin kime nasıl harcanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu bütçe merkezi bir devlet yönetimi bütçesi olmaktan öte belirli bir kesimin yararlandığı, servetine servet kattığı denetimden ve hesap verilebilirlikten uzak bir yönetim bütçesidir. Emekçiler olarak iktidarın talan bütçesine hayır diyeceğimizi, halktan ve emekten yana demokratik bir bütçe mücadelemizi geçmişte olduğu gibi bugün de sürdüreceğimizi belirtmek istiyoruz.

Türkiye bir yılı aşkın süredir tarihinin en büyük ekonomik krizlerinden birini yaşamaktadır. Ekonomik krize bağlı olarak sürekli yükselen işsizlik ve hayat pahalılığı ve buna bağlı olarak artan geçim sıkıntısı yurttaşlarımızın en büyük sorunu haline gelmiştir. Ekonomide yaşanan durgunluğun en açık sonucu geçim sıkıntısı ve işsizlik, ülkemizde önü alınamayan derin bir tramvaya sebep olmaktadır. Bu sorunun en acı faturası ise geçinemiyor-

ruz feryatları ile yaşamına son veren yurttaşlarımızdır.

TÜİK verileri geçim sıkıntısı toplu intiharlardaki yaşanan artışı net olarak ortaya koymaktadır. TÜİK'in yayımladığı verilere göre AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılıyla 2018 yılı arasında 4 bin 481 kişi geçim sıkıntısı nedeniyle yaşamına son vermiştir. Bunun yanı sıra 2013'ten 2018'e kadar geçen beş yıllık sürede 348 işçi hayatına son vermiştir. Son 6 yılda işe bağlı sebepler yüzünden yaşanan intiharlar 5 kat artmıştır.

İktidarın vurdumduymaz tavrı ve ekonomi politikalarına yönelik polisiye tedbirlerinin neticesi yurttaşlarımızın yaşamına mal olmaya devam ediyor. İntiharların birinci dereceden sorumluluğu iktidarın ortaya koyduğu politikaların bir neticesidir ve emekçilerin yaşamlarını hiçe sayan bu politikalara karşı güçlü bir mücadele gerekliliği elzemdir.

Dergimizin bu sayısını ayrıca eğitim politikalarının genel görünümüne ayırmış bulunmaktayız.

Memleketimizde 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında resmi ve özel 12 bin 851 okul öncesi, 24 bin 856 ilköğretim, 19 bin 345 ortaokul ve 12 bin 662 lise ile toplam 69 bin 714 okulda 1 milyon 126 bin 780 öğretmen ve açık öğretim öğrencileri de dâhil olmak üzere 17 milyon 870 bin 712 öğrenci ile eğitim ve öğretime devam etmektedir. Buna rağmen 600 binin üzerinde atama bekleyen öğretmen varken hala yüzde 10 öğretmen ihtiyacının var olduğu Bakanlık tarafından açıklanmıştır.

AKP, 17 yıllık iktidarı süresince en büyük tahribatı eğitim alanında yaşatmıştır. Eğitim, kamusal ve laik niteliğinden aşındırılmış, gerici politikaların hedefi haline gelmiştir. Eğitim politikaları tarikat ve cemaatler eli ile belirlenirken, Milli Eğitim Bakanlığı bu süreci izlemekle kalmamış aynı zamanda bu sürecin ana aktörü haline gelmiştir. Tarikat ve cemaatlerle bağı olan okullarda öğrenim gören öğrenci sayısıysa 210 binin üzerine çıkmış, yakın bir döneme kadar tarikat ve cemaatlere ait özel okullarda okuyan öğrenciler için devlet 898 milyon 800 bin lira ödemiştir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı imzaladığı genelge ve protokoller ile cemaat ve tarikatları eğitim kurumlarındaki etkinliğini arttırmaya yardımcı olmuştur.

Örgün ve yaygın eğitim ve öğretim hizmetlerini yerine getirebilmek için eğitim bütçenin, 177 milyar 605 milyon 504 bin lira olarak belirlenmiştir. Bu rakam 2020 yılı merkezi yönetim bütçesinin yüzde 16,2'sini oluşturmaktadır. Buda cemaatlere yapılacak yardımların aynı hızla devam edeceğini göstermektedir.

İktidar dindar ve kindar nesil söylemlerini eğitim politikaları üzerinden hemen her gün hayata geçirmeye devam ettirmektedir. Dindar neslin yetişmesindeki asıl niyet Cumhuriyetin ilerici mirasına yönelik saldırılardır. Laik ve bilimsel eğitim iktidarın en büyük hedefi olup gerici zihniyetin yegâne amacı kamusal ve ilerici eğitim mirasını ortadan kaldırmaktır.

Emekçilerin kuşatıldığı, kamu hakkının ortadan kaldırıldığı bu süreçte mücadele etmenin bir yurttaş vazifesi olduğunu sadece kavramakla kalmayıp bu yönde ilerici adımların da atılmasının zaruri bir görev olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Dergimizin bu sayısının bu bilincin oluşmasında bir ışık görevi görmesi umudu ile gerici karanlığa karşı aydınlık eken öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Gününü kutluyorum.

Dilin İşlevi

Türkçe'nin yozlaştırılması, anlaşılmaz kılınması, başka dillerle bulanıklaştırılması dünya egemenlerinin çıkarına, halkın zararınadır. Halkın zararına olan her iş de, önünde sonunda özgürlüğün, demokrasinin, ilerlemenin, uygarlaşmanın budanması ile sonuçlanır.

Işık KANSU *

Bir dili işlevleri açısından ele alırsak birkaç öge karşımıza çıkar:

- İletişim açısından: Birbirimizle anlaşmak, kaynaşmak, olumlamak ya da karşı çıkmak; olguları, olayları, bir bütün olarak var olup biteni algılamak ancak dille olabiliyor.

- Eğitim açısından: Kendimizi ve yurttaşları, doğanın ve toplumsal ilişkilerin kurguladığı zorluklara direngen kılabilecek bir olgunluğa ulaştırmak için de bir dile gereksinim var.

- Bağımsızlık açısından: Düşünce, sezgi, davranış ve tutumların özgürleşebilmesi için, dil devriminin de önderi Atatürk'ün ifade ettiği gibi "yabancı boyunduruğu"ndan sıyrılmış bir dilin varlığı gerekli.

- Yaşamın döngüsü açısından: Ekonomiden tutun, aile ilişkilerinden, siyasete değin yaşamın tüm

alanını kapsayan ve insanın her türlü gereksinimlerini yanıt veren bir araç olarak da dil öne çıkıyor.

Eğer dil bu denli yaşamsal ve önemliyse, o zaman bir ulus dili olarak Türkçeyi sözümüzde, yazımızda, basında, yayında, okulda, işte, evde, baş tacı etmemiz gerekiyor.

Bilimsel yetkinlik ve zenginlik kazanmış, çağlar aşan Türkçe'nin yozlaştırılması, anlaşılmaz kılınması, başka dillerle bulanıklaştırılması dünya egemenlerinin çıkarına, halkın zararınadır.

Halkın zararına olan her iş de, önünde sonunda özgürlüğün, demokrasinin, ilerlemenin, uygarlaşmanın budanması ile sonuçlanır.

Böyle bir sonuç istemeyen ve ona göre önlem alan bir ulus, bilinçlenmiş demektir.

* Gazeteci, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı.

Eğitim Sistemi Genç Kuşaklara Dili Öğretemez Hale Geldi

Eğitim sistemimiz dilimizi yeni kuşaklara öğretmiyor. Dilini yeni kuşaklara iyi öğretemeyen bir millet yok olmaya mahkumdur. Dil öğretiminin temelinde sözvarlığımızı geliştirmek vardır. Şimdi yeniden buna odaklanmalıyız.

Eğitim dil öğretimi üzerinde şekillenmektedir. Dolayısıyla anadilin öğretilmesi hem genç kuşakların düşünsel becerilerini belirleyecek hem de millet olmanın temel koşulu olan dilin birleştirici özelliğini korumamızı sağlayacaktır. Ancak son yıllarda genç kuşakların dil becerileri konusunda önemli sıkıntılar yaşıyoruz. Üniversiteye kadar gelmiş çocukların Türkçe'ye hakim olmadığını, noktalama işaretlerini doğru kullanmadığını, yazım kurallarına uymadığını, kendilerini düzgün ifade edemediklerini, çok sınırlı sayıda sözcükle konuşup yazdıklarını görüyoruz. Yeni kuşakların kitapla kurduğu ilişki de oldukça sınırlı. Bu geleceğimiz açısından kaygı verici. Eğitim politikalarının temelinde dil eğitimi yatar. Dilini yeni kuşaklara iyi öğretemeyen bir millet yok olmaya mahkumdur. Dil eğitiminde genç öğretmenlerin üzerinde durması gereken sözvarlığımızı koruma, öğretme ve geliştirme üzerine Prof. Dr. Fuat Bozkurt ile bir söyleşi gerçekleştirdik.

Kamucu Tavir: Sayın hocam dilde sözvarlığı nedir?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Sözvarlığı bir dildeki sözcüklerin tümüdür. Uygarlık, yaş, konum ve eğitimle kişi belleğindeki kavram sayısı artar. Her dil gereksinim duyduğu sözü kendine özgü kimi yapım yolları ile sağlar. Toplumsal ilişkilerle komşu diller arasında sözcük alışverişi olur. Her dilde yabancı sözcük vardır.

Nitekim 1942 yılında dilimizde Türkçe sözcük sayısı % 35 düzeyindedir. Günümüzde bu sayı % 70'e ulaşır. Ancak bu yükseliş dilimizin Türkçenin gelişip çağcıl bir dil olmasına yetmez. Bir dilin zenginliği başta anlatım rahatlığı, kavram zenginliği, sonra da

sözcük sayısı göz önüne alınarak ölçülür. Ayrıca bir dil, teknik, sanat, bilim ve felsefe kavramlarını tam olarak karşılıyorsa zengin sayılır. Anlatımı yetersiz ama sözcük sayısı yüklü bir dil de üstün sayılmaz. Söz sayısının kabarık oluşu o dili yüceltmez. Önemli olan, her sözün başka bir anlam taşıması ve başka bir kavramı karşılamasıdır. Ayrıca dilin yapısı da önemlidir. Sevgi, acı, duygu, sezgi, önsezi gibi soyut adların bolluğu bir dilin zengin oluşuna ölçü gösterilebilir.

Kamucu Tavir: Sözvarlığımız nasıl gelişir?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Türkçe sürekli kendini yenileyen bir dildir. Dilde bulunmayan kavram ve terimleri üretebilecek bir konuma gelmiştir. Türkçede ek ve kökler sayılıdır. Ancak türlü görevler yüklenebilir, pek çok kavramı karşılayabilir. Bugün Türkçe sözlükte 30.000 dolayında sözcük vardır. İyi bir sayımla bu 50.000'e dek yükselir.

Sözcük sayısı bakımından Arapça, Fransızca, Almanca ve İngilizce Türkçeden çok üstündür. Ancak dil zenginliği konusunda sözcük sayısından çok anlam üzerinde durmak gerekir. Bir dilin anlatım özellikleri, anlatım özellikleri önemlidir.

Türkçe biçim özellikleri, yapısı bakımından değişik kavramların anlatımına, yeni ve yabancı kavramların karşılanmasına çok elverişli bir dildir. Değişmeyen ve çok kez tek seslemlenmiş olan ad ve eylem köklerine getirilen, çekim ve yapımla gerçekleştirilen çok sayıdaki biçimbirimler aynı zamanda değişik görev de yüklenebilirler. Böylece dile doğurgan ve çok güçlü bir nitelik kazandırır.

* Prof.Dr.

Kapak Konusu

Bu bakımlardan Türkçe yoksul bir dil değildir. Deyimler ile anlam ve anlatım olanakları bakımından çok zengin ve güçlüdür.

Kamucu Tavır: Sözcüklerin önemi nedir?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Dilin en önemli ögesidir sözcükler. Duygu, düşünce ve istek, kısaca her türlü bildirim başkalarına açık seçik biçimde yerli yerinde kullanılan sözcüklerle aktarılır.

Bir dildeki sözcük sayısı ne ölçüde çok olursa olsun, kişi bu sözcüklerin ne kadarını bilirse bilsin, günlük konuşmada kullanılan sözcük sayısı sanıldığından çok küçüktür. En çok birkaç yüz sözcük içinde döner. Kullanılan öğelerin sayısında kuşkusuz, kişinin öğrenim düzeyi, okumaya olan eğilimi ve kişisel yetenekleri etkili olur. Yalnız şurası da bir gerçektir: Yapılan incelemelere göre kimi ünlü yazarların bile sözcukluğu 5000 sözcük dolayındadır.

Kamucu Tavır: Çocukların sözcukluklarını geliştirmek için neler yapmalıyız?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Çocuğun yakın çevresinde öğrendiği dil, başlangıçta onun ancak belirli gereksinimlerini karşılayacak durumdadır. Yaş ilerledikçe ve gereksinimler arttıkça sözcukluğu gelişir ve zenginleşir. Ancak bu gelişme çocuğun yaşadığı çevrenin sosyal ve kültürel düzeyi ile sınırlıdır. Bu bakımdan çocuğun sözcukluğunun okulda Türkçe derslerinde düzenli biçimde zenginleşmesi gerekir.

Türkçe dersinin çalışma alanı içinde, sözlü yazılı anlatım, okuma ve metin çalışması gibi türlü etkinliklerle sözcukluğu zenginleşir. Bu çalışmalar sırasında öğrenci yeni sözcükler öğrenir. Sözcükler arasındaki ilişkileri ve onların ayrımlarını kavrar. Bildirimlerini tam, açık ve etkili biçimde aktarabilecek duruma gelir.

İlkokul döneminde öğrenciye her şeyden önce ana sözcukluğu kavratılır. Bu sözcukluğunu zenginleştirmeye yarayan öğrenme ve çalışma teknikleri öğretilir.

Ana sözcukluğu, günlük yaşamda en çok kullanılan ve konuşmacının bu çerçeve içinde gereksinimlerine yeterli olabilecek 800 ile 1000 sözcüğü kapsar. Türkçe için şimdiye dek bu yönde yapılan çalışmalar sınırlıdır. Ortada gereksinimi karşılayacak ana sözcukluğu çalışması bulunmaz. Gerçi Türk ilkokul çocuklarının düzeyini esas alan kimi sözlükler vardır.

Bunlardan biri Beşir Göğüş'ün Resimli Çocuk Sözlüğü (Arkın yayınevi İstanbul 1972)'dür. Yazarın belirttiğine göre, sözlük ilkokul 1*3. sınıf düzeyin için 1600 sözcüğü kapsar. Öğrencilere temel sözcukluğunun kazandırılmasında bu sözlük ya da benzerlerinden yararlanılabilir. Öğrencide sözcukluğunu artırma çalışmasına geçmeden yukarda sözünü ettiğimiz ana sözcukluğunun kazandırılmış olması gerekir.

Kamucu Tavır: Sözcük çalışmaları nasıl yapılmalıdır?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Sözcük çalışmalarında çıkış noktası, öğrencilerin okudukları parçalarda, yazılı ödevlerinde ve öbür sınıf içi, sınıf dışı etkinliklerde geçen, özellikle deneyim alanları ile ilgili sözcükler olmalıdır. Böylece öğrenciler, yeni sözcükleri doğal kullanım ortamı içinde öğrenirler. İlk ve ortaokul gibi temel öğrenim evresinde sözcük çalışması şu amaca yönelik olmalı:

Öncelikle öğrenci kendisi için yeni olan sözcüklerin anlamını bilmelidir. Yapı incelemesi (birleşik, yalın sözcük, kök, gövde) pek seyrek yapılmalıdır.

Okuma çalışmaları sırasında metnin kavranmasını sağlamak amacı ile yapılan açıklamalar, sözcük çalışmalarının yalnızca bir yönünü oluşturur. Burada önemli olan sözcüklerin metindeki anlamını açıklığa kavuşturmadır. Bu nedenle öğrenci sözcüğün anlamını önce sözün gelişinden çıkarmaya çalışmalıdır. Sözcüğün çeşitli anlamı varsa, bunlar öğrencilere kavratılır.

Kamucu Tavır: Sözcük varlığı çok sözcük bilmek demek midir?

Prof. Dr. Fuat Bozkurt: Hayır. Sözcük çalışmalarında ana amaç, sözcukluğunu zenginleştirmedir. Sözcukluğunu zenginleştirme çalışmalarına, yeni sözcük öğretme ile başlanır. Öğrencilere yeni sözcüklerin önce anlamı kavratılır. Yazılışı öğretilir. Sonra sözcük tümce içinde yazılı ve sözlü olarak kullanılır. Özellikle başlangıç döneminde yeni sözcükleri, en az doğru bir örneği ile birlikte ve harf sırasına göre deftere yazma yararlı olabilir. Defter yerine sözcük fişleri de kullanılabilir. Daha sonraları öğrenci sözlükten yararlanmaya alıştırılır. Sözcük çalışmasında öğrenciye yalnız sözcüğün yeni anlamı öğretilmekle kalmaz. Sözcüğün doğru ve yerinde kullanım öğretilir. İleri evrede ise sözcüğün kökü, eki ve türevleri üzerinde durulabilir. Şunu da unutmamak gerekir ki sözcukluğu, çok sözcük bilme ile bitmez. Öğrenci sözcukluğu üzerine kimi yalın kuralları da tanımalıdır.

*

Cumhuriyet Eğitimine Karşı AKP Eğitimi

Laik, bilimsel Cumhuriyet eğitiminde asıl karşı devrim 3 Kasım 2002'de AKP iktidarının tek başına gelmesiyle başladı. AKP eğitim politikalarının üç temel hattı: Partizanca kadrolaşma, dinselleştirme ve özelleştirme. Anayasaya ve yasalara aykırı bu politikalara derhal son verilmeli.

Mustafa GAZALCI *

Nitelikli, kamusal eğitim en temel bir insan hakkıdır. Türkiye Cumhuriyetini kuranlar için başında bu hakkın hızla yaşama geçmesi için eğitim alanında devrim niteliğinde adımlar atıldılar.

Bu adımların en önemlisi 3 Mart 1924'te getirilen Öğretim Birliği, ulusal, bilimsel, parasız, demokratik eğitim ilkeleri, 1928'de kabul edilen yeni Türk harfleri (alfabe) ve her alanda getirilen pozitif eğitim anlayışıdır.

Cumhuriyetin başlangıcından 1946'ya değin bu ilkelerle her aşamada laik, bilimsel eğitim uygulandı. Yeni okullar açıldı, bu anlayışa uygun öğretmen yetiştirildi, bilimsel ders kitapları, programları hazırlandı, Köy Enstitüleri, mesleki teknik eğitim geliştirildi. Kültür sanat alanında klasikler çevrildi, şuralar toplandı, sergiler açıldı, yurtdışına öğrenciler gönderildi.

Tüm bu olumlu adımların sonuçları alındı. Eğitim yoluyla her alanda nitelikli insan yetiştirildi.

ÖDÜNLER DÖNEMİ

Ne yazık ki İkinci Dünya Savaşı sonrasında Öğretim Birliği içinde verilen laik ve bilimsel eğitimden uzaklaşıldı. 1946'da kurulan Recep Peker Hükümetiyle başarılı Milli Eğitim Bakanı Hasan-Âli Yücel yerine Reşat Şemsettin Sirer getirildi. Yeni bakan Köy Enstitülerin kurucusu İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç ve arkadaşlarını görevden aldı.

1950'de iktidar değişiminden sonra bilimsel eğitimden, öğretim birliğinden ödünler arttı. 1954'te Köy Enstitüleri kapatıldı. Mesleki Teknik Eğitimin öncüsü Rüştü Uzel görevden alındı.

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra ırkçı, din-

sel, paralı eğitime ağırlık verildi. İlerici, demokrat öğretmenlerine ve örgütlerine baskılar yapıldı. 12 Mart ve 12 Eylül sonrasında öğretmen örgütlerinin önderleri haksız yere tutuklandı, cezalar verildi.

Milliyetçi cephe hükümetleri döneminde Kuran Kursları ve İmam Hatip Okullarına ağırlık verildi. İlerici, demokrat öğretmenler kısıma uğradı.

Bu olumsuzluklar içinde 1997 yılında 5 yıllık zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması olumlu bir adım oldu. Uzun tartışmalar sonunda 18 Ağustos 1997 tarihinde 4306 Sayılı 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasalaştı.

AKP'NİN EĞİTİM POLİTİKALARI

Laik, bilimsel Cumhuriyet eğitiminde asıl kırılma, hatta karşı devrim eğitim politikaları 3 Kasım 2002'de AKP iktidarının tek başına gelmesiyle başladı.

18 yıldır süren AKP eğitim politikalarını kolay anlayabilmek için üç başlıkta değerlendirmek olanaklıdır. Partizanca kadrolaşma, dinselleştirme, özelleştirme.

PARTİZANCA KADROLAŞMA

AKP iş başına geldikten sonra ilk partizanca kadrolaşmasını

Milli Eğitim Bakanı Erkan Mumcu zamanında vekâleten iş başında olan 1041 eğitim yöneticisinin görevden alınmasıyla gördük.

Daha sora Milli Eğitim Bakanı olan Hüseyin Çelik birçok kez atama yönetmeliğini değiştirerek bütün Bakanlık Merkez Örgütü yöneticilerini, il, ilçe Milli Eğitim

* Prof.Dr.

Kapak Konusu

Müdürlerini, okul müdürlerinin tamamı değiştirdi. Kadın yöneticileri çok az tutuldu.

Ayrıca Talim Terbiye Kurulu, YÖK, TÜBİTAK gibi kuruluşlar da kadrolaşmadan payını aldı, AKP'ye bağlı kuruluşlar olarak çalışmaya başladı.

Bu değişiklikler AKP yöneticiler ile kendisine yakın bir sendikanın iş birliğiyle yapıldı. Danıştay ve idari mahkemelerinin kararlarını uygulanmadı. Yazılı sınavlar yerine görüşme (mülakat) değerlendirmelerine yer verildi.

AKP'nin partizanca kadrolaşma politikalarını, yazılı ve sözlü soru önergelerine verdiği yanıtlara, belgelere dayanarak "AKP Döneminde Kadrolaşma Kısacasında Eğitim" adlı bir kitapta ortaya koyduk.¹

EĞİTİMDE DİNSELLEŞTİRME

AKP iş başına gelmesinden kısa süre sonra 12 Aralık 2002'de Acil Eylem Planı'nı açıkladı. İmam Hatip Lisesi çıkışlarının üniversitenin her bölümüne gidemediği gerekçesiyle yasalarda, yönetmeliklerde değişiklikler yaptı.

Ders kitapları ve programlarını değiştirdi. Kuran Kurslarının ve İmam Hatip Okullarının sayısı artırıldı. Eğitim yöneticileri liyakat sahiplerinden çok İmam Hatip Lisesi ve İlahiyat çıkışlılar arasından seçildi.

2012'de kamuoyunda 4+4+4 diye bilinen 6287 sayılı yasa getirildi. Bu düzenlemeye göre 1997 yılında getirilen 8 yıllık kesintisiz eğitime son veriliyor, İmam Hatip Ortaokulları yeniden açılıyordu. Sözde zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmasına karşın lisede açık öğretim yolu açılıyordu. Zorunlu din dersleri yanında seçmeli olarak "Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler" gibi seçmeli dersler kondu.

Öğretim Birliği çöğnendi. Laik ve bilimsel eğitimden uzaklaşıldı.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan (DİB) Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) insanlar kaydırıldı. Okullarda kutlu

doğum haftaları kutlandı.

AKP döneminde İmam Hatip Okullarının ve öğrencilerin sayısı hızla arttı. "5 bin imam hatip ortaokulu ve lisesi, 1 milyon 400 bin imam hatip öğrencisi vardır."²

Dinsel Vakıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yaparak laik ve bilimsel eğitime, Öğretim Birliğine aykırı etkinlikler düzenlemektedir.

Eğitimin dinselleştirme ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler "Eğitime Dinci Çember" adlı kitaba başvurabilir.³

EĞİTİMDE ÖZELLEŞTİRME

AKP iktidara geldikten sonra kamu okullarında katılım payını

artırdı, özel okulların sayısını hızla artırdı. 12 Aralık 2002'de Başbakanlıktan MEB'e gönderilen Acil Eylem Planında eğitimdeki özel sektörün payının yüzde 3'ten yüzde ona çıkarılması için özel okullara desteğin yapılacağı belirtildi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Öğretim Genel Müdürü Muammer Yıldız'ın 2019'da yaptığı açıklamaya göre AKP iş başına geldiğinde yüzde 2 olan özel okulların eğitimdeki payı yüzde 8.3'e çıkmıştır. Destekleme sürecektir.

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) 2015-16 Eğitim İzleme Raporu'na göre özel okullardaki öğrenci artışı şöyledir:

"Eğitimde 4+4+4 düzenlemesi sonrasında özel okulöncesi eğitim kurumlarındaki öğrenci sayısı yüzde 53 artışla 236 bin 355'e; özel ilkokullarda öğ-

renci sayısı yüzde 40 artışla 233 bin 740'a; özel orta-okulda öğrenci sayısı yüzde 96 artışla 321 bin 779'a ve özel liselerde okuyan öğrenci sayısı yüzde 305 artışla 559 bin 838 sayısına ulaşmıştır."

Bir yandan AKP iş başına geldikten sonra ders kitaplarını parasız veriyorum diye propaganda yaparken bir yandan da eğitimin özelleştirilmesi, paralı olması için adımlar atmaktadır.

Devlet okullarının hizmetli, yakacak, telefon giderleri gibi en temel gereksinimleri için ödenek yok derken özel okullar, özel okulda çocuk okutanlar desteklenmektedir.

ANAYASAYA VE YASALARA AYKIRI EĞİTİME SON VERİLMELİ

Anayasa, yasalar, imzaladığımız uluslararası sözleşmeler laik ve bilimsel eğitimi öngörür.

Anayasanın 42. Maddesinde, "Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre Devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz" demektedir. Ayrıca yine Anayasanın 174. Maddesinde devrim yasaların korunması için 3 Mart 1924 tarih 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) yasasını saymaktadır.

1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu eğitimin "hür ve bilimsel" (md 2), "laik" (md 12) olmasını öngörür.

Devlet olarak imzaladığımız Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi (1994) çocuklarımızın korunmasını ve pozitif ve bilimsel bir eğitimden geçirilmesini devlete görev olarak verir.

Anayasanın, yasalarımızın, imzaladığımız uluslararası sözleşmelerin açık hükümlerine karşın AKP döneminde Öğretim Birliğine, laik, bilimsel eğitime aykırı eğitim yapılmaktadır.

Zaman geçirilmeden yasalara uyulmalı, eğitimin her aşamasında çocuklarımıza laik, bilimsel eğitim verilmelidir.

1- Mustafa Gazalcı AKP Döneminde Kadrolaşma Kısacında Eğitim, Bilgi Yayınevi, 2011 Ankara.

2- 16 Ekim 2019 Hürriyet Gazetesi, Ertuğrul Özkök, Her 100 Türk'ten kaç camii imamına güveniyor.

3- Mustafa Gazalcı, Eğitime Dinci Çember, Bilgi Yayınevi, 2008, Ankara.

Kamu Eğitiminin Çöküşü ve Değişen Öğretmen Tipolojileri

Yakın geçmişte eğitime yapılan kapsamlı saldırı aynı zamanda demokratik öğretmen/eğitim fikri ve mücadelesinde laikliğin artan rolüne işaret etmektedir. Çünkü demokratik ve eşitlikçi bir eğitim, saygın bir öğretmen ancak ve ancak güçlü bir laiklikle mümkündür. Bu nedenle dinselleşme saldırısına karşı laikliği esas alan ödünsüz bir barikat örülmesi demokratik eğitim mücadelesinin en önemli mücadele başlığı olması gerekir.

Ahmet YILDIZ *

Birçok meslek grubunda olduğu gibi, öğretmenliğin de mesleki pratikleri ve mesleğin toplumsal konumu dönemin toplumsal, ekonomik ve siyasi konjonktürünün etkisi altında biçimlenir. Bu nedenle her dönem, kendine özgü bir öğretmen tipolojisini öne çıkarır. Nitekim günümüzün öne çıkan öğretmen tipolojisi de bir yanıyla “sınava hazırlayıcı teknisyen öğretmen”dir. Bu öğretmen tipolojisi, toplumsal sorunluluklarından sıyrılmış, görevi öğrencileri merkezî sınavlara hazırlamaya indirgenmiş, mekanik bir içerik aktarıcısı teknisyen-öğretmen olarak betimlenebilir. Hatta bu tipolojinin, onu önceleyen ve bugün görünmez kılınan “idealist-toplumcu” öğretmenin tam karşısında yer aldığı da söylenebilir. Diğer yanıyla da son dönemde eğitim alanının her tür ve düzeyinde yaygınlaşan İslamcı/dinci müdahalelerle “İmam-Öğretmen”dir.

İdealist-toplumcu öğretmenden imam/teknisyen öğretmene doğru yaşanan dönüşümü, küresel düzeyde uygulanan neo-liberal politikalarla bağimsız ele almak mümkün değildir. Nitekim Türkiye’de eğitimin metalaşım, ailelerin/kişilerin “özel” meselesi haline gelişiyle (Keskin, 2012) öğretmenin dönüşümü süreci eş zamanlı olarak gerçekleşmiştir. Öyle ki bu yakın dönemde, eğitimin yeniden yapılandırılması gerektiği vurgulanarak, eğitim üzerinde rekabetçi bir anlayışı egemen kılan politikalar küresel düzeyde başat hale gelmiştir. Türkiye’de de son dönemde eğitime yön veren temel yasal belgeler incelendiğinde eğitimi, piyasanın doğrudan istekleri çerçevesinde değerlendiren neo-liberal eğitim perspektifi açık bir biçimde görülebilir. Sözgelimi, son olarak Milli Eğitimin örgüt yapısını belirleyen 1992 tarihli 3797 sayılı Yasa 2011 yılında, hükümetin çıkardığı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilerek, Bakanlığın temel görevinin “...küresel düzeyde rekabet

gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek...” olduğu ifade edilmiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, öğretmenlik neoliberal yapısal dönüşümlerden en fazla ve doğrudan etkilenen meslek gruplarından birini oluşturmaktadır (Yıldız vd., 2012). Bu bağlamda öğretmenlere dayatılan yeni model, Giroux’un (2010) sözleriyle ifade edecek olursak, etik ve adalet sorgulamalarıyla ilgilenmeyen iktisadi bir modeldir. Bu yeni model, kamusal hizmetlerde özerklik ve yaratıcılığı birleştirerek öğretmenler için ekonomik, sosyal ve pedagojik koşulları yaratmak yerine, onları vasıfsızlaştırmayı ve yaratıcılığın yerine standardizasyonu önermektedir (Giroux, 2010). Kısacası neoliberal perspektife göre öğretmen, sınav odaklı ve şirketleşmiş bir eğitimin teknisyeninden başka bir şey değildir.

Neoliberal projenin, öğretmeni içine sığdırmaya zorladığı bu yeni form üzerine kavrayışımızı derinleştirmek, bugün dayatılan öğretmen tipolojisinin sunulduğu biçimiyle normal-doğal ve evrensel olmadığını ve bu anlamda başka türlü öğretmenlik pratiğinin mümkün olduğunu göstermek açısından konunun tarihselliğini anlamamız önem taşır. Bu çerçevede, öğretmen tipolojilerindeki değişim, bu değişimi belirleyen kimi tarihsel dönemeçler bağlamında ele alınabilir. Dolayısıyla Türkiye modernleşmesinin kendine özgü gelişimi ile Türkiye’deki öğretmen imgesinin değişimi/dönüşümü arasında paralellikler kurulabileceği düşüncesi temel alınarak, Türkiye tarihinin geleneksel siyasi dönemselleştirilmesinden yararlanabiliriz: Osmanlı Dönemi, Erken Cumhuriyet Dönemi, 1960-1980 dönemi ve 1980’den günümüze olan

* Doç. Dr.

yakın dönem. Bu dönemseleştirmeye uygun olarak her döneme özgü farklı bir öğretmenlik tipolojisinin öne çıktığı söylenebilir. Birincisi, modern anlamda okul ve öğretmenin oluşum süreci yani bir din görevlisi olan “hoca”dan ya da “imam”dan bir devlet görevlisi olan “muallim”e dönüşen öğretmendir. İkincisi Osmanlının son yıllarında izine rastladığımız fakat asıl olarak Cumhuriyetin ilk dönemine damgasını vuran “devletin modernleştirici öğretmeni”dir. Üçüncüsü 1960’lardan 1980’lere kadar olan dönemde öne çıkan “toplumun ilerici öğretmeni” ya da “devrimci öğretmen” olarak tanımlanabilir. Dördüncüsü ise, 1980’lerden bu yana uygulanan neoliberal politikaların ortaya çıkardığı “sınava hazırlayıcı teknisyen öğretmendir” ile imam-öğretmendir.

DİN GÖREVLİSİ “HOCA” ÖĞRETMEN

Birinci öğretmenlik tipolojisi Osmanlı’nın klasik dönemine aittir ve bu tipoloji Batılılaşma hamleleriyle birlikte yerini yeni bir tipolojiye bırakacaktır. Aslında bu dönemde ne modern anlamda öğretmen ve okuldaki ne de eğitimden bahsedilebilir. Nitekim Tanzimat dönemine gelinceye kadar eğitim (mahalle veya sıbyan ve cemaat mektepleri), cemaatlerin ve medresenin denetimi altında çalışmıştır (Alkan, 2005). Dolayısıyla toplumda dinsel- ahlaki bilgi ve değerleri aktaran ve bu anlamda İslami sosyalleşmeyi sağlayan din görevlisi-hoca (öğretmen) söz konusudur.

CUMHURİYETİN MODERNLEŞTİRİCİ İDEALİST, DEVRİMCİ ÖĞRETMENİ

Cumhuriyet’in kuruluş yıllarından itibaren ise, modern toplumun inşasında önemli bir rol verilen ve modern değerlerin topluma kazandırılması konusunda ciddi bir sorumluluğu olduğu kabul edilen bir öğretmen tipolojisinin öne çıktığı söylenebilir. Diğer bir deyişle Cumhuriyetin ilk döneminde, modernleşme-sekülerleşme yönünde toplumsal dönüşümün etkili bir ajanı olarak öne çıkarılan “idealist” bir öğretmen figürü söz konusudur. Bu anlamda bu öğretmen tipolojisi

lojisine “Devletin/Cumhuriyetin modernleştirici öğretmeni” adını verebiliriz.

HALKIN İLERİCİ ÖĞRETMENİ

1960 askeri darbesiyle başlayan dönemle birlikte, Türkiye toplumu paradoksal biçimde ilk kez liberal demokratik bir anayasa ile tanışmıştır (Sayılan ve Yıldız, 2009). Ayrıca Türkiye’de 1960’lı yıllar, işçi sınıfının da tarih sahnesine çıktığı bir dönemdir. Uygulanan birikim modeli Türkiye’de modern işçi sınıfının ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. İşçi sınıfı zaman içinde ideolojik ve örgütsel olarak belirgin bir güce ulaşmış ve etkin bir aktör olarak 1970’li yıllarda siyasal gündeme damgasını vurabilmiştir (Özgüden, 2006). Yeni anayasanın sağladığı özgürlükçü ortam sendikalaşma, kooperatifçilik hareketi gibi kanallarla sivil toplum örgütlenmesine olanak sağlarken, aynı zamanda geniş kitlelerin informal öğrenme düzlemlerini geliştirmiştir (Sayılan ve Yıldız, 2009). Bu gelişmelere paralel olarak, özellikle sol siyasal toplumsallaşmanın dünya genelinde olduğu gibi Türkiye toplumunda da genişlemesiyle birlikte, yeni bir öğretmen tipolojisinin hâkim olmaya başladığını söylemek mümkündür. Artık önceki dönemin “devletin modernleştirici öğretmeni”nden ziyade “halkın ilerici öğretmeni”nden söz edilir olmuştur.

Radikal toplumsal değişimi hedefleyen bu öğretmen tipolojisinin öne çıkması, dönemin ünlü öğretmen figürlerinin söylemlerine de yansımıştır. Nitekim TÖS’e (Türkiye Öğretmenler Sendikası) göre, “hakça bir düzen olmadan, hakça bir paylaşım olamayacaktır”. Onun için öğretmenin görevi, halkı uyandırmadır (Baykurt, 1969; Akt: Altunya). TÖS’e göre eğitimin temel amacı; “insanı hayata karşı devrimci tavırlı kılmaktır. Bunu da devrimci eğitimle devrimci öğretmen başarabilir (Altunya, 2008:128).

Bu dönemin ruhunu ve hâkim öğretmen tipolojisi

sini yansıtan bir başka örnek ise TÖS'ün Genel Başkan Yardımcısı Dursun Akçam'ın imzasıyla yayımlanan bir merkez bildirisinde görülebilir:

“Bizim sorunlarımız halkımızın sorunlarından ayrı değildir. Mutsuz insanların mutlu öğretmenleri olmayı da istemiyoruz. Kendi özlük haklarımızın yanında sömürülen, yoksul bırakılan halkımızın da haklarını savunmak... zorundayız (Akt: Akgöl, 1981:48).”

Halkın ilerici öğretmeni ile onu önceleyen Cumhuriyetin modernleştirici öğretmen tipolojisi, öğretmenin toplumsal dönüşümdeki rolünü vurgulaması yani öğretmenin toplumsal sorumluluklarını öne çıkarması nedeniyle benzerlikler taşır. Ancak birincisi, ulus-devletin inşasına dönük girişimler doğrultusunda, devlet merkezli bir toplumsal dönüşümü hedeflerken, ikincisi, soğuk savaş koşullarında çoğunlukla devletin yönelimiyle çatışan ve ezilenlerin pedagojisini eksen alan toplumcu bir dönüşümü hedeflemiştir.

1970'lerden itibaren derin bir hegemonya krizi yaşayan refah devleti kapitalizmi 1980'lerin başında yeni bir birikim modeline, küresel kapitalizm aşamasına geçilerek terkedilmiştir. Bu birikim modeline geçiş Batı'da yeni sağ iktidarlar eliyle başlatılmıştır. A.B.D, İngiltere, vb. gelişmiş kapitalist ülkelerde iktidardaki sosyal demokrat partiler yerlerini parlamenter demokratik yollarla esnek bir geçişle yeni sağ iktidarlara bırakmışlardır. Bu alt üst oluş ve ardından yaşanan geçiş süreci, Türkiye gibi dünya kapitalist sistemine bağımlı bir tarzda eklemelenen ve Batı'daki refah devletlerinin az gelişmiş ülkelere özgü bir versiyonu sayılabilecek ithal ikameci popülist bölüşüm politikalarının uygulandığı ülkelerde son derece sert askeri darbelerle sağlanabilmektedir (Özgüden, 2006). Bu dönüşüm sürecinde toplumcu/devrimci öğretmen de payına düşeni almıştır. Öyle ki, hem 1980 askeri darbesiyle hem de darbeden sonra uygulanan neoliberal politikalarla toplumcu öğretmen marjinalleştirilmiş ve değersizleştirilmiştir.

Asıl önemlisi de onun yerini alması için yeni bir öğretmen tipolojisi öne çıkarılmıştır. Zira neoliberal koşullar altında yeniden biçimlenerek kapsamı sınırlanan eğitim alanı, hem piyasanın isterlerine daha uygun bir işlevle hem de daha bireysel düzlemde tanımlanmaya başlamıştır (Yıldız, 2012). Bu yanı sıra, öğretmenlik de artık daha bireysel bir iş haline gelmiş, başarı ya da başarısızlığı da öğretmenin kendi sorumluluğu olarak görme eğilimi giderek yaygınlaşmıştır (Ertürk, 2010).

NEOLİBERAL DÖNEMİN ÖĞRETMENİ

Neoliberal rejim altında, şirketlere benzer şekilde, okulların da birbirleriyle rekabet etmesi beklenir; zira şirketler gibi, eğitim kurumlarının kendileri de denetlenebilir olmalıdır. Bu nedenledir ki, öğretmen yeterlikleri belirlenerek, öğretmenlerin denetlenebilir performansları oluşturulur (Connell, 2009). Dahası günümüzün ölçme fetişizmine uygun olarak bu performanslarda merkezileşmiş sınavlar esas alınır. Gelişen noktada bilgi de, tamamen meta haline gelmiş bilgidir; tüketici açısından bu bilginin mümkün olduğunca fazlası (daha fazla test), olabildiğince ucuza satın alınıp, (ucuz öğretmen emeği) en fazla getiriyi (sınav puanı) sağlaması gerekir (Keskin, 2012). Dolayısıyla bu eğitim anlayışına göre biçimlendirilen yeni bir öğretmen tipolojisi yürürlüğe sokulmuştur.

Bu bağlamda yeni öğretmeni betimleyecek özellikler şöyle sıralamak mümkün olmaktadır: Düşünümselliği elinden alınarak neyi, nasıl aktaracağı belirlenmiş robot öğretmen; artan merkezi sınavlarla birlikte “bir kilometre kare genişliğinde ama yalnızca bir cm derinliğinde olan sınav bilgisinin mekanik aktarıcısı öğretmen; değeri, öğrencilerinin yaptığı soru sayısı ile ölçülmesi oldukça yaygınlaşmış ve normalleşmiş bir öğretmen (Keskin, 2012); sözleşmeli ve ücretli gibi kategorilere ayrılarak ya da ataması gerçekleştirilmeyerek işsiz bırakılan ve böylece esnek, kural dışı ve güvencesiz çalışma koşullarının yeni kurbanı öğretmen; tam zamanlı, yarı zamanlı çalışma gibi istihdama bağlı statü farklılıkları yanında yönetsel anlamda da farklı statüler oluşturularak, aralarında yeni hiyerarşi biçimleri ve yeni denetim mekanizmaları oluşturulan öğretmen (Ertürk, 2010); toplumsal yükümlülükleri tirpanlanarak saygınlığı aşındırılan ve görev alanı sınıfın içiyle sınırlanan bir teknisyen öğretmen; eğitim teknolojilerinin kutsanmasına ve kullanımının artmasına paralel emeği küçümsenen ve değersizleştirilen bir öğretmen. Ancak bu ayrıntılı betimleme bile günümüz öğretmen tipolojisini tam olarak yan-

sıtmamaktadır. Çünkü eğitim politikalarını son dönemde etkileyen dinselleşme uygulamaları hesaba katılmadan günümüz öğretmen tipolojisi ortaya konamaz.

İMAM-ÖĞRETMEN

Nitekim 150 yılı aşan modernleşme sürecimiz boyunca toplumsal ve siyasal düzlemde dinsel gericiğin görünür ve etkin olduğu kimi dönemler olsa da, sanırım geçtiğimiz son 15 yıl, kazandığı kritik mevziler açısından hiçbir dönemle kıyaslanamaz. Elbette öğretmenin de neoliberal ve İslamcı politikaların harmanlandığı (bu anlamda teo-liberal demek mümkün) bu dönemden etkilenmemesi mümkün değildi. Nitekim son dönemdeki eğitimin dinselleştirilmesi girişimleri öğretmenler üzerinde yeni baskı ve uygulamalara yol açtı. Bu anlamda, merkezi standart sınavların yoğun etkisi altındaki eğitim sisteminde öğretmenlerden istenen sınava hazırlayan teknisyen olması yanında islami sosyalleşmenin de ajanı olması beklenmeye başlandı. Böylece imam-öğretmen tipolojisi olarak adlandırılabilen bir öğretmen tipolojisi belirdi. Özellikle öğretmen olmaması durumunda cami hocalarının öğretmenlik yapmasının yolunun açılması; sunni islam öğretisiyle yetişen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin atanmasına öncelik verilmesi; liyakata dayalı görevde yükselme yerinde sendikal-siyasal referanslara göre kadrolaşmanın ulaştığı boyutlar, yani okullara yönetici atamada dinci yandaş sendika üyelerine ayrıcalık tanınması; kadrolu istihdam edilen öğretmenlerin de mülakatla alınması ve aday öğretmenlikten asil öğretmenliğe de mülakatla geçilmesi gibi uygulamalar öğretmenlerin imamlastırılması girişimleri olarak görülebilir. Anlaşılacağı üzere, öğretmenlik neoliberal yapısal dönüşümler ve dinci/gerici politikalarından en fazla ve doğrudan etkilenen meslek gruplarından birini oluşturmaktadır.

SONUÇ YERİNE

Tüm bu gelişmeler karşısında ilerici öğretmenlerin, günümüzde yaşanan piyasa diktatörlüğünün ve ona eşlik eden dinselleşmenin kapsamının bilinciyle hareket ederek, bu kuşatıcı saldırı karşısında daha güçlü bir karşı çıkışın yollarını aramaları gerekir. Bu çıkışın da ancak kendi deneyiminden öğrenmekle, buna uygun yenilenmeyle ve kapsayıcı bir politika geliştirmekle mümkün olacağı açıktır. Yakın geçmişte eğitime yapılan kapsamlı saldırı aynı zamanda demokratik öğretmen/eğitim fikri ve mücadelesinde laikliğin artan rolüne işaret etmektedir. Çünkü demokratik ve eşitlikçi bir eğitim, saygın bir öğretmen ancak

ve ancak güçlü bir laiklikle mümkündür. Bu nedenle dinselleşme saldırısına karşı laikliği esas alan ödünsüz bir barikat örülmesi demokratik eğitim mücadelesinin en önemli mücadele başlığı olması gerekir. Aslında yalnızca eğitim alanı için değil, laiklik bugün tüm toplumun/ülkenin kaderiyle, Türkiye halklarının birliği ve dirliği ile ilgili temel bir mücadele alanı haline gelmiştir.

Kaynakça

Alkan, M.Ö. (2005). İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Modernleşme ve Ulusçuluk Sürecinde Eğitim. (Der: Kemal Karpat). Osmanlı Geçmişi ve Bugünün Türkiye'si. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.73-242

Akgöl, H. (1981). Türkiye Öğretmenler Sendikası: 1965-1971. A.Ü. Eğitim Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Altunya, N. (2008). Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi. Ankara: Ürün yayınevi.

Alkan, M.Ö. (2005). İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Modernleşme ve Ulusçuluk Sürecinde Eğitim. (Der: Kemal Karpat). Osmanlı Geçmişi ve Bugünün Türkiye'si. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.73-242

Baykurt, F. (1969). Öğretmenler Bugün Ne Yapmalı? (TÖS ve TÖDMF İkinci Olağan Genel Kurulu Açış Konuşması). 7 Temmuz 1969.

Ertürk, E. (2010). Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinin Dönüşümü. (Der: Ayşe Buğra) Sınıftan Sınıfa Fabrika Dışında Çalışma Manzaraları. İstanbul: İletişim Yayınevi.

Giroux, H.A. (2012). Education and The Crisis of Public Values. New York : Peter Lang Publishing.

Keskin, D. (2012). Bitmeyen Sınavlar Yaşanmayan Hayatlar. Eğitimde Paradigma Değişimi. Ankara: Dipnot Yayınları.

Özgüden, M. (2007). Türkiye'de Sivil Toplum İdeolojisi: Yeni Sağ, Sol Liberalizm ve Siyasal İslamcılık üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sayılan, F.& Yıldız, A. (2009). Historical and Political Context of Adult Literacy in Turkey. The International Journal of Lifelong Education, 28 (6), 735-749

İnsanca ve Onurlu Bir Yaşam İçin Örgütlü Mücadele

Hem üyelerimize, hem tüm kamu emekçilerine ve topluma umut olacağız, ışık olacağız, rehber olacağız. Hem de ırkçılığın, bölücülüğün, gericiliğin karşısında yıkılmaz bir duvar ve kale olacağız. Bunun için sendikalarımızın, konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş'in ve daha da önemlisi ülkemizin siz sevgili mücadele arkadaşlarımıza bugün her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır.

Hasan KÜTÜK *

Takvimler 16 Ekim 2005 Pazar gününü gösteriyordu. Güzel ülkemizin çeşitli illerinden sayısal olarak az, ama inançlı ve kararlı kırk yedi eğitim ve bilim emekçisi, yağmurlu bir günde Ankara'da bulundu. Toplantı yapmak için önceden görüşülüp belirlenen salon baskılar ve müdahaleler sonucunda bilgi dahi verilmeden iptal edilmişti. Böylece kapılar eğitim ve bilim emekçilerinin yüzlerine kapatılmıştı. Koşullar ne olursa olsun bu yola çıkma kararlığında olan eğitim ve bilim emekçileri yağmura, soğuğa rağmen sokakta yaptıkları açıklama ile dönüşü olmayan bu yola çıkma kararını oradan bütün Türkiye'ye duyurmuşlardır.

O gün yapılan değerlendirmeler ve görüşmeler sonucunda 17 Ekim 2005 Pazartesi günü Ankara Valiliği'ne yapılan başvuru ile Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim-İş) tüzel kişiliğini kazanmıştır.

Elbette işimiz kolay değildi. Zor bir sürecin bizleri beklediğinin bilincindeydik; ama bütün baskı-

* Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu Genel Örgütlenme Sekreteri

lara, tehlikelere, engellemelere ve zorluklara rağmen biz de kararlı, inançlı ve umutluyduk. Bu yola çıkarken kuruluş sürecimiz tamamlandıktan sonra olağanüstü bir emek, özveri ve heyecanla Ankara'da yaktığımız çoban ateşini ülkemizin diğer illerinde de yakmak için yollara düştük. Yola çıkarken de umudumuz ve güvencimiz olan eğitim ve bilim emekçilerinden gittiğimiz her yerde aldığımız destek sonucunda Adana, Konya ve diğer illerimizde de şube olma sayısına ulaşmamız umudumuzu, heyecanımızı ve çalışma isteğimizi daha da artırmıştır.

Eğitim-İş'imizin özellikle Cumhuriyet Mitingle-ri sürecinde ortaya koyduğu duyarlılık ve aktif olarak görev alması diğer iş kollarında çalışan kamu emekçilerinde de bir istek ve heyecan yarattı. Bunun sonucunda yeni iş kollarında sendikalar kuruldu. Konfederasyon oluşturma ihtiyacı ve isteği ortaya çıktı.

Konfederasyonumuzun kuruluş çalışmaları tamamlanarak 10 Nisan 2008 tarihinde kuruluş başvurusunu yapan konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş bugün 75 bin üye sayısı ile Türkiye'nin kamu iş kolundaki dördüncü büyük konfederasyonu olarak emek, demokrasi ve Cumhuriyet mücadelesinde hak ettiği onurlu yeri almıştır.

NEDEN BİRLEŞİK KAMU-İŞ?

Ülkemiz cumhuriyet tarihinin en sıkıntılı ve en zor günlerinden geçmektedir. Bu süreçte;

Yoksulluk, yolsuzluk, işsizlik ve gelir dağılımı

adaletsizliği en üst düzeye çıkmış, zenginler daha zengin, yoksullar daha yoksul hale gelmiş, siyasi iktidar kendi zenginlerini ve kendi mutlu azınlığını yaratmıştır.

Kamu emekçileri ekonomik, mesleki ve örgütsel yaşamlarının en zor dönemini yaşamaktadırlar. Kamu emekçilerine 2020 yılı için yüzde 4+4, 2021 yılı için yüzde 3+3 gibi utanc veran maaş artışları yapılırken zorunlu harcamalarına art arda zamlar yapılmakta ve yapılmaya devam edilmektedir.

Ülkemizi yöneten siyasal iktidarın kurumu haline gelen TÜİK açıkladığı gerçeği yansıtmayan enflasyon rakamlarıyla halkımızı aldatarak adeta aklımızla alay etmektedir.

Şiddet, cinnet, cinayet ve intihar olayları toplumsal barışımız açısından ciddi bir tehdit oluşturmaya başlamıştır.

Ulusal sanayimizin ve ekonomik bağımsızlığımızın güvencesi olan kuruluşlarımız “özelleştirme” adı altında yandaza peşkeş çekilerek burada çalışan emekçiler sokağa atılıp açlığa mahkûm edilmişlerdir.

Toplunun büyük bir bölümünü oluşturan kamu emekçileri, emekliler, üreticiler, gençler, kadınlar mutsuz, kaygılı ve daha da önemlisi umutsuz hale getirilmiştir.

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu olarak biz:

Bu zor süreçte hem üyelerimize, hem tüm kamu emekçilerine ve topluma umut olacağız, ışık olacağız, rehber olacağız. Hem de ırkçılığın, bölücülüğün, gericiliğin karşısında yıkılmaz bir duvar ve kale olacağız. Bunun için sendikalarımızın, konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş'in ve daha da önemlisi ülkemizin siz sevgili mücadele arkadaşlarımıza bugün her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır.

Bu duygularla birlikte yola çıktık. Hedefe birlikte yürüyeceğiz. Sevgiyle, umutla, heyecanla, coşkuyla çıkmış olduğumuz zor, ama onurlu ve önemli yolculuğumuzda ilkelerimizi, hedeflerimizi, umutlarımızı ve kaygılarımızı paylaşan bütün kamu emekçilerini Birleşik Kamu-İş'te birlikte mücadele etmeye davet ediyoruz.

Emek mücadelesi, onurlu bir yaşam, Cumhuriyet ve demokrasi mücadelesidir.

Kazanmak İçin Değil, Başarmak İçin

Okul ders yapılan bir yerden ibaret değil; bir toptan gelişim alanı. Toplumsal ilerleme ve akademik başarı kadar kişisel mutluluklar için Ülkemiz okullarının sosyal ilişkiler ve duygusal olgunlaşmaya katkısı birincil görev olarak benimseyip üstlenmesi gerekiyor.

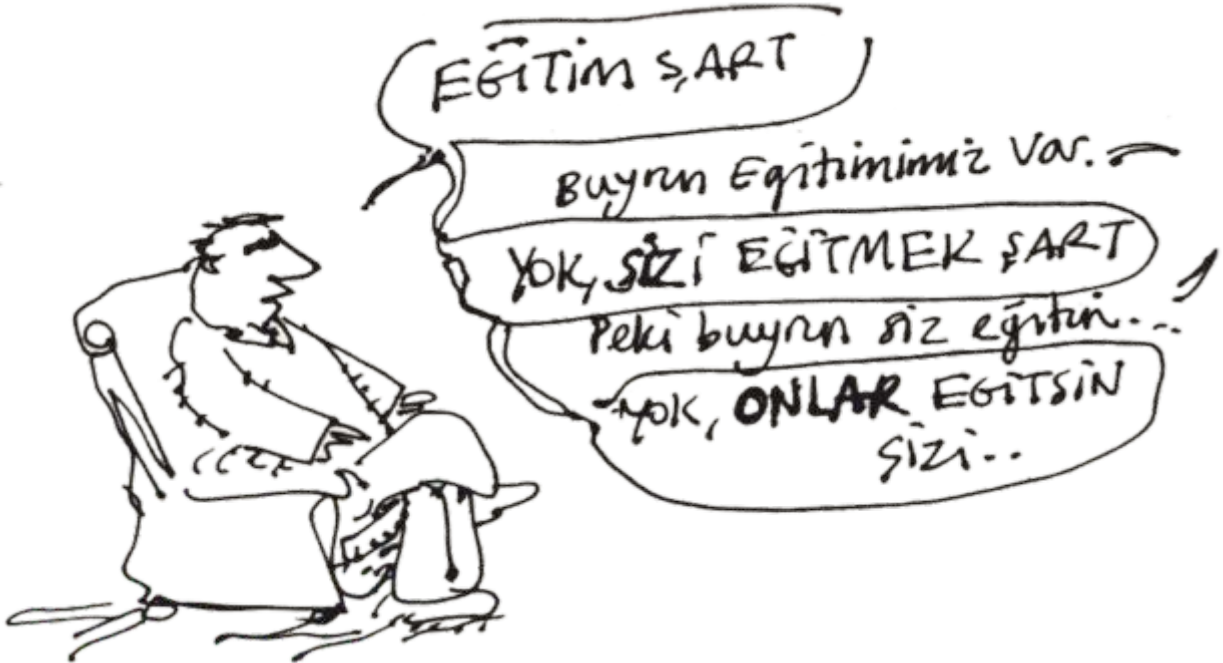
Yankı YAZGAN *

Çocuğun gelişimini anne-baba başlatır, çocuk büyüdükçe toplum okul gibi kamusal kurumlar aracılığıyla katkı verip çocuğun gelişiminin hak ettiği noktaya erişebilmesi için gerekli olanakları sağlayarak sürdürür. Okul ders yapılan bir yerden ibaret değildir; bir toptan gelişim alanıdır.

2017'de yayımlanan PISA değerlendirmelerine öğrencinin sosyal ve duygusal gelişimine ilişkin soruların eklenmiş olması, okulun sadece akademik değil duygusal, fiziksel ve sosyal gelişimdeki rolünün artan önemini yansıtıyor. Belki de dünyanın içinde olduğu karmaşık ve çapraşık durumdan çıkış yollarından birisi çocuklarımızın duygu dünyasında zenginleşme ve farkındalığı sağlamaktan, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının bilişsel/akademik gelişiminin ayrılmaz zemini olduğunu akılda tutmaktan geçiyor.

PISA'nın akademik ve bilişsel gelişime ilişkin bulguları, her ülkenin kendi eğitim uygulamalarına ilişkin bir geri bildirim olarak görülüyor. Son araştırmaya eklenmiş olan iyilik hali (well being) soruları sağlık ve eğitimin, ruh sağlığı ve fiziksel sağlığın iç içeliğini ortaya koymakta.

Her anket ve araştırma sonucunu olduğu gibi bu sonuçları da ihtiyatla yorumlamak, "en mutsuz bizmişiz" gibi kestirme sonuçlara atlamadan, "sistem bozuk" tipi genellemelerin kolaycılığına kapılmadan bulguları ciddiye alan yeni yaklaşımlar düşünüp geliştirmek gerekiyor. Bu kısa yazıda anket bulguları arasından öne çıkan memnuniyetsizlik (mutsuzluk ile ilişkili ancak biraz farklı, tatmin olmamayı içeren daha somut bir durumu işaret ediyor) ile stres/motivasyon ilişkisini anlamaya çalış-

* Prof.Dr.

çağım.

Duygusal gelişim sorularına yanıt veren 53 ülke arasında ülkemiz öğrencileri “en memnuniyetsiz”. Türkiye’den katılan öğrencilerin neredeyse yarısı (%48) “hayatından tatmin olmuyor, memnun değil”. Çin, Kore gibi ayıklamacı sınavlar yapan ülkelerin öğrencileri de ülkemizdekilere yakın oranda memnuniyetsiz.

Ülkemiz öğrencilerinin 2 özelliği daha var: 1) “iyi hazırlansam bile kendimi bir türlü hazır hissedemiyorum”; kaygı ve stres düzeyi en yüksek olan birkaç ülkeden birisi, 2) “sınıfımın en iyilerinden birisi olmalıyım”: rekabetçiliği en yüksek birkaç ülkeden birisi. Üstelik, bu özellikleri taşıyan bir çok başka ülke öğrencisinden farklı olarak başarısı oldukça düşük. Kaygı ve stres ile başkalarının önüne geçme “gerekliliği” bir araya gelince başarı iyice düşüyor.

Genel sonuçlara baktığımızda, sosyal ve duygusal gelişimin yolunda gitmesi aile ve arkadaş ilişkilerini ve hayattan tatmini olduğu kadar akademik başarıyı da etkiliyor. Problem başarılı olmayı istemekte değil; başarılı olma arzusunu en güçlü hisseden, “en motive” öğrenciler “hiç motive” olmayanlara göre en az 1 yıl daha öndeler.

Başkasıyla yarıştıkları için değil, “o işi, o dersi yapmaya ilgi duydukları ya zevk aldıkları” için motive olanlar aşırı bir kaygı hissetmiyorlar. Oysa, sınıfın en iyilerinden birisi olmaları gerektiğini düşünen, başarıyı başkasına göre tanımlayan yüksek rekabetçiler yoğun kaygı ve stres içindeler. Başarmak ve iyi yapmak için değil ka-

zanmak ve mükemmel olmak için çabaladıkça başarıları dibe vuruyor.

Kendisinin ve başkalarının duygularının farkında olan, duygularını yönetebilen duygusal zekası gelişkin öğrenciler kaygı ile başa çıkabiliyorlar. Bu akademik, sosyal ve duygusal gelişime yansıyor.

Ülkemizde YDY Araştırma ile Yale Center for Emotional Intelligence işbirliği (ve Özyeğin Sosyal Yatırımlar’ın desteği) ile eğitim liderlerinden oluşan 1253 kişilik bir grupta gerçekleştirdiğimiz bir araştırma eğitimcilerin sosyal ve duygusal gelişim ile başarı arasındaki bağlantıyı gayet net bir biçimde kurduğunu gösterdi. Eğitim liderleri okullarda sosyal ve duygusal gelişim amaçlı okul çapında uygulanacak yapılandırılmış programlara ve gençlerin kolayca erişebileceği yenilikçi eğitim kaynaklarına olan ihtiyacı belirttiler.

Öğrencilerde öncelikle empati, başkasının ve kendisinin duygularını anlayabilme, başkalarının davranışının nedenlerini doğru biçimde kestirebilme gibi yetilerin gelişmesini amaçlayan bu programların okul yöneticileriyle başlayan, okulun öğretmen ve personelini, annelerini ve öğrencileri kapsayan bir nitelikte olmasına gerek var. Sosyal ve duygusal gelişim ilkelerine dayalı okul dönüşüm programları bu hedeflere erişmeyi sağlayacak liderlik yetilerini kazandırmayı ve sürekli kılmayı amaçlıyor. Ülkemiz okullarının sosyal ilişkiler ve duygusal olgunlaşmaya katkısı birincil görev olarak benimseyip üstlenmesi toplumsal ilerleme ve akademik başarı kadar kişisel mutluluklar için de bir büyük adım olacak.

İktisadi Kalkınma Yaklaşımının Eğitimle İlişkisi ve Günümüzdeki Durumu Üzerine

Türkiye'de eğitim ve diğer alanlardaki kaderciliğin önüne geçme ve demokratik katılım konusunda bir olanak olarak sahip olduğumuz ve yaklaşık 60 yıllık bir toplumsal, politik ve teknik deneyimi de barındıran kalkınma planları, eğitim alanındaki çöküşü engellemeye hiçbir katkıda bulunamayan, basit iktidar araçlarına dönüştürülüyor.

Hasan Hüseyin AKSOY *

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişle birlikte, pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanıyla ilgili de çoğunlukla zaten var olan ya da fark edilmeyen sorunlar gündeme gelmiş ve çeşitli yasa ve diğer yasal metinlerle (Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Latin Harflerinin Kabulü, Maarif Teşkilatına Dair Kanun, İlkokul Programı vb.) bir kısmı ekonomik ve siyasal hedeflerle ilişkili eğitimsel hedefler ve yönelimler belirlenmiştir (Okçabol, 2005; Hesapçıoğlu, 2009).

Bu dönemde, günümüzde olduğu gibi, eğitimin belirgin bir siyasal ve ekonomik rolü olmuştur. İktidarın kurulmasında ve diğer ülkelerle savaş ve antlaşmaların yapılmasında askeri ve politik liderlerin rolü merkezi görülebilir, ancak eğitim alanı ülkenin insan kaynağının yeni sistemle bağını kurmak, cumhuriyetin ve demokratik toplumun değerlerini benimsemek ve gelecek kuşaklara da aktarabilmek bakımından öncelikli ve merkezi öneme sahip olmuştur. Bir toplumsal inşa süreci anlamına da gelmek üzere, eğitim alanı tüm toplumu kapsayan kültürel, sosyal ve iktisadi değişmelerin ve buna bağlı olarak da çatışmaların merkezlerinden biri olmuştur. Bu merkezilik, hemen hiçbir zaman tek vücut bir yapı ortaya çıkarmasa/çıkarmasa da geniş kitleleri içeren ve giderek daha çok insanı kapsayan ve ekonomik, sosyal ve hatta askeri sistemlerin güçlü bir şekilde bağ kurduğu bir sistem özelliği göstermiştir. Eğitim alanının farklı yönelimleri olan topluluklara yönelebilmesi, dini, politik, mesleki ve dilsel bakımdan farklılık gösteren ilgilere karşılık veren yapılar ve programlar sunabilmesi de, hem bir olanak hem de çatışma kaynağı olma özelliğini göstermektedir. Yeni kurulan bir siyasal sistemin, eğitimin, kapsayıcı olma ve aynı zamanda demokratik bir toplumsal kurum olma potansiyelinden yararlanmaması düşünülemez. Yoksulluk içinde ve bir çok alanla ilgili bilgisizlik, okumaz yazmazlık şiddeti altında yaşayan toplumun büyük bir kesiminin en temel düzeyde dahi olsa eğiti-

me erişimi, bireysel yaşamlarını ve çevrelerini değiştirmeye ve yeni umutlar yaratmaya başlamaları için yeterli olmuştur. Eğitime erişimi, özellikle okur yazarlığı ve temel sağlık, zanaat ve yurttaşlık bilgilerini kazanmalarını sağlamak için ülkenin her yerinde, erkekler için askerlik kurumunda ve özellikle köylerde tüm yetişkinleri hedefleyen bir çok eğitim seferberliği faaliyeti sürdürülmüştür. Sanat Okulları, Eğitimci Uygulamaları, Halkevleri ve köylerde Halk Odaları, ve Köy Enstitüleri bu seferberlik durumu ve kurumsal uygulamaların örnekleri arasında yerini almıştır.

KALKINMA PLANLARINDA EĞİTİM

Eğitimin politik, toplumsal ve ekonomik işlevlerinin tamamını, iktisadi ve sosyal sistemlerin işleyişi ve yönelimlerine ilişkin kararları ve değerlendirmeleri görebileceğimiz temel kaynaklardan biri ve belki de en önemlisi kalkınma planlarıdır (Öney, 1983, 19-51). Yapılış şekli, toplumsal katılım süreçleri ve kurumsal yetkilendirmeler önemli ölçüde değişmiş ve planlama süreci günümüzde Türkiye'de sembolik bir seviyeye inmiştir. Temel küresel iktisadi yönelim ve anlayışlara, neoliberal politikalara aykırı olmayacak şekilde, gününbirlik kararlarla sürdürülen neredeyse kişisel politik ilişkilerin ve üst düzey yöneticilerin ekonomi anlayışlarının tezahürü olarak sürekli değişen, bütünlüğü ve tutarlılığı kuşkulu bir ekonomi yönetimi ile karşı karşıya kaldığımız söylenebilir. Buna karşın, iktisadi planlama süreci, kaynak dağıtım mekanizmasının ve uzun erimli hedeflerin yer alabildiği temel metinlerden olmaya devam etmektedir. (TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019)

1960 Anayasasından sonra kurumsal olarak sürdürülen planlı kalkınma döneminde (1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Kalkınma Planı ile başlayan) eğitim planları, kalkınma planlarının önemli bir parçası ol-

* Prof. Dr.

muştur. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planına (DPT. 1963) yazdığı önsözde dönemin Başbakanı İsmet İnönü, Türkiye'nin yeni bir iktisadi yaşam düzenine girdiğini belirtmekle kalmamış, "insan hak ve hürriyetleri", "millî dayanışma, sosyal adalet, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirme ve teminat altına alma, demokratik düzen" gibi kavramları dile getirmiştir. İnönü'nün önsöz yazısının plana ilişkin bazı cümleleri ise, özel teşebbüse verilen öneme bahisle ülkenin iktisadi sistem olarak kapitalist model tercihini göstermek yanında, kalkınma planlamasının demokratik yanını da göstermektedir. "Planlı düzende başarının yalnız iktisadi ve sosyal kalkınmamızın başarısı değil, aynı zamanda demokrasimizin de bir zaferi olacağına inanıyorum. Bu inancım, idarecileri, iş ve sanayi adamları, işçileri, üniversite üyeleri ve öğretmenleriyle bütün Türk Milletinin demokrasi ve hürriyet içinde kalkınma azmine dayanmaktadır". Diğer iktisadi ve idari bileşenler yanı sıra üniversite üyeleri ve öğretmenlere özel bir atıfta bulunulması da eğitim alanının kalkınma sürecindeki yerine verilen önemi göstermektedir.

KAMUSAL HİZMET EŞİTLİKÇİ EĞİTİM

Kalkınma planları içinde eğitime önemli bir yer verilmesi kuşkusuz sadece sosyal bir tercih olarak kalmamakta ve teknik bir çalışmayı da gerektirmektedir. Kalkınma planlaması içinde eğitim planlamasının başlangıç noktasını millî gelir tahminleri oluşturmuştur. Bu tahmine bağlı olarak sektörel yapıların yapacağı yatırımlar ve insan gücü talep tahminleri de eğitim alanının insan gücü arz planlaması yapmasının kaynağı olmuştur. Eğitim ve ekonomi arasındaki bu bağların teknik bir indirgemeye yol açması, kalkınma paradigması açısından bazı handikaplar yaratarak eğitim yoluyla genç kuşakların kafa ve kol emeği yetiştirmek için ayrıştırılması ve bireyin bütünlüğünü bozan bir sürece dahil edilmeleri gibi sonuçlar da yaratmıştır. Sosyal sınıf, cinsiyet, bölge ve kent-kır ikilemlerinde eşitsizlik dile getirilebilecek olsa da, bu bağlamdaki tartışmalar toplumun gündemini oluşturabilmekte ve ileri yıllardaki planların da aşmayı hedeflediği engeller ve sorunlar arasında dile getirilebilmektedir. Bourdieu'nun

kavramsallaştırdığı "kültürel sermaye"nin ve maddi güç anlamında "mali sermaye"nin öğrenciler arasında eğitimde eşitliği bozacak bir etkisi olmadığı, ayırım ve dışlama yaratmadığı ya da bazı öğrenci grupları için avantaj oluşturmadığı söylenemez. Gelir grupları arasındaki farklar dışında, İbn-i Haldun'un ünlü deyişi coğrafyanın "kader" olduğu, David Harvey'in kuram ile dile getirdiği "coğrafi eşitsizlik" gerçeği ile karşılaşan milyonlarca insan, eğitime erişim çabası ile zamanlarının uzun bir dilimini okul yolu için ayırmış, eğitim kente göç nedenleri arasında yer almış ve bölgesel ya da yerel yatılı okullar bir olanak olmak yanı sıra ailelerin çocuklarından istem dışı uzun süreler ayrılmalarına yol açmıştır. Bununla birlikte, eğitim alanının temel olarak kamusal bir hizmet olarak kabul edilmesi ve eşitlikçi eğitim söylemleri yoluyla, farklı gelir gruplarından ve farklı toplumsal kesimlerden bireylerin aynı eğitim kurumlarında ortak "kalkınma" idealleri için çaba gösterdikleri ve kendilerini idealler bakımından aynı topluluğun üyesi saydıkları söylenebilir. Bu tür bir ortaklık inşasının, abartılı ve sanal olmaması koşullarıyla, ciddi bir başarı ve gelecek için güven kaynağı olduğu söylenebilir. Çünkü, yaşam diyalektik bir değişim içerir ve değişen sadece "ırmak" değil, dünya içinde yaşam süren insanlardır da. Hakkında konuştuğumuz bireyler, tarihsel varlıklar olduğu kadar bugünü oluşturan ve aynı zamanda geleceği de oluşturmaya devam eden bizleriz. Bu yazıyı yazan birey ile bu yazıyı/dergiyi okuyan bireyler de, bu tarihsel oluşun bir parçasıdır ve dün (geçmiş anlamında) olduklarından farklıdır. Bu farklılaşmada eğitim de rol alır. Özellikle ilkökulda ve hatta üniversitede, içinde olduğumuz eğitimin program süreçlerine etkili bir şekilde dahil ve müdahil olamamakta ve formal program dışında saklı program etkilerine de maruz kalabilmekteyiz. Kalkınma söylemi, Türkiye'de kapitalist bir gelişme çizgisi izlemeyi ve piyasa ve özel mülkiyetle ilgili kurumları- örneğin girişimciliği- ekonominin temeli sayan bir söylem ile kurulmuş ve aynı zamanda eğitimle doğrudan ilişkilendirilmiştir. Bu bakımdan da kalkınma söyleminde ekonomik alan ile eğitim arasında kurulan ilişki yapısal ve işlevsel olduğu kadar ideolojiktir.

EĞİTİM EVCİLLEŞTİREBİLİR DE ÖZGÜRLEŞTİREBİLİR DE

İktisadi bakımdan farklı kategorilerde yer alabilecek toplulukların, yurttaşlık ve temel değerler bakımından aynı topluluğun üyesi kılınmaları eğitimin ideolojik işlevlerindendir. Benzer bir işlevi din kurumu da çeşitli düzeylerde üstlenmiş ve sürdürmeye devam etmektedir. Ancak, eğitimin ideolojik işlevinin bütünüyle olumsuz bir yükleme ile değerlendirilmesi doğru değildir. Bununla birlikte, ideolojik işlevin kim tarafından ve kime hizmetle kurgulandığı ve nasıl işletildiğinin

Kapak Konusu

açığa çıkarılması ve çocukları ve genç yurttaşları “yetiştiren” sürecin arka planında neler olduğunun da konuşulması gerekir. Bir “hak” haline gelebilmesi ve çağ nüfusunun tamamının “erişebilmesi” için yüzlerce yıl dünyanın pek çok yerinde mücadele edilen bir “kamu hizmeti”nin bir “kamu suiistimali” ve hatta “kamu istismarı” olma olasılığı da toplumların tepesinde “Demokles’in kılıcı” gibi durmaktadır. Eğitim, eleştirel eğitim alanının kurucu figürlerinden Paulo Freire’nin dediği gibi “evcilleştirebilir de özgürleştirebilir de” (Mayo, 2012). Bir toplumun gelişimi ve küresel sistemde kendini özgürce ifade edebilen yurttaşlar yetiştirebilmesi de, yurttaşların uysal ve itaatkar nesnelere “kul”lara, müritlere dönüşmesi de; bilime sırtını dönmesi de, bilimi yol gösterici sayması da eğitim sisteminin etkileyici olduğu sonuçlar arasında yer almaktadır. Ancak eğitim-istihdam ilişkisi bağlamında eğitimin yeri, günümüzde önemli ölçüde piyasa güçlerine terk edilmiş görünmektedir. Bu çalışmada, kalkınma planlamasının bir uzantısı olarak sürdürülen kalkınma planlarından birinci yılı bitmekte olan 11. Kalkınma Planının (2019-2023 yılları) eğitim kesimi için nasıl bir söylem sunduğu, eğitim, istihdam ve kalkınma ilişkileri bağlamında saptanmaya çalışılmıştır.

XI. KALKINMA PLANI

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Cumhur-

başkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayınlanmıştır. Çalışmanın başlangıcında dile getirilen saptama ve yargılarla ilişkili olacağı düşünülen XI. Kalkınma Planı değerlendirme ve hedefleri arasında öncelikle vizyon maddesi belirtilebilir ki, burada “toplumun temel değerleri ve beklentilerini karşılamak; Türkiye’nin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkın refahını artırmak” temel yol haritası olarak dile getirilmektedir. Öte yandan ikinci vizyon maddesi eğitim alanını beşeri sermaye ile ilişkilendirerek, öncelikle eğitim ve ekonomi arasındaki bağı hangi temelde kurduğunu ortaya koymaktadır: “... Plan döneminde ekonominin yapısı uzun vadede istikrarı ve sürdürülebilirliği sağlayacak şekilde dönüşüme tabi tutularak, eğitim hamlesiyle beşeri sermayenin, milli teknoloji hamlesiyle teknoloji ve yenilik kabiliyetinin artırılması hedeflenmektedir.”

ELEŞTİRİ MARJİNAL SÖYLEM DURUMUNA DÜŞÜRÜLÜYOR

On Birinci Kalkınma Planında, eğitim alanına ilişkin dünyadaki genel yaklaşımları saptamak konusunda da şu görüş dile getirilmiştir : “Fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini entegre bir biçimde öne çıkaran bir yaklaşımla gerçek hayattaki sorunların çözümüne yönelik analitik, eleştirel, yaratıcı ve bilişimsel düşünme yetilerinin kazandırıldığı

eğitim sistemleri önem kazanmaktadır” (Madde 33, s. 6). Planın eğitim yaklaşımları konusunda anahtar sözcükler olarak dile getirdiği özellikler ve beceriler, gerçekten de dünyada çeşitli nedenlerle eğitim uzmanları/eğitim bilimciler ve diğer alanlardan akademisyenler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Örneğin STEM kısaltması ile kullanılan bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik bilim alanları ve disiplinler hakkında Türkiye’de de yoğun bir akademik tartışma ve daha doğrusu tartışmasız onaylama söz konusudur. STEM dahil piyasa ile ilişkili olma durumu olan ve piyasa ya da küresel aktörler tarafından desteklenen hemen hiçbir konu, önem kazanan kavramlar listesinin içinde bulunmasına karşın “eleştirel, yaratıcı ve bilimsel bir düşünce yetisi” ile yaygın bir şekilde ele alınmamakta, özellikle eleştirel değerlendirmeler sistem dışında marjinal bir söylem durumuna düşürülmekte ya da tümüyle gözden çıkarılmaktadır. “Eleştirel, yaratıcı ve bilimsel düşünce yetileri” ise bir vitrin malzemesi olarak kullanılmakla yetinilmektedir.

Yine Kalkınma Planındaki genel yaklaşım saptamaları arasında, karşılıklı öğrenme ve -öğretimin, eğlenerek öğrenmenin, mobil teknoloji dahil teknolojinin eğitimde kullanımının, yenilikçi öğrenme tasarımlarının, medyada içerik oluşturmanın ve teknolojiyle ilişkili olarak yaşam boyu öğrenmenin de dile getirildiği görülmektedir. Planın 37. Maddesi “Üniversitelerin, üretilen bilginin değere dönüştürülmesi sürecinde aktif rol aldığı, sanayi ve kamuyla yakın işbirliği içerisinde olduğu girişimci üniversite modeline doğru bir geçiş” yaşandığı da bulunmaktadır. Ancak bu eğilim ve yaklaşımların ya da uygulamaların dünyanın farklı ülkelerinde farklı şekilde ele alındığı ve aynı zamanda bu ülkelerin birçoğunun da farklı tarihsel, kültürel, ekonomik ve sosyal arka planları olduğu ve aynılık içeren bu gelişmelerin mevcut bireysel ve toplumsal farklılıkları dikkate almamak nedeniyle, geliştirici olmayacağı iddia edilebilir. Daha geniş bir tartışmaya gerek görmezsiniz, bu başlıklar altındaki saptamaların birer doğal değişme ve gelişmeler olmaktan ziyade, kapitalist birikim sürecinin küresel kapitalizm aşamasına geçişinin dayattığı ve Şili ve Türkiye’de olduğu gibi gerektiğinde darbeler aracılığıyla zor kullanılarak egemen olan veya hegemonya kurulan konular olduğu söylenebilir. Belirtilen eğilimler, bir küresel inşayı göstermektedir. Bu hedeflerin eleştirilmeksizin kabulü, Türkiye’yi küresel sistemin eşit, saygın bir parçası yapmaya yetmeyeceği gibi “kendi olmasına” ve “özgün sorunlarını özgün yollarla çözmesine” de yardımcı olmayacaktır. Örneğin eşitsizlik ve adaletsizliğin yaygın olduğu bir toplumda eğitim düzeyinin yükselmesinin eğitilmiş bireylerin tümünün milli gelirden ve diğer kamusal olanaklardan daha fazla pay alabileceği ve hatta daha iyi bir sosyal statü sağlayabileceği beklen-

tisi karşılanamayacaktır. Bu konudaki küresel nitelikli genel saptamalardan biri de cinsiyete ilişkin olarak XI. Planda şu şekilde dile getirilmektedir:

Kadınlarda eğitim seviyesindeki artışa rağmen düşük nitelikli, kayıt dışı, ücretsiz aile işçiliği gibi alanlarda kadın işgücü oranının yüksekliği sürmekte, ülkelere göre farklılıklar gösterse de kadınların işgücüne katılımı gerilemektedir. (Madde 48).

KIZ ÇOCUKLARI EĞİTİMDEN DIŞLANIYOR BU DIŞLAMA GÖRÜNMEZ HALE GETİRİLİYOR

Bu saptamaya karşın, aynı yönetim anlayışı, kız çocuklarının eğitim alanından dışlanmasına ve açık liseye kayıt yoluyla da bu dışlanmanın görünmezleştirilmesine yol açan bir “eğitim reformu”nu toplumun bir çok kesiminin şiddetli bir şekilde eleştirmesi ve tepki göstermesine rağmen hayata geçirmekte bir sakınca görmemiştir. Ekonomi ve eğitim arasındaki bağların ve bu aşamada uluslararası rekabetin mutlak öncelik oluşturması, ülkenin kendi özgün sorunları ve tarihsel -kültürel gelişimine dayalı bir temelde amaç oluşturmayı zorlaştırmaktadır. XI. Planda, küresel etkileşimlerin Türkiye’ye yansımaları dikkate alan bir öncelik belirlenmesine gidilmektedir:

Ülkemizde eğitim alanında önemli ilerlemeler kaydedilmekle birlikte, Plan döneminde öngörülen hedeflere ulaşılmasında eğitim sisteminde yapılacak köklü reformlar ile eğitimin kalitesinin artırılması ve rekabetçi üretim ve verimlilik için gerekli olan becerilere sahip işgücünün yetiştirilmesi temel önceliklerdendir. (Madde 87)

PLAN GÜVEN SORUNU YARATIYOR

Kaynakların çok kıt olduğu ve insanların temel gereksinimlerini karşılamada zorlandığı bir dönemde eğitim dahil tüm toplumsal ve siyasal kurumların yoksullukla mücadele etmek üzere çalışması ve toplumda “kalkınmacı” paradigmanın kendine güçlü bir yer bulması doğal sayılabilir. Ancak, üretim ve dağıtım olanaklarının küresel düzeye genişlediği ve gelir dağılımında adaletsizliğin, eğitim ve sağlık başta olmak üzere hemen tüm kamu hizmetlerine erişimde eşitsizlik ve yoksulluğun yaygınlaşmasının söz konusu olduğu bir ülkede, eğitim ve diğer toplumsal siyasal kurumların hedeflerinde sadece ekonominin gelişimi değil, adil bir paylaşımı öncelikli olmak zorundadır. Planlama, uygun demokratik süreçlerin kullanılması durumunda şeffaflık ve katılım sağlama açısından önemli bir araç olabilir. Ancak, piyasa argümanları ve saptamaları ile toplumun temel sorunlarının ve ekonominin temel sorunlarının göz ardı edildiği bir planlama çalışması ve planlama anlayışı, eğitimin bireyi özgürleştirme, kendi olmasına olanak sağlama ve insa-

nın bütüncül gelişimine destek olma gibi yanlarını geliştirmeye yararlı olamayacaktır. Theodore Schultz ve Gary Becker gibi iki Nobel ödüllü iktisatçının öncüsü olduğu Beşeri Sermaye Kuramı dünyada eğitimin iktisadi sonuçlar yarattığı bulguları ile heyecan verici bir ilgi sağlamış ise de, daha sonraki yıllarda yeni kuramların da bazı eksik ve geçersiz noktaları, tamamlayıcı ya da karşıt bir bakış açısı ile dile getirebilmesi olanaklı olmuştur. (Aksoy, Aras, Çankaya ve Karakul, 2011) “Eğitim hamlesi ile beşeri sermayenin artırılması” hedef ve söylemi, iş bulamayan ve kamu kesimince de atanma umudu bulamayan yüzbinlerce eğitimli genç için anlamsız bir söylem ve mevcut planlama başarısızlığının hala görülmediği ya da görülmek istenmediğinin bir özeti olabilir. En önemlisi de, Türkiye’de eğitim ve istihdam arasında planlama tarihi boyunca kurulan ve kamu işletmeciliği ve diğer kamu hizmetleri ile de desteklenen gerçek bağın ortadan kaldırılması ve bir umudun da tüketilmesidir. Oysa, XI. Plan, piyasa ve eğitim ilişkileri kurma hedefini başat olarak dile getirmektedir. Buna karşın, istihdam sorumluluğunu büyük ölçüde özel sektöre devreden anlayış nedeniyle planın bu konudaki etkisi sınırlanmaktadır. XI. Plan, bu yanıyla günümüzün iktisadi ideolojisi sayılabilecek neoliberal politikaların belgesine dönüşmektedir. Kalkınma planlarında eğitime ilişkin atıf, söylem ve hedeflerin öncelikli olarak iktisadi gereklerin karşılanmasına yönelmesi durumunda, eğitimin bireyi kendi olmaya ve “özgürleşme” ve bilinçli ve eleştirel insanlar-yurttaşlar

olmaya götüren yanlarının gerilediği; “insan hak ve özgürlükleri”ne ilişkin maddelerin hukuksal alana ait şablonlar olarak kalabileceği söylenebilir. Örneğin, yoksulluğun giderek yaygınlaştığı ve sadece işsizlerin değil çalışanların da gelecek umutlarını yitirdiklerinin gözlemlendiği bir toplumsal dönemde plan, görünen dışında bir tablo ortaya koyabilmekte ve güven sorunu da yaratmaktadır:

Onuncu Kalkınma Planı döneminde, eğitim ve sağlık gibi temel kamu hizmetlerinin daha nitelikli, yaygın ve kolay erişilebilir olmasına yönelik gelişmeler kaydedilmiş, toplumun kırılgan kesimlerinin güçlendirilmesine yönelik etkili politikalar geliştirilmiş, daha kapsayıcı bir sosyal güvenlik sistemi, daha etkin ve yaygın sosyal yardım ve hizmet sistemi oluşturulmuştur. Yürütülen politikalar sonucunda mutlak yoksulluk ortadan kaldırılmış, göreceli yoksullukta gerileme kaydedilmiştir. (Madde 149)

KAMU İSTİHDAM SORUNUNU ÇÖZEMİYOR

Bilindiği gibi, Türkiye, 1980’den sonra neoliberal politikaların etki alanına girmiş ve kamu kesiminin elindeki üretim olanakları ve tesisleri, kamu işletmeleri büyük ölçüde değerinin çok altında özelleştirmeye tabi tutulmuş ve satılmıştır (Başkaya, 2007). Yasa gücünde ya da Meclis tarafından kabul edilmesi nedeniyle sembolik olarak yasa değerinde olan Kalkınma

Planlarının gerek istihdam ve ekonomiye dair hedeflerini gerçekleştirme konusunda gerekse diğer toplumsal yönlendirme konularında özel sektör için teşvikler, yatırımlar, diğer vergi ve destekleyici hükümler yoluyla dolaylı olarak etkileyici olabileceği ancak kamu kesimi içinde daha etkili bir süreç işletebileceği söylenebilir. Kamu kesiminin iktisadi üretim gücündeki gerileme nedeniyle, ekonominin istihdam boyutuna da yeterince müdahil olamaması ve işsizlik oranlarının sürekli yükselişine seyirci kalması söz konusudur. Öte yandan, özel sektörün kâr dışında bir güdüleyici tanınamaması nedeniyle, XI. Planın “çalışma koşullarının geliştirilmesi, beşeri sermaye, istihdam ve ücretler” konularındaki hedef ve yönelimleri, kamu kaynaklarını özel kesime aktarma söz konusu olmadığında, birer iyi dilek dışında anlam taşımayacaktır.

Çalışma koşulları işgücü piyasalarına katılımı, verimlilik artışını, kayıtlılığı, nitelik geliştirmeyi ve mesleki eğitimi özendirici şekilde geliştirilecektir. İstihdam artışı ve nitelikli iş olanakları yoksullukla mücadele ve gelir dağılımında iyileşme sağlanmasının asli aracı olacaktır. (Madde 212)

Eğitim-istihdam-üretim ilişkisini güçlendirmek amacıyla eğitim-sektör işbirliği protokolleri yapılacaktır. (Madde 331.1)

Yine açıkça görünmektedir ki, eğitim alanının davranış kazandırma aracı olan öğretim programlarının sadece mesleki ve teknik eğitim alanında değil, ortaöğretim, fen liseleri ve yükseköğretim kurumlarında da “sanayinin ihtiyaç duyduğu işgücü profili” bağlamında güncellenmesi düşünülmektedir. XI. Planın 331.6. maddesindeki hedefe göre; “Sanayinin ihtiyaç duyduğu işgücü profili belirlenecek, bu ihtiyaca dönük mesleki ve teknik eğitim ortaöğretim, fen liseleri ve yükseköğretim kurumlarının öğretim programları güncellenecektir.” Bu tür bir sınırlandırmanın toplumun büyük bir kesiminden kendi yaşamları ile ilgili talepleri ve eğitime yükledikleri mesleki olanı aşan anlamlar nedeniyle dahi destek bulmayacağı tahmin edilebilir.

GERÇEK GEREKSİNİMLERE YÖNELİNMELİ

Eğitim alanı, “kalkınma paradigması” içinde, iktisadi olduğu kadar bireysel, toplumsal, kültürel, politik ve demokratik ilgilere de karşılık gelir. Kamusal eğitimin, sanallaşmış ve bir gerçek duruma karşılık gelmeyen eğitim-iktisadi sistem ve eğitim-istihdam ikilemi içine sıkıştırılması eğitim alanının kısıtlı ve sınırlandırıcı bir algı ile değerlendirilmesi ve yönetilmesi sonucunu getirebilecektir. Oysa, gerçek gereksinimlere yönelen ve sadece kar amacı ile sürdürülmeyen bir iktisadi yapı ve süreç, eğitim kesiminin planlama yoluyla

nitelikli işgücü sağlamasını da olanaklı kılacak araçları içerebilecektir.

Kalkınma planlarının, toplumsal kaynakların adil ve verimli dağılımına, toplumun değişimi ve yönelimine, demokratik kültürün gelişimine tarafların katılımı, şeffaflık ve hesap verme boyutlarında önemli katkıları olabilir. Ancak, bir teknik ve siyasi enstrüman olarak siyasa oluşturunucuların hizmetine girmiş ve demokratik katılımın yeterince sağlanmadığı süreçlerle hazırlanan planların toplumda bir değişim aracı olarak işlev görmesi beklenmemelidir. Kalkınma planlarının iktidarın ya da ülkenin en üst yönetiminin tekçi bir siyasi anlayışla hazırladığı nitelikte bir metne indirilmesi, toplumda bir heyecanın oluşmamasına, belirtilen değerleri paylaşmak bir yana eleştirmeye dahi gerek görülmemesine, akademik alanda ilgi görmemesine ve toplumca paylaşılmaya değer bulunmaması gibi kalıcı başka sonuçlara yol açabilecektir. Türkiye’de eğitim ve diğer alanlardaki kaderciliğin önüne geçme ve demokratik katılım konusunda bir olanak olarak sahip olduğumuz ve yaklaşık 60 yıllık bir toplumsal, politik ve teknik deneyimi de barındıran kalkınma planlarının, eğitim alanındaki çöküşü engellemeye hiçbir katkıda bulunamadığını, aksine basit bir iktidar aracına dönüştürülmesini izlemek üzüntü vericidir.

Kaynaklar

Aksoy, H. H. ; Aras, H. Ö.; Çankaya, D. ve Karakul, A. K. (2011) Eğitimde Nitelik: Eğitim Ekonomisi Kuramlarının Eğitimin Niteliğine İlişkin Kurgusunun Eleştirel Analizi. Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt 9, Sayı 33, ss. 60-99.

Başkaya, Fikret (2007). Özelleştirme. Kavram Sözlüğü I Söylem ve Gerçek, içinde bölüm. 2. Baskı. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı Yayınları, 423-435.

Devlet Planlama Teşkilatı (1963). Kalkınma Plânı. Birinci Beş Yıl. 1963-1967. Ankara. Başbakanlık Devlet Matbaası.

Hesapçıoğlu, Muhsin. (2009). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. Sayı: 29, 121-138.

Peter Mayo (2012). Özgürleştirilen Praksis. Paulo Freire’nin Radikal Eğitim ve Politika Mirası. (Çev. H. H. Aksoy ve N. Aksoy) Ankara: Dipnot Yayınları.

Okçabol, Rifat (2005). Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Öney, Erden (1983). İktisadi Planlama. Üçüncü Baskı. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.

TC Cumhurbaşkanlığı. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023. Ankara.

Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Köy Enstitüleri Örneği

Türkiye'nin Osmanlı'dan bu yana olan öğretmen yetiştirme birikiminden yararlanmak gerekir. Öğretmen yetiştirme politikaları üretilirken, köy enstitülerinin üretim içinde eğitim öğretim anlayışından, eğitime nicelik ve nitelik yönüyle kalkınmayı ve demokratikleşmeyi destekleyici bir yenilik getirmeyi sağlayan deneyiminden faydalanılmalıdır.

Pakize TÜRKOĞLU *

Eğitim tarihimize baktığımızda ülkemizin önemli bir öğretmen yetiştirme birikimi olduğu görülür. Osmanlı dönemi fesli öğretmenleri Devrimci Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin ülkücü ilk öğretmenleri, Rüştü Uzel'in mesleki eğitim veren Teknik Öğretmenleri, Hasan ali Yücel ve Tonguç'un Köy Enstitüsü öğretmenleri, Yüksek Öğretmenliler, Gazi Eğitimciler, Eğitim Enstitüleri ve günümüzün Fakülteli öğretmenleri bu birikimin simgeleridir.

Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı zaferle sonuçlanırken kendisine bundan sonraki önceliğini soran gazetecileri, hiç duraksamadan "Halkımızı iyi bir eğitimden geçirmektir" diyor kısaca. 1924'te getirilen Öğretim Birliği Yasasıyla iyi bir eğitimin sağlam temelleri atılarak, Osmanlı döneminin halka ulaşmayan, uzlaşamaz kafalar yetiştiren çok kanallı ve çok başlı eğitimine son verilip Batı örneği Bilimsel Laik Eğitime geçiliyor.

Aynı günlerde Eğitim Bakanlığına getirilen Mustafa Necati, Atatürk'ün eğitim görüşlerini ve Cumhuriyet düzeninin eğitim gereksinimini en iyi anlayan devlet adamıydı. Böylesine yeni ve çağdaş bir eğitim temel insan ögesi olacak yeni öğretmenler yetiştir-

mek gerekiyordu kuşkusuz. M. Necati, eğitime getirdiği yeni düzenlemeler ve öğretmen yetiştirme politikası, eğitim tarihimizde altın harflerle yer almış bir bakandır. Öğretmen okullarına giderek gençlere ülkenin kendilerine olan gereksinimini anlatarak, mektuplar yazarak, kitap ve dergiler göndererek, donatım bedeli ve yolluklarını, aylıklarını zamanında ödeyerek, mesleki ve özlük haklarını düzelterek, öğretmenlere devletin her zaman arkalarında olduğunu hissettirmiştir. Altı lira olan öğretmen aylıkları onun döneminde otuz altı liraya çıkmış, ek ders ücretleri artmış, taşıtlarda indirim, Öğretmenler Prevantoryumu gibi desteklerle öğretmenlerin durumlarının iyileşmesi sağlanmıştır. Beyaz yakalı emekçiler olarak öğretmenlerin istihdamı güvence altına alınmıştır.

Ne var ki 1928'de dünyada yaşanan ekonomik krizin etkileri ve 1929'da Mustafa Necati'nin erken yaşta ölümü ile eğitimde de kimi aksamalar olmuştur. Cumhuriyetin onuncu yıl dönümü yapıldığında ekonomi ve eğitim alanındaki aksaklıklar, özellikle nüfusun yüzde sekseni köylüye eğitim gitmemesi Atatürk'ü üzmüş, onu yeni bir eğitim atılımı düşünmeye yöneltmiş, Partiyi ve eğitimden sorumlu olanları bu konuda zorlamıştır.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME POLİTİKASI : KÖY ENSTİTÜLERİ HAREKETİ

Köy Enstitüleri hareketi, genelde eğitime nicelik ve nitelik yönüyle kalkınmayı ve demokratikleşmeyi destekleyici bir yenilik getirmeyi amaçlamış, öğretmen yetiştirmeye ve istihdamına bu amaca varıncı bir düzenleme getirmiştir.

Atatürk, yeni bir eğitim atılımı için yetkilileri harekete geçirirken, ekonomik yönden henüz giderile-

* Prof.Dr.

meyen sınıflar arası eşitsizlikleri azaltmanın ve kalkınmanın nitelikli insan gücünü hazırlamanın, halkı iyi bir eğitimden geçirerek sağlanmasının zorunlu bir devlet hizmeti olarak görüp, 1935 parti kurultayında bu konuların ele alınmasını istiyor. Böyle bir eğitim politikası için Kurtuluş savaşının Kurmay Subayı Safet Arıkan Kültür ve Eğitim Bakanlığına getiriliyor. O da öncelikle halkın gerçeklerine ve gereksinmelerine uygun böyle bir eğitim için Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Mustafa Necati'nin ekibinde yer alarak çeşitli görevler yüklenip, o günlerde Gazi Eğitim Enstitüsü yöneticisi olan İsmail Hakkı Tonguç'u ilköğretim Genel Müdürü olarak bu işin başına getiriyor. Tonguç, Tuna Boylarındaki çocukluğundan bu yana yoksul halkın eğitimini düşünen, İstanbul öğretmen okulu-nu bitirince Yükseköğrenim için Almanya'ya gönderilen ve erken yaşta eğitim üstüne yazmaya başlayan batı eğitimini ve ülkemizin sorunlarını iyi bilen bir eğitim yöneticisidir. Atatürk'ün imzasını taşıyan eğitim gezisinde Türkiye ve Avrupa gerçeğini inceleyerek verdiği raporda, köy enstitülerine temel oluşturacak önemli saptamalarda bulunarak, çözüm önerileri getiriyor. Bunlardan kimileri şunlar:

40 bin köyün binine eğitim gidebiliyor. Ancak sadece okuryazarlık ve modernleşme eğitimi onların işine yaramıyor. Ayrıca köylerin büyük çoğunluğu nüfusu 150'nin altında küçük yerleşim birimleridir. Nüfusun yüzde sekseni olan, savaşta silahı kuşanan, barışta sabana koşarak ilkel üretim araçlarıyla ülkeyi beslemek durumunda olan bu insanların üretim alışkanlıklarını değiştirecek iyi ve yeni bir eğitimden geçmeleri gerekiyor.

İkincisi, uygulamadaki batı örneği tüketici eğitim kötü olmamakla birlikte ekonomik gideri çok yüksektir. Bizde devlet bütçesinin hepsi harcansa bile bu yöntemle eğitimi düze çıkarmak olası değildir, batılı zengin endüstri toplumlarının eğitime ayırdıkları büyük paylarla yürütülen bu yöntem bize ve yoksul ülkelere göre değildir.

Üçüncüsü, ne kadar ülkücü olsalar da klasik sisteme göre yetişmiş öğretmenler köyün zor koşullarına yenik düşüp başarılı olamıyorlar. Biz köy gerçeklerimizden ve gereksinimlerimizden yola çıkarak kendimize uygun eğitim yöntemimizi ve öğretmen yetiştirme modelimizi bulmalıyız. Köyler için yetiştirilecek öğretmen adayları köyden alınıp hatta kendi köyüne atanmalı vb.

Başbakan İnönü, Arıkan'ı da yanına alarak köşke çıkarak Atatürk'e sunuyor bu raporu. Başka bakanların da katılımı ile sabaha kadar inceleniyor. Atatürk'ün beş altı yılda öğretmen yetiştirmeye kadar askerliğini çavuş olarak yapmış köylülerden seçilen gençler, 7-8 aylık kurslarda yetiştirilerek köylere hemen gönderilmesini önermesi ile önce öğretmen kursları açılıyor.

Ancak bu sırada Atatürk'ün ölümü ile sarsılan Arıkan Bakanlıktan ayrılıyor. Yeni Cumhurbaşkanı İnönü, genç bir eğitimci olan İzmir Milletvekili Hasan Ali Yücel'i Milli Eğitim Bakanlığına getirirken köyde eğitim atılımının kaldığı yerden sürdürülmesini istiyor. Yücel, Atatürk'ün ölümü acısını çalışmaya dönüştürüp, ekibiyle birlikte Cumhuriyet düzeninin eğitim politikasına, özelde Köy Enstitüleri ve köye yarayışlı öğretmen vb. eleman yetiştirme politikasına temel oluşturacak yasayı hazırlayarak, TBMM'ne sunuyor. 17 Nisan 1940'ta çıkan 3803 sayılı Köy Enstitüleri yasası, köylere yönelik yeni eğitimin nasıl olacağını, köye yarayışlı öğretmen ve başka elemanların nasıl yetiştirileceğini içeriyordu. Bu yasa ile adı Köy Enstitüleri olan bir örgütlenme ile köylü ve yoksul çocuklarının da iyi bir eğitim görmesini sağlayacak olanaklar getiriyordu. Bu olanaklar, dünyada ilk kez hayata geçirilen, "ÜRETİM İÇİNDE EĞİTİM ÖĞRETİM" denen yeni bir yöntemle sağlanacaktı.

KÖY ENSTİTÜLERİ ÜRETİCİ EĞİTİM YÖNTEMİYDİ

Amerikalı eğitimci Fay Kirby, Colombia Üniversitesi

ne sunduğu “Türkiye’de Köy Enstitüleri” adlı doktora tezinde, Köy Enstitülerinin dünya çapında yeni ve çözümlayici olan yanının eğitim ve ekonomi ilişkisi, hatta kültür ilişkisi bağlamında getirdiği “Üretici Eğitim Yöntemidir” diyor.

Üretim içinde Eğitim Öğretim Yöntemini, İsmail Hakkı Tonguç ve çalışma arkadaşları önce eğitim kurslarında ve köy öğretmen okullarında deneyimlerini yaparak iyi sonuç alıyorlar. Köy Enstitüleri işlenmemiş geniş topraklar üstünde, öğrenciler, iş içinde eğitim ve öğretim yaparken bu yöntemle kurulmuştur. Üretici eğitim yöntemi ile hayatın gerçek işleri içinde ve iş araçlarını eğitim aracı olarak kullanarak, gerçek işler yapılıyor. Ortaya çıkan ürünler ve işler, eğitimin giderini en aza indirdiği için herkesi kolayca eğitimden geçirmenin yolunu açıyor.

KÖY ENSTİTÜLERİ ÖĞRETMEN İSTİHDAMINDA GÜVENCE VE HİZMET DESTEĞİ DEMEKTİ

Köy Enstitüleri öğretmen yetiştirme politikasının getirdiği başka bir yenilik de öğretmen istihdamı, meslek ve özlük hakları yönünden devletçe verilen güvencedir. Adaylar okula girerken yirmi yıllık hizmet yüklenme senetleri veriyorlardı. Öte yandan devlet onların, beş yıllık parasız yatılı öğrenimlerini ve öğretmen olduktan sonraki mesleki ve özlük haklarını, emekli oluncaya kadar güvence altına alıyordu. Her öğretmenin kendi köyüne atanması onlara kimi avantajlar sağlanıyordu. Adaylar son sınıfa geldiklerinde, gidecekleri köylerde okulları hazırlanmış oluyordu.

Bu okullar zaten yeri ve malzemesi devletçe sağlanarak, çoğunlukla halk imecesi ve enstitülerden giden yapı ekiplerince yapılırdı. Köy okulları da aynı enstitüler gibi işlişi ekeneği, bahçesi olacak topraklar üstünde kurulmuştu. Öğretmenlere, öğrendikleri sanat dalının aletleri veriliyordu öğrencilere ve halka öğretisi için. Bunun dışında her öğretmene göreve başlarken zati ihtiyaçları için donatım bedeli yanında, elli kadar kitap ve kitaplık, sağlık dolabı vb. donanım eşyaları da veriliyor, genellikle öğretmen evleri de donatılıyordu. Daha önemlisi öğretmenin yetişmesinden kaynaklanan eksiklik hizmet içi eğitimle hemen tamamlanıyor, hatta bu kimi zaman bu hizmet Enstitülerce öğretmenin yanına götürülüyordu.

Öğretmen aylıkları yüksek olmamasına karşın yasa onlara üretici eğitim yaparken ortaya çıkan üründen pay alma hakkı tanıyordu. Kendi köylerine atandıkları için özel mülklerini de üretime geçirebiliyordu. Daha önemlisi gerek özlük sorunları gerekse mesleki sorunları için bakanlıktan önce bağlı oldukları köy enstitüsüne başvurabilmeleri onlar için büyük kolaylıktı.

Sonuç olarak,

Politik nedenlerle köy enstitüleri kapatılınca, 1950’li yıllarda Marshall yardımıyla gelen 20 kadar Amerikan eğitim projesinden ilki, Hasanoğlu’nda başlatılan öğretmen yetiştirme (ATABİRÇA) adlı projesiydi. Sonradan Bolu’ya vb. öğretmen okullarına da taşındı. Böylece üretici eğitimden ve köylere yönelik atılımdan cayılmış, tüketici eğitime ve eski klasik öğretmen okullarına dönmüştü.

Daha sonra, mezunları iş bulamaz duruma gelince, üniversiteler öğretmen yetiştirmeye el attı. Öğretmen yetiştirme üniversite kapsamına alındı, Eğitim Fakülteleri açıldı. Aslında çağımızın hızlı gelişmeleri nedeniyle böylesi daha yararlı olabilirdi. Bu konu daha önce Nejdett Uğur’un Milli Eğitim Bakanlığı sırasında da ortaya atılmış, üniversitelere bağlı yüksek öğretmen okulları olarak düşünülmüştü.

Ancak, 12 Eylül darbesi sonrasında, üniversiteler öğretmen yetiştiren kurumlara tank gibi girerek Türkiye’nin Osmanlı’dan bu yana olan öğretmen yetiştirme birikiminden yararlanmadılar, bildiklerini yaptılar. Oysa o zaman ki YÖK’ün görevi, bakanlıkla üniversiteler arasında eşgüdüm sağlayarak, özellikle öğretmen yetiştirme ve istihdamı işini düzenleyecekti. Bu yapılmadığı gibi zaman içinde YÖK bu görevini unutarak, başka işlere soyundu. Bu günü incelemek ayrı bir yazı konusu olmalı.

Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Sürecine Tarihsel Bir Bakış

Öğretmen yetiştirmede köklü geleneğimize rağmen, eğitimin özelleştirilmesi, karma eğitim karşıtı uygulamalar, öğretmene şiddet, atanamayan öğretmenler, sözleşmeli ya da ücretli öğretmenlik, iş güvencesinden uzak Öğretmenlik Meslek Kanunu, derslik, işlik, kalabalık sınıflar, kaynak, gelir adaletsizliği gibi büyük sorunlarla karşı karşıyayız. Öncelikle bilimsel, laik, eşitlikçi, kamucu, uygulamaya yönelik eğitim felsefesine ve programlara, nitelikli insan gücüne ve öğretmenlere gereksinmemiz var.

Ayfer KOCABAŞ *

Toplum, aile, hukuk, sağlık, ekonomi, din vb. bir sistemler bütünü olarak ele alındığında eğitim sisteminin tüm diğer alt ve üst sistemleri etkilediği ve günümüzde toplum mühendisliği olarak değerlendirildiği görülmektedir. Eğitimle ilgili olarak filozoflar ve eğitim bilimciler Platondan bu yana “Nasıl bir insan? Nasıl bir toplum? Nasıl bir dünya?” sorusunu sormakta ve tartışmaktadırlar. Eğitim sisteminin en temel üç ögesi öğretmen, öğrenci ve öğretim programıdır. Hızlı bir şekilde gelişen bilim, teknoloji, iletişim araçları bireyin ve toplumun eğitimden beklentilerini de arttırmaktadır.

Eğitim ve öğretimin uygulayıcısı olarak öğretmen nitelikleri bu değişim ve gelişmelerden etkilenmekte bir anlamda öğretmenin kalitesi de eğitimin ve öğretimin kalitesini etkilemektedir. Eğitimin niteliği günümüzde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılı olarak değerlendirilmektedir. Toplumlarda eğitimin öneminin zaman içinde daha da artması öğretmen yetiştirme ve öğretmene verilen değeri ve sorumluluğu ön plana çıkartmıştır. 21. yüzyılda bilim, teknoloji ve iletişim araçlarındaki gelişmeler öğretmen yetiştirme sistemlerini, her düzeyde eğitim ve öğretim programlarını, eğitim ve öğretim ortamlarını, öğrenci ve velinin psiko-sosyal değişkenlerini, yönetici davranışlarını, eğitim yatırımlarını, eğitim araçlarını, öğrenme-öğretme kuramlarını, etkilemiştir.

Küreselleşmeden dolayı artan rekabet ortamı özel eğitim hizmetlerini, uluslararası sınavlardaki başarı ölçütlerini, program yeterliliklerini eğitimde kalite olarak etkilemektedir. Diğer taraftan eğitimin niteliğinin belirlenmesinde piyasa koşullarının mı yoksa bireyin özgürleşmesinin, bir anlamda kendisini gerçekleştirmesinin mi temel alınacağı ve eğitimin top-

lumu dönüştürücü gücü de tartışılmaktadır. Düşünceyi eyleme dönüştürebilme ve eylem içerisinde düşünme ezberci ve aktarmacı eğitim sistemine bir seçenek olarak sunulmakta, günümüzün eğitim sorunları özellikle uygulama açısından da tartışılmaktadır. Eğitimin ve öğretimin uygulayıcısı olan öğretmenlerin dünyayı ve olayları algılama, değerlendirme biçimleri; bunu bir yaşam biçimi olarak benimseyip öğrencilerine ve dolayısıyla topluma aktarabilmeleri özellikle eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri bakımından da önem kazanmaktadır.

OSMANLI DÖNEMİNDE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

Türkiye öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleğine verilen değer konusunda 171 yıllık oldukça uzun önemli bir geçmişe sahip olmasına karşın öğretmenlik mesleğinin bir uzmanlık alanı olarak tanımı 1973 yılında çıkan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile yapılmış, her düzeydeki öğretmenin yüksek öğrenim görmesi ilkesi ön plana çıkartılmış, öğretmen yetiştiren kurumların lisans öncesi, lisans ve lisans üstü yatay ve dikey geçişlere olanak verecek şekilde yeniden düzenlenmesini hükme bağlamıştır (YÖK, 1998).

1824 yılında İlköğretimin bir devlet sorumluluğu olduğunu kabul eden 2. Mahmud'un ilk kez bir Maarif Nazırı ataması, 1827 yılında bir Tıp Okulu ve 1831 yılında Muzika-i Humayun, Mekteb-i Ulum-i Harbiyye (1834), Mekteb-i Maarif-i Adliye'yi 1838 yılında açmasıyla başlayan imparatorluğun yeniden canlandırılması ve yenilenmesi hareketleri 3 Kasım 1839 tarihinde Gülhane Parkında okunan Hatt-ı Şerif 'le devam etmiş ve eğitimin “hasta adam”ı kurtaracak yeni bir örgütlenme ve dönüştürme aracı olduğu anlaşılmıştı. Tanzimat Dönemi (1839-1876), Türk eğitim tarihinin modernleşme ve laikleşme sürecinde bir

* Prof.Dr.

Kapak Konusu

temel oluşturması bakımından çok önemli yer tutmakta olup 1830'lu yıllarda kurulup çoğalmaya başlayan rüşdiyelerin iyi bir öğretim yapabilmeleri iyi yetişmiş öğretmenlerin varlığına bağılı olacağından, ilk kez öğretmen okulu 16 Mart 1848 yılında erkek öğretmen okulu olarak açılmış, 1851'de yayınlanan nizamnamesinde okulun süresi üç yıl olarak belirlenmiştir (Kaya, 1974:177).

İLK KADIN ÖĞRETMENLER

Osmanlı Devleti'nde, kızlar için ilk iptidâiye (ilkokul) ve rüştiye (ortaokul) mektepleri, 1858 yılında açılmıştır. "İptidai Mektep" denilen ilkokullara öğretmen yetiştirmek için de 1868'de İstanbul'da "Darülmuallimin-i Sıbyan" kurulmuş, taşrada ise bu okullar 1875'ten sonra açılmıştır. Bu nizamname ile örgün eğitim, ilk, orta ve yüksek şeklinde derecelendirilmiştir (Kocabaş, 2013:57). Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile 26 Nisan 1870'te Kız İlkokulları ve Kız Rüşdiyelerine kadın öğretmen yetiştirmek için Dârülmuallimât adıyla, Kız İlköğretmen Okulu açılarak İstanbul'un Sultanahmed semtinde bir konakta eğitime başlanmıştır (Kına, 2006). Bu ilk kız öğretmen okulu, Dârülmuallimât-ı Sıbyan ve Dârülmuallimât-ı Rüştiye bölümlerinden meydana geliyordu. Sıbyan muallimliğinin öğretim süresi iki, rüştiye muallimliğinin dört yıldır.

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ MİLLİ MÜCADELENİN BİR PARÇASI

Osmanlının son dönemleri ve yeni Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen okulu uygulaması ile öğretmen yetiştirme devam etmekteydi. Ulusal Kurtuluş Savaşının tüm yoğunluğunun devam ettiğı günlerde 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da I. Maarif Kongresi toplanır. TBMM Başkanı Mustafa Kemal bu kongrede çok önemli bir konuşma yapar. "Bir ulusal eğitim programından söz ederken, eski dönemin bütün hurafelerinden sıyrılmış ve kendi öz niteliklerimizle hiç

de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden doğudan ve batıdan gelen yabancı etkilerden bütünüyle uzak, ulusal benliğimize ve tarihimize uygun bir kültür düşünüyorum. Ulusal dehamızın gelişmesi ancak böyle bir kültür (eğitim) ile olanaklıdır. ... Yaratacağımız kültür ulusal kültür zeminiyle o zemin ise ulusun karakteriyle orantılı olmalıdır...(Uçan, 2013:18) der. Bu kültür o yıllarda ulusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylünün benliğine ve tarihine uyan kültürü (eğitimi) de içerir. Bu kongrede Fuat Gündüzalp "bugünkü öğretmen okulları ne kadar ıslah edilirse edilsin bizim köylerimize öğretmen yetiştiremezler ... Bu tip öğretmeni yetiştirmek için başka türlü öğretmen okulları açmak zorunludur" der.

KÖY ENSTİTÜLERİNE GİDEN YOL: KÖY MUALLİM MEKTEPLERİ

Mustafa Kemal 1 Mart 1922'de yaptığı konuşmada "Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi gerçek üretici olan köylüdür", ... bilgisizliği gidermek için bilgilerin iş üstünde uygulamalı bir biçimde vermek, eğitim yöntemimizin temelini oluşturmalıdır" der. Köy enstitülerinde uygulanan iş için, iş içinde, iş yoluyla öğrenme ve öğretme ilkesinin ipuçları verilmiştir. Mustafa Kemal'i en iyi anlayan ve onun düşüncelerini eyleme geçiren Mustafa Necati'nin Maarif Vekilliğı döneminde 22 Mart 1926'da Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile beş yıllık ilk muallim mekteplerinin yanı sıra üç yıllık Köy Muallim Mekteplerinin açılması kabul edilmiştir. Öğretmene bir ev ve bahçe verilecek, iş eğitimi ilkelere uygulanacaktır (Kocabaş, 2018:93). Bu okullar ile ride Köy Enstitülerine giden yolda deneysel pedagojinin pilot uygulamalarını oluşturacaktır adeta.

Köye öğretmen yetiştirmek amacıyla 1926 da Kayseri Zincidere'de, diğeri 1927'de Denizli'de olmak üzere Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. 1929 yılında Mustafa Necati'nin genç yaşta ölümünden sonra bu

okullar kapatılmıştır. Köy Öğretmen Okullarıyla, John Dewey'in de eğitim ve öğretmen yetiştirme konusunda genç Türkiye'nin çeşitli tipte öğretmen okullarına olan gereksinimi önerisi kısa süreli de olsa uygulamaya geçirilmiştir. 3 Ağustos 1935'te İ. Hakkı Tonguç İlköğretim Genel Müdürlüğüne atanır. 24 Aralık 1935'te ilköğretimin sorunlarını somut verilere dayandırarak belirttiği 35 sayfalık ayrıntılı bir raporunu Mustafa Kemal'e ve Maarif Vekili Saffet Arıkan'a sunar. Bu raporda 40 bin köyde 8 milyon insanın yaşadığı, 32 bininde nüfusun 400'ün altında olduğu, buralarda pek az okul bulunduğu ve eldeki olanaklarla bu köylere öğretmen yetiştirmenin ve okul yapmanın başaramayacağı yer almaktadır (Kocabaş, 2008). Raporun sonuç ve önerilerine göre Köy Enstitülerinin ön uygulaması niteliğinde ilki 1936 yılında Eskişehir Mahmudiye'de Eğitim Kursu, daha sonra 30 Ekim 1937'de biri İzmir-Kızılcıllu, diğeri Eskişehir-Çifteler'de olmak üzere iki "Köy Öğretmen Okulu" açılır. Bu okullar Köy Enstitülerinin birer prototipidirler (Tonguç, 2007:187-215).

KÖY ENSTİTÜLERİ HEM ÖĞRETMEN YETİŞTİRME HEM DE AYDINLANMA VE KALKINMA PROJESİDİR

Mustafa Kemal, Mustafa Necati, Saffet Arıkan'ın İsmail Hakkı Tonguç'la çekirdeğini oluşturduğu Köy Enstitüleri örneği Çifteler ve Kızılcıllu'da gelişirken yasal düzenlemeler uygulamadan yola çıkılarak Hasan Ali Yücel'in Maarif Vekili olarak atanmasından sonra 17 Nisan 1940 yılında 3803 sayılı yasa ile gerçekleşir, Yasanın 1. Maddesi "Köy öğretmeni ve köye

yarayışlı diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde, Maarif vekilliğince Köy enstitüleri açılır" demektedir. Köyden aldığı köy çocuklarını eğitip dönüştürerek tekrar köye veren Köy Enstitüleri, bize özgü ve özgün UNESCO tarafından bütün dünyaya örnek verilip önerilmiş öğretmen ve meslek erbabını yetiştiren bir eğitim dizgesinin adıdır. Salt sınıf öğretmeni yetiştirme davası değildir. Toplumsal bir aydınlanma, kalkınma, problem çözme projesidir.

Köy Enstitüleri;

1. Demokratik Eğitim
2. Yarı yarıya kuramsal ve uygulamalı programlarda, kültür, tarım ve teknik dersleri
3. İş için, iş içerisinde iş yoluyla eğitim ve öğretim ilkesi
4. Sanat ve zanaat eğitimi
5. Üretime yönelik eğitim
6. Cumartesi toplantılarıyla eleştirel düşünme
7. Öğrenci merkezli eğitim
8. Kampüste öğrenciler tarafından yapılan zengin derslik ve işlikler, eğitim ortamları
9. Aktif ve yapılandırmacı öğretim yöntemleri
10. Kitap okuma ve tartışma saatleri
11. Uygulama okulları
12. Halk eğitimi ve araştırmaları
13. İşbirlikli küme çalışmaları
14. Çatışmaların çözümlendiği eğlence saatleri
15. Öğrencilerin tüm enstitü işlerinde yönetici ve söz sahibi olması
16. Laik ve bilimsel eğitim

17. Kooperatiflerle ürettiğini değerlendiren kurumlar olması
18. Esnek ve çevreye uygun ders planları
19. Sağlık memuru ve köy ebesi kolu
20. Başta mandolin ve diğer tüm çalgılar olmak üzere demokratik sanat eğitimin ve estetik eğitimin sağlanması
21. Bireysel sorumluluğun ve işin paylaşıldığı bir örgüt yapısı
22. Demokratik öğretmen hareketinin başlatıldığı ilk meslek örgütünün kurulması,
23. Kız öğrencilere yönelik pozitif ayrımcı, karma eğitimi hayata geçirilmesi,
24. Fırsat ve olanak eşitliğini sağlaması gibi nitelikleriyle,

günümüz toplumunun çağdaş, demokratik, bilimsel, laik değerlerini koruyan ve geliştiren öğretmenleri yetiştirmiştir (Altunya,1986; Tonguç, 2007a,b; Türkoğlu,2009; Kocabaş,2018). Köy Enstitüleri köylerden başlayarak tüm ülkeyi eğitim yoluyla canlandırmayı, köyleri Ortaçağ karanlığından çıkarmayı hedefleyen Aydınlanma kurumlarıydı.

Sayıları zamanla 21'i bulan Köy Enstitülerinin programları ne yazık ki 1946'daki çok partili geçiş döneminden sonra değiştirilmeye başlanmış, 1952 yılında okulların adından köy ve enstitü sözcükleri kaldırılmıştır. 1952-1953 öğretim yılında Talim Terbiye Kurulu kararı ile Köy Enstitülerinde öğrenim süresi 6 yıla çıkartılmıştır. Köy Enstitüleri öğretim programı "Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Öğretim Programı" olarak değiştirilmiştir. Bu program 1952-1953 yılında Taslak Program olarak uygulanmış, (Altunya, 1986, Tonguç, 2007:639) Köy Enstitülerindeki program esnekliği kaldırılmış, klasik program uygulaması esas alınmış, zenaat derslerinde ise iş üretimi olanakları yok edilmiştir. Tarım dersleri sınıf içi çalışmalara çevrilmiştir. 1954 yılında 6234 sayılı yasa gereğince Köy Enstitüleri tamamen kapatılmışlardır. Kapatılmalarının üzerinden 65 yıl geçmesine rağmen etkisi hala tartışılmakta olan kurumlardır Köy Enstitüleri.

İLKÖĞRETMEN OKULLARINDAN ÖĞRETMEN LİSELERİNE

İlköğretmen okullarına, ağırlıklı olarak köy ilkokulu mezunu öğrencileri alınmaya devam edilmiş ve diğer 3 yıllık ilköğretmen okulları ile birlikte program bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Köy Enstitüleri yasal olarak kapatılsa, programlar yüzde 50 kuramsal ve uygulamalı derslerden uzaklaşsa bile aynı enstitü tarla ve binalarında dönüştürülen 6 yıllık öğretmen okullarında bazı gelenekler sürdürülmüştür. İlköğret-

men okullarının eğitim süresi 1970-71 öğretim yılında bir yıl artırılmış; böylece ilköğretmen okulları, normal lise eğitim programının tamamını uygulama ve öğretmenlik mesleği ile ilgili derslerin sayısını artırma olanağı sağlanmaya çalışılmıştır. Daha önce genel lise mezunu sayılabilmek için fark derslerini tamamlamak zorunda olan ilköğretmen okulu mezunu öğrenciler, bu uygulamayla genel lise mezunlarına denk sayılmışlar ve üniversiteye girme hakkını elde etmişlerdir.

Bu programlara alınan 1969-1970 girişli öğrenciler klasik fen ve matematik derslerini alarak fen ve sosyal alanlarda ağırlıklı olarak 4 yıl boyunca eğitim görmüşlerdir. 1971 yılında öğrenciler 4 yıl boyunca modern fen ve matematik programlarıyla yetiştirilerek üniversite sınavlarına girme hakkı elde etmişlerdir. 1974-75 öğretim yılında, köklü bir geçmişe ve deneyime sahip ilköğretmen okullarının bir bölümü işlevlerini yitirerek 3 yıllık "Öğretmen Lisesi" hâline getirilmiş, diğerleri ise kapatılmıştır. Aynı yıl 1974-1975 öğretim yılında Yüksek Öğretmen Okulu hazırlık sınıfları ve geleneği ortadan kaldırılmıştır. İşlevlerini kaybeden ilköğretmen okullarının yerine 1974-75 öğretim yılından itibaren Temel Eğitim I. Kademe okullarına (ilkokullara) öğretmen yetiştirilmek üzere liseye dayalı 2 yıllık "Eğitim Enstitüleri" açılmaya başlanmıştır. Öğretmen lisesi mezunu öğrencilere Eğitim Enstitülerine girişte çeşitli avantajlar sağlanarak bu iki kurum arasında zayıf da olsa bir devamlılık kurulmaya çalışılmıştır. İki yıllık Eğitim Enstitülerinin sayısı 1976 yılı itibarıyla 50'ye ulaşmış; ancak, teknik eğitime geçiş gereğiyle 1980 yılına kadar bunlardan 30 tanesi kapatılmıştır (Aslan, 2008). 1978 yılında 3 yıllık Eğitim Enstitüleri Yüksek Öğretmen Okulu olarak adlandırılmış, 6 Kasım 1981 yılında 2547 sayılı yasa ve 1982'de bunu tamamlayan bir kararname ile tüm öğretmen yetiştiren kurumlar yüksek öğretim kurumlarının içine alınmıştır (YÖK, 1998).

Öğretmenlik meslek eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarda bir bütünlük oluşması için derslerin yüzde 62,5'i alan bilgisi, yüzde 25'i öğretmenlik meslek bilgisi, yüzde 12,5'i ise genel kültür derslerine ayrılmıştır.

EĞİTİM YÜKSEKOKULLARINDAN 4 YILLIK LİSANS PROGRAMLARINA GEÇİŞ

Daha sonra Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kararıyla 2 yıllık Eğitim Yüksekokullarının öğrenim süresi 1989-1990 Eğitim ve Öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmıştır. Sınıf öğretmeni yetiştiren bölümler, 1997-1998 yapılanmasından sonra ilköğretim bölümü

içindeki beş anabilim dalından biri olmuştur. 1998 yılındaki İlköğretim Bölümü yapılanmasında derslerin yüzde 16'sı meslek derslerine, yüzde 75'i alan bilgisi-ne, yüzde 9'u genel kültür derslerine ayrılmıştır.

1997-2001 yılları arasında sınıf öğretmenliği bölümü programlarında yan alan uygulaması yer almış olup 2012 yılında başlayan 4+4+4 uygulamasıyla 22 bin 871 sınıf öğretmeni yan alan ya da başka alanlara atanmıştır. 2001 yılında Türkiye'nin dahil olduğu Bologna süreci kapsamında 2004 yılından başlayarak Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora düzeyinde bilgi, beceri ve yetkinlikleri belirlenerek Avrupa Birliği ve küresel boyutta yükseköğretimin hedefleri yeniden düzenlenmiş, iş dünyasının beklentileri ve istihdam nitelikleri göz önüne alınarak iş dünyası da yükseköğretimin birer paydaşı olarak yer almıştır.

2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm alan eğitimlerinde olduğu gibi Sınıf Öğretmenliği alanında da Özel Alan Yeterlilikleri belirlenmiştir. 2006 yılında ise lisans düzeyinde programlarda tekrar düzenleme yapılarak derslerin yüzde 57'si alan bilgisi ve alan eğitimi derslerine, yüzde 20'si öğretmenlik meslek bilgisi derslerine, yüzde 23'ü de genel kültür derslerine ayrılmıştır. İlkokul öğretmeni yetiştiren

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı daha sonra 02.02.2015 tarihli YÖK kararı ile Temel Eğitim Bölümü içinde Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı adını almıştır. Temel Eğitim Bölümü adı altındaki yapılanma Sınıf Eğitimi ve Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dallarından oluşmaktadır. 2018 yılında güncellenen Sınıf Eğitimi yetiştirme programlarında derslerin yüzde 46'sı alan eğitimi, yüzde 35'i meslek bilgisi, yüzde 19' u seçmeli genel kültür derslerine ayrılmıştır.

ÖĞRETMENLER BÜYÜK SORUNLARLA KARŞI KARŞIYA

2018-2019 Eğitim-Sen, Eğitim - İş raporlarında da belirtildiği gibi eğitimin özelleştirilmesi, karma eğitim karşıtı uygulamalar, öğrenciler arası ve öğretmenlere yönelik şiddet, atanamayan öğretmenler, sözleşmeli öğretmenlik, ücretli öğretmenlik, her dört okuldan birisinin ikili öğretim yapması, son 17 yıl içinde KPSS ye giren 100 öğretmenden sadece 16'sının öğretmen olarak atanması, okulların nitelikli ve nitelsiz olarak ayrılması, rekabetçi yaklaşım, laik ve bilimsel eğitimden uzaklaşma, iş güvencesinden uzak Öğretmenlik Meslek Kanunu, derslik, işlik, okul, kalabalık sınıflar, taşınmalı eğitim, öğretmen açıkları ve formasyon programları, hizmet içi eğitim, velilerin eğitimi, kaynak, gelir adaletsizliği vb. birçok sorun farklı ku-

rumlar tarafından yapılan araştırma raporlarında da yer almıştır.

ÖĞRETMEN GELİRLERİNDE YİRMİBEŞİNCİ SIRADAYIZ

OECD'nin 2018 Kasım ayında yayınladığı rapora göre öğretmen geliri bakımından 35 OECD ülkesi arasında Türkiye 25. Sıradadır. Oysa Türkiye OECD ülkeleri arasında yaş ortalaması 37,4 ile en genç öğretmenlere sahip bir ülkedir. Diğer taraftan eğitim fakültelerindeki eğitimin niteliğini ortaya koyan Öğretmenlik Alan Bilgisi Test (ÖABT) sonuçlarına göre 50 soruda sınıf eğitimi mezunları 2018 yılında da 20.1 net yapmışlardır.

Dünyanın çok hızlı bir şekilde Endüstri 4.0'ı yakaladığı yıllarda Türkiye eğitim ve öğretmen yetiştirme ile ilgili birçok sorunu olan bir ülkedir. Dünyadaki bilimsel ve teknolojik devrimleri kavrayarak ülkemizde eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemimizde Köy Enstitüleri uygulamasından ilham alacağımız öncelikle bilimsel, laik, eşitlikçi, kamucu, uygulamaya yönelik eğitim felsefesine ve programlara yansıtılmasına, nitelikli insan gücüne ve öğretmenlere gereksinmemiz vardır.

İsmail hakkı Tonguç'un dediği gibi " Köy enstitüleri denemesinin kazandırdığı değerlerden yararlanarak ulusumuzun karakterine uygun eğitim kurumları yaratılabilir. Bunlara yakışacak ad bulmakta zorluk çekilmez. Önemli olan isim değil öz"dür. Öz adını da sanını da kendisi getirir. Bir ulus gelecekte kendi çocuklarına kendi gerçeklerine özgü Köy Enstitüsü benzeri kurumları mutlaka kuracaktır. Bu kurumların adı Köy Enstitüleri olmasa da var oluş nedeni kişilik eğitimi olacaktır. Kişilik eğitiminin temel direği demokratik eğitimidir."

KAYNAKÇA

- Altunya, Niyazi. (1986). Köy Enstitüsü Sisteminin Düşünsel Temelleri, Kuruluşunun 36. Yılında Köy Enstitüleri Özel Sayısı, Yeni Toplum, TÖB-DER Aylık Eğitim Bilim ve Sanat Dergisi, 1976.
- Aslan, Erdi. (2008). Öğretmen Yetiştirme Kına, Mehmet. (2006). Tanzimat Dönemi Eğitimde Çağdaşlaşma Hamlesi ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 188-189
- Kaya, Yahya Kemal (1974). İnsan yetiştirme Düzeneği, Ankara, Nüve Matbaası

Kocabaş, Ayfer. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri, Dewey Mustafa Necati ve İsmail Hakkı Tonguç, Toplum ve Demokrasi Dergisi, yıl:2, sayı:3, Mayıs-Ağustos, ISSN:1307-4687, ss.203-212,

ANKARA, Sıradışı Eğitim, Danışmanlık, Matbaacılık

Kocabaş, Ayfer. (2018). Gelecek İçin Yaratıcı Eğitim, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, İzmir, Başsaray Matbaası

Uçan, Ali. (2013). Atatürk ve Köy Enstitülerinde Müzik Eğitimi, Pitura, Mersin Kitaplığı

Tonguç, Engin. (2007a). Atatürk ve Köy Enstitüleri, Yeniden İmece Dergisi, Sayı. 14,

Şubat sayısı, İzmir, Egetan Basın-Yayın

Tonguç, Engin. (2007b). Bir Eğitim Devrimcisi, İsmail Hakkı Tonguç: Yaşamı, Öğretisi,

Eylemi, İzmir, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları, Uşşak Matbaası

Türkoğlu, Pakize. (2009). Tonguç ve Enstitüleri, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları

YÖK (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı

YÖK (2006). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları

YÖK (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları.

İnternet kaynakçası

<http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/2018-2019-egitim-ogretim-yili-degerlendirme-raporu-3128/#.XclVelUzaM8>,

<http://egitimsen.org.tr/2018-2019-egitim-ogretim-yilinda-egitimin-durumu-raporu/>).

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-

<https://tedmem.org/yayin/2018-egitim-degerlendirme-raporu>

http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2014/11/PISA2015_UlusalRapor.pdf

https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/30114819_iY-web-v6.pdf

<http://www.oecd.org/education/education-at-a-glance-2015.htm>

<https://www.memurlar.net/haber/771777/kpss-ve-oabt-ye-ait-sayisal-veriler-aciklandi.html>

(TEDMEM;2018;PISA,2015;ABİDE,2018;OECD, 2015,<http://www.egitimis.org.tr/guncel/sendika-haberleri/2018-2019-egitim-ogretim-yili-degerlendirme-raporu-3128/#.XclVelUzaM8>, <http://egitimsen.org.tr/2018-2019-egitim-ogretim-yilinda-egitimin-durumu-raporu/>).

Laiklik, Çağdaş ve Bilimsel Eğitimin Güvencesidir!

Laiklik, saygın bir inançla bilimsel düşünüşün bir arada yaşayabileceğini kanıtlayan eşsiz bir Cumhuriyet pratiğidir. Laiklik sadece eğitim-öğretimin değil, çağdaşlığın da güvencesidir. Çağdaşlık, özgürce bilme ve öğrenme merakıyla mümkündür. Bilim ve felsefe, özgürlüğü doğurduğu gibi, özgürlük de bu değerleri yaratır. Bu değerler ise bizi çağdaş bir yaşama taşır.

Şahin FİLİZ *

İnsan doğası gereği öğrenme, bilme ve bildiğini öğretmeye meraklıdır. Aristoteles'in yerinde ifadesiyle insan, doğası gereği merak eder; doğası gereği bilmek ister. Başka canlılarda da bir merak varsa da bu belli belirsiz, sistemsiz, amaçsız ve sonuçsuzdur. Oysa insan öğrenme ve bilme merakını amaçlı, planlı, sistemli ve sonuç alıcı bir düzen içinde gidermeye programlanmıştır. Genel olarak düşünce tarihi, özel anlamıyla felsefe tarihi insanın bilme güdüsünün bugüne ve hatta yarına uzanan öyküsünü aktarır.

Klazomenai'de, bu günkü adıyla Urla/İzmir'de doğan Anaxagoras (ö.468), Doğa Üzerine adlı kitabıyla Antik Yunan'da bilimsel araştırma merakının ilk somut adımını atmıştı. Euripides, Perikles ve Arkhealos (meşhur Sokrates)'in hocası olan bu filozofun evrene ve onun var oluşuna ilişkin ilk bilimsel bulgulara ulaşmış olmasından çok, öğrenme ve bilme merakını bilimsel bir yöntemle uyarlamış olması, düşünce tarihinde önemli bir kırılmayı beraberinde getirmiştir. Anaxagoras'tan önce, doğa bir takım gizil, tanrısal ve anlaşılmaz güçler tarafından var edilen veya yönetilen bir varlık evreni olarak tasarlanıyor, hatta doğal işleyişin değil mitsel ve büyüsel güçlerin egemenliğinin eseri olduğuna inanılıyordu. Merak değil, inanma; öğrenme değil, inandırma esastı.

Sokrates'e kadar devam eden bu bilimsel merak süreci, Sokrates'te kesintiye uğrar. Hatta Nietzsche, "felsefenin ve bilimsel düşünenin Sokrates tarafından öldürüldüğü" yargısına varır. Tümüyle haksız olmasa da, hiç değilse Aristoteles'te ancak yeniden dirilip sistemleşecek olan bilimsel düşünme ve yöntem sekteye uğramıştır. Aristoteles mantıktan fiziğe, dilden zoolojiye ve siyaset bilimine, hemen her bilimsel alanda devrim sayılabilecek bir düşünce ve bilim anlayışını geliştirmiş; sistemleştirmiş ve hatta günümüzde bile etkisini sürdüren bilimsel düşünme yönteminin temellerini atmıştır.

Aristoteles'ten sonra felsefi ve bilimsel düşünce, öğrencileri tarafından aynı güç ve yetkinlikte sürdürülememiştir. İ.S. III. Yüzyılda en son sistemli Yunan felsefesi Yeni Platonculuk, en az 250 yaşına gelmiş Hristiyanlıkla, çok daha önceden gelen, İ.Ö. 1865 yıllarında doğan Yahudilikle ve benzeri irili ufaklı dinlerle karışmaya başlamıştır. VIII. Yüzyılda da İslam'la tanışıp kaynaşan felsefe ve bilim geleneği, Yeni Platonculuk'tan itibaren XIV. Yüzyıla kadar yaklaşık 1000 yıl süren Ortaçağ'la bütünleşmiştir. Tek bir Ortaçağ değil, birden fazla Ortaçağ'dan söz etsek de, bilimsel düşünce genellikle anılan ve anılmayan dinlerin gölgesi altında kalmış; felsefeyle birlikte uzun bir kuluçka dönemine girmiştir. Bilim ve felsefeye hem gölge eden hem de iki büyük Rönesans'ın tohumlarını sinesinde saklayan Ortaçağ, XIV. Yüzyılda yerini Avrupa Rönesans'ına bırakmıştır.

Oysa ilk Rönesans, IX.-XIV. Yüzyıllar arasında İslam dünyasında gerçekleşmişti. Ancak Müslümanlar bu süreci, akıl ve bilimle sürdürmek yerine, inanç ve teslimiyetle kırılmaya uğrattılar. Oysa bu beş yüz yıllık İslam Rönesans'ı döneminde akıl, bilim ve bilimsel düşünce ile inancı uzlaştırmayı başarmışlar; günümüze ulaşan dini, felsefi ve bilimsel birikimi bu dönemde yaratmışlardı. Ancak ne çağı ne de bilimsel düşünceyi o gün bu gündür henüz yakalayabilmiş değildirler.

Türk -İslam tarihinden söz edecek değilim ama ana kırılma noktalarını belirleyerek yazıya devam etmek gerekir.

İSLAM RÖNESANSININ KURUCUSU TÜRK FİLOZOFU FARABİ

İslam Rönesans'ının kurucusu ve bu altın döneme adını veren Türk filozofu Farabî'dir. X. Yüzyılda yaşa-

* Prof.Dr.

yan Farabi'nin adını alan bu çağa "The Age of Farabism" yani Farabicilik Çağı denmiştir. Bu çağ, Abbasi-lerin de yıkılmasıyla, Türkler açısından XV. Yüzyıla kadar devam etmiştir. Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Ahi Evran, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Pir Sultan Abdal, Seyyit Nesimi, Fuzuli, Otman Baba, Kazak Abdal, Şah İsmail Hatayi hep bu önemde yaşamış önde gelen Türk sufi ve filozoflarıdır. XIV. Yüzyılda Avrupa'ya kaptırılan Rönesans'tan sonra geriye kalan çağ dışı ve bilim dışı yıkımın karanlıklarını aydınlatmaya çalışan bu filozoflar, bir de kendi topraklarında baskı ve zulüm karanlığıyla boğuşmuşlardır. Bilim, akıl ve gönül yolunda harcadıkları bu çabaları, Osmanlı'yı ancak XVI. Yüzyıla kadar güçlü yaşatmış; ne var ki XIX. Yüzyılda ise çöküşünü, nihayet yok oluşunu engellemeye yetmemiştir. O sırada Avrupa peş peşe çağdaş bilimsel devrimlere imza atmakta; aradaki uçurum giderek büyümektedir. Buna karşılık Müslümanlar her yaşadıkları çağı elden kaçırmakta; bilim ve felsefeye itibar etmemekte, bunun sonucu olarak da merak, öğrenme ve bilme hislerini yitirmektedirler.

DİN KENDİ KUTSAL VE LEKELENMEZ ALANINDA KALMALI

Osmanlı çöker ve üzerinde yepyeni bir devlet kurulur: adı Türkiye Cumhuriyeti olan bu devletin fikirde ve kuruluştaki babası Mustafa Kemal Atatürk'tür. 96 yaşına gelen Türkiye Cumhuriyeti'nin ölümsüz lideri Atatürk, düşünce tarihini iyi okumuştur. Din, kendi kutsal ve lekelenmez alanında kalmalı; bireysel ve toplumsal vicdanda bir ahlak duygusu olarak yaşamalı, erdemli insanlar olmamıza katkı sağlamalıdır. Ama Tanrı

ya da Yalvaç adına kimse, insanlar üzerinde artık dini hükümlerden derlenen ama çoğu insanlar elinden çıkma eski fetvalarla baskı ve egemenlik kurmamalıdır. Tarih sadece bu tür girişimlerin değil, sırf bu nedenle milyonlarca insanın da mezarlığı olmuştur. Yüzyıllardır büyüyen bu mezarlığı daha fazla genişletmenin anlamı yoktur. Dinsizlik budur. İnsanları din adına yönetmek ve sömürmek, Atatürk'ün dediği gibi, asıl kafirliktir. Atatürk, felsefe ve bilime din kisvesi altında düşmanlık edenlerin dine de saygısı olmadığını çok önceden fark etmiş eşsiz bir lider, Farabi'den sonra Türk dünyasının ikinci filozofudur. Aristoteles ilk muallim, Farabi ikinci muallim, Atatürk ise üçüncü muallimdir. Çağımızın başöğretmeni de odur.

Başöğretmenimiz Atatürk, eğitim ve öğretimin ancak felsefi ve bilimsel terbiye görmüş bir merakın eseri olacağını çok iyi biliyordu. Böyle bir merak, saygın bir inanca zarar vermezdi. Nitekim öyle de oldu.

LAİKLİK İSLAM DİNİNİ ÇIKAR GRUPLARININ OYUNCAĞI OLMAKTAN KURTARDI

Laiklik, saygın bir inançla bilimsel düşüncünün bir arada yaşayabileceğini kanıtlayan eşsiz bir Cumhuriyet pratiğine dönüştü. Eğitim-öğretimin birleştirilmesi yani Tevhid-i Tedrisat kanunu ile laiklik pratiği eğitimde somutlaştı. Artık dinli-dinsiz, takvalı-takvasız, mezhepli-mezhepsiz kategorileri değil, eğitimli-eğitimsiz, kültürlü-kültürsüz, medeni-medeniyetsiz kategorileri geçerli hale geldi. İlki, makûs talihini hala yenememiş Ortadoğulu ayrımlardır. İkincisi ise, evrensel kategorilerdir. Böylece yalnız Batı ile değil,

dünya ile bütünleşme yolu açılmış oldu. Bu bilimsel ve çağdaş bir yoldu. Dünyanın gündeminden çıkan teslimiyetçi Ortadoğu ülkelerinin kendi etraflarına ördüğü karanlıklardan uzak durmak demektir. Çıkış yolu, dinin devletin işleyişine karışmamasıydı. Aslında İslam dini devlet ideolojisi ve şeriat pratiği ortaya koymamıştı. Ama dini kendi çıkarları için kullanan güç odakları, laikliği, dini istedikleri gibi kullanmalarının önünde en büyük engel olarak görüyorlardı. Laikliğin asıl anlamı, işte İslam dinini onun bunun oyuncağı olmaktan korumak; eğitim-öğretimi dinci çıkar guruplarının elinde oyuncak olmaktan kurtarıp evrensel değerlerle bütünleştirmekti.

Laikliği dinsizlik görenler, kendi uydurdıkları çıkar dinleri zarar görmesin diye uğraşan bilim ve hakikat düşmanı gürühtür. Eğitim-öğretimin başlangıcı, felsefi ve bilimsel merak olduğuna göre, özgürlük temel koşuldur. Özgür olmayan kimse, eğitim-öğretim yapamaz; bilgiden ve bilimden yararlanamaz, eğitim-öğretimde başarılı olamaz. Aynı dinin içindeki onlarca mezhep arasında bitip tükenmek bilmeyen kör dövüşünde kimseye özgürlük tanınmaz. Özgürlük, sorumluluk üstlenmek demektir. Sorumluluk ise bireyleşmeyi gerektirir. Birey olmak için ise, cemaat ya da tarikatı reddetmektir. Bu ise, özgürlükle olur. Özgürlük, inanca/inanmama seçenekleri arasında bulunabilmektir. İslamiyet, kalbe inmeyen hiçbir inancı kabul etmez.

Çünkü inanmak en az inanmamak kadar özgürlük ister.

LAİKLİK ÇAĞDAŞLIĞIN GÜVENCESİDİR

Laiklik sadece eğitim-öğretimin değil, çağdaşlığın da güvencesidir. Laik insan aynı zamanda çağdaş demektir. Çağının gereklerini, koşullarını, olanak ya da olanaksızlıklarını bilmeyen kişi çağdaş değildir. Çağdaş olabilmesi, özgürce bilme ve öğrenme merakına sahip olmasıyla mümkündür. Bilim ve felsefe, özgürlüğü doğurduğu gibi, özgürlük de bu değerleri yaratır. Bu değerler ise bizi çağdaş bir yaşama taşır.

Atatürk, modern çağımızın başöğretmenidir. İnançlıdır ama felsefe ve bilime önem verir. Bilimsel araştırma yöntemine bağlıdır, çünkü çağı ancak bu yolla yakalayabileceğimize inanır. O, Farabicilik Çağı'nı XX. Yüzyılda yinelemiştir. Çağdaş ve bilimsel eğitimin güvencesi olarak laikliği benimseterek Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren "The Age of Atatürkism" yani Atatürkçülük Çağı'nı yaratmıştır. Bu çağ, bilimsel ve felsefi öngörüsüyle, Türk dünyasının ikinci ve bitmeyecek Rönesans'ıdır.

Varlığım, Cumhuriyetimizin 96. Yaşına armağan olsun!

Eğitim Sermayeye ve Tarikatlara Teslim Edildi

Ülkemizde en zengin yüzde 20'lik kesim ile en yoksul yüzde 20'lik kesim arasında, eğitim harcamalarına baktığımızda 23 katlık bir fark var. Zenginler eğitime yatırım yaparken yoksullar bu yatırımın sadece 23'te birini yapabiliyor. Laik, çağdaş, nitelikli eğitim özel okullardan satın alınır oldu... Tehlikenin farkındayız...

Ali TAŞTAN *

17 yıllık AKP iktidarında eğitim konuşulan konuların en başında geldi. Sürekli sistem üzerinde değişikliğe gidildi. Ancak başarı bir türlü sağlanamadı. AKP eğitimi de neden başarılı olamadı? Çünkü, sistemi siyasallaştırdı. Sadece kendi ideolojisinde bireyler yetiştirmek için eğitim sistemini dinselileştirdi. Ancak bir arpa boyu yol alamadı. Aksine öğrencileri dinsel eğitimden uzaklaştırdı. Neredeyse tüm hamleleri boşa çıktı.

Ulusal bayramları yasakladılar, halk sahip çıktı. İhtiyaçtan fazla imam hatip açtılar okullar boş kaldı.

Fatih Projesini başlattılar, tabletler çöpe gitti.

Birleşik el yazısını 12 yıl dayattılar. Sonra vaz geçmek zorunda kaldılar.

Ancak vaz geçemedikleri en önemli konu tarikat-cemaatlerin arka bahçesi olan vakıf ve dernekler oldu. İnatla vakıf ve dernekler ile protokol imzalamaya devam ettiler-ediyorlar.

2013 ten sonra imzalanan protokol sayısı hızla arttı.

Neredeyse her gün, protokol imzalanan vakıf ya da derneklerin okullardaki skandalları gündeme gelmeye başladı. Vakıf ve dernekler öğretmenlerin yetki-

lerini devralıp öğrencilerle çeşitli etkinlikler yapıyor. Yani MEB'in okullarını vakıf ve dernekler yönetiyor. Hatta okullarda cirit atıyorlar desek yeridir.

Peki bu duruma bakanlık neden göz yumuyor? Neden sessiz kalıyor? Bir yandan FETÖ'den kurtulmaya çalışırken diğer taraftan başka cemaat ve tarikatların kucağına oturuyor. Vakıf ve dernekler baskı mı yapıyor? Yoksa tarikat ve cemaatler mi baskı yapıyor? MEB bu hususta Herhangi bir açıklama bile yapamıyor.

Biz eğitimciler olarak bu tehlikenin farkındayız. Çocuklarımızı tarikat ve cemaatlerin arka bahçesi olan vakıf ve derneklerin eline bırakmayacağız.

TÜGVA, TÜRGEV, ENSAR, İLİM YAYMA gibi kurumlar Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlerini üstlenmiş, bakanlıkta bu duruma izleyici olmuş durumda. Devletin yetkilerini hukuksuz bir şekilde devreden, okullarımızı bu vakıf ve derneklere peşkeş çeken sorumluların vicdanen rahat olmadıklarını biliyoruz.

Bir öğrenci velisi olarak, çocuğumun eğitim hayatına baktığımda durumun ne kadar vahim olduğunu görebiliyorum. Birleşik eğik el yazısı, yeniden temel dik yazı, Ankara'nın göbeğinde ilkökul 4'e kadar 5 öğretmen değişikliği, ikili öğretim, temizlik-güvenlik görevlisi olmayan beş parasız okullar, kaynak kitaplar, testler... Durumun vahametini çok açık bir şekilde ortaya koyuyor.

TÜGVA, TÜRGEV, ENSAR, İLİM YAYMA CEMİYETİ, ANADOLU GENÇLİK DERNEĞİ gibi tarikat ve cemaatlerin arka bahçesi herhangi bir yapının okullarımızda etkinlik yapmasının önüne geçmeliyiz. Danıştay'ın iptal kararına rağmen hala bu vakıf ve dernekler okullarda etkinlik yapmaya devam ediyor. Geçtiğimiz gün-

* Eğitimci.

lerde Plan ve Bütçe Komisyonunda bu hususlar Milli Eğitim Bakanına defalarca soruldu. Ancak bakan bu hususta tek bir kelime bile söylemedi. “BAKAN” olmayağım, “GÖREN” olacağım demişti Sayın Selçuk. Görünen o ki sayın bakan sadece BAKIYOR!

Vakıf ve derneklerle yapılan protokoller sadece öğrencileri kapsamıyor. Ağustos ayında Hayrat Vakfı ile imzalanan protokolle yeni bir yol haritası çizilmiş durumda. Artık öğretmenler de Hayrat Vakfının hedef kitlesi içerisinde.

Protokole göre Hayrat Vakfı öğrenci ve öğretmenlere Osmanlı Türkçe’si ve Kuran’ı Kerim dersleri verecek. Bu bir ilk. Bakanlık kendi öğretmenlerini bir vakfa esir ediyor. İradesini, yetkisini, öğretmenlerini bu vakfa teslim ediyor. Türk eğitim sisteminin önündeki en büyük tehlike vakıf ve derneklerle imzalanan protokollerdir.

2013 yılında kaçak okul açanlara verilen hapis cezası kaldırıldı. (Türk Ceza Kanununun 263)

İşte bu süreçten sonra ülke genelinde bu vakıf-derneklerle birlikte tarikat ve cemaatlerin de önü açıldı. Binlerce kaçak eğitim kurumu ortaya çıktı. Ayrıca o yıllarda MEB’in teftiş sistemi pasivize edildi. Ve böylece MEB müfettişleri engeli aşılmış oldu.

15 Temmuz’da ülkemizde yaşananlardan ders alınmamış gibi. FETÖ üyelerinden kurtulmaya çalışırken menzildilerin ve süleymancıların dümen suyuna girmiş bir bakanlık ortaya çıkıyor.

Artık yeter...

Tarikat-cemaat, vakıf ve dernekleri çocuklarımız-

dan uzak tutun. Protokol imzaladığınız ve vazgeçemediğiniz bu oluşumlar eğitime destek olmak istiyorlar ise bütçelerini Milli Eğitim Bakanlığı’na devretsinsinler. Ve bir an önce okulları terk etsinler.

Ülkemizde en zengin yüzde 20’lik kesim ile en yoksul yüzde 20’lik kesim arasında, eğitim harcamalarına baktığımızda 23 katlık bir fark var. Zenginler eğitime yatırım yaparken yoksullar bu yatırımın sadece 23’te birini yapabiliyor. Yurttaşlarımız iyi eğitim imkanından yararlanan zenginler ve bu imkanlardan faydalanamayan yoksullar olarak ikiye bölünmüş durumda. 10-15 yıl sonra bu toplumsal ayrıma yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olacak.

Okullara vakıf ve derneklerin girmesine izin veren bakanlık bürokratlarına, milletvekillerine baktığımızda neredeyse hepsinin çocuğu özel okula gidiyor. Neredeyse imam hatipleri tercih eden yok gibi. Peki bu yöneticiler ne yapıyor? Yoksul ailelerin çocuklarının vakıf-derneklerin eline terkedilmesini izliyor, hatta teşvik ediyor. “Ben buralara çocuğumu göndermiyorum ama sen gönder” diyor. İşte MEB’in eğitim politikası...

Sizler çocuklarınızı kolejlerde okuturken, kamusal eğitimden yana tavır almış bizler, çocuklarımızı devlet okullarına göndermeye devam edeceğiz. Okullar tarikatların da cemaatlerin de değildir. Halkın vergileri ile yapılmış olan bu okullar DEVLETİNDİR. Devletin okullarına da devletin öğretmenlerinden başkası giremez.

Milli Eğitim Bakanına tek soru...

TÜRGEV, TÜGVA, ENSAR, İLİM YAYMA, ANADOLU GENÇLİK DERNEĞİ, HAYRAT VAKFI hisselerinizi devrettiğiniz Maya Okullarında da öğretmenlerin yetkilerini gasp edebiliyor mu? O öğretmenlere de Kuran Kursu verebiliyor mu?

Milli Eğitim Bakanlığının Sayıştay Raporlarındaki Usulsüz Harcamaları

Sayıştay raporlarına göre Milli Eğitim Bakanlığı 32 milyar 48 milyon TL usulsüz harcama yaptı. Türkiye'de 400 bine yakın ataması yapılamayan öğretmen var. Bu usulsüz harcama miktarı binlerce ataması yapılmayan öğretmenin maaşına denk geliyor.

Bülent BULDUK

Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyon Hedefleri, 'bütçe yetersizliği' gerekçesiyle askıya alınırken bu askıya almanın gerçek nedeni Sayıştay 2019 MEB Denetim Raporuyla ortaya çıktı. Bakanlığın raporlarına göre 32 milyar 48 milyon TL usulsüz harcama tespit edildi. Türkiye'de 400 bine yakın ataması yapılamayan öğretmen varken ortaya çıkan devasa usulsüz harcama miktarı binlerce öğretmenin maaşına denk gelmektedir.

Yine Sayıştay raporlarına göre MEB bütçesinden AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile kurulan Maarif Vakfı'na aktarılan yüz milyonlarca liranın usulsüz olarak aktarıldığı ortaya çıktı. Milli Eğitim Bakanlığı ka-

musal ve laik eğitim anlayışını bir kenara bırakarak eğitim politikalarını vakıflar ve tarikatlar aracılığıyla yürüttüğü Sayıştay raporları ile bir kez daha kanıtlanmış oldu.

ON BİN EĞİTİM KURUMUNUN ÜÇTE BİRİ TARİKATA VERİLDİ

AKP iktidarının gerici eğitim politikaları yeni rejim ile birlikte kaldığı yerden devam etti. Yıllardır tarikat ve cemaatlerin örgütlenme ya da taraftar kazanmak için kullandığı yöntemlerin başında kamusal ve laik eğitim sistemine alternatif yaratmakta olduğu biliniyor.

Milli Eğitim Bakanlığının kendi verilerine göre, Türkiye'de 10 bin 53 özel öğretim kurumu bulunuyor. Bu kurumların üçte birinin bir tari-

kat ya da cemaat ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. Tarikat ve cemaatlerle bağı olan okullarda öğrenim gören öğrenci sayısıysa 210 binin üzerindedir.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı geçtiğimiz dönemlerde ismi bazı skandallara karışan dernek ve vakıflarla protokol imzalayarak eğitim müfredatını belirli belirsiz vakıflara emanet etmişti. Bu yıl içerisinde yeni çıkartılan bir genelge ile “Etkinlikler ile kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından eğitim kurumlarında yapılacak” ibaresi eklendi. Böylece tarikat ve cemaatlerin okullarda rahat bir şekilde eylem ve etkinlik düzenlemesinin önü açılmış oldu.

2020 YILI MİLLİ EĞİTİM BÜTÇESİNDE DİNİ EĞİTİME ÖDENEK ZİRVE YAPTI

MEB bütçesinin 2019 yılında yüzde 16,81 olan merkezi yönetim bütçesi içindeki payı 2020 yılında yüzde 16,1'e indi. Eğitim bütçesinin milli gelire oranı da yüzde 3,6 oldu.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılı bütçesinin yüzde 4,88'i eğitim yatırımları için ayrılırken bu oran 2020 yılında yüzde 4,65'e geriledi. 2019 yılında 8 milyar 679 milyon TL'lik ödenek ile rekor

kıran Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne ayrılan ödenek ise yüzde 15 artırılarak 9 milyar 904 milyon TL'ye çıkarıldı.

Ayrıca 2020 yılı bütçesi ile özel okulların desteklenmesi, eğitimin daha fazla piyasalaştığının bir diğer kanıtı oldu. 2020 yılı bütçesinden özel okullara giden 160 bin öğrenciye eğitim öğretim desteği kapsamında 804 milyon lira pay ayrıldı. Milli Eğitim atanamayan binlerce öğretmene güvenceli iş vermek yerine, öğretmenlerin özel okullarda kölelik koşullarını aratmayacak şekilde sömürülmesine bir kez daha hizmet etmiş oldu.

2020 yılı için MEB bütçesinin 125 milyar 396 milyon TL olması öngörüldü. MEB bütçesinin yüzde 73'ü personel giderleri, yüzde 11'i sosyal güvenlik devlet primi giderleri olmak üzere, toplamda yüzde 84'ü doğrudan doğruya personel harcamaları için kullanılmaktadır. Geçtiğimiz yıl %83 pay ayrılan personel giderlerine 2020 yılında %84 pay ayrılması planlandı. Eğitim bütçesi yıllar içinde rakamsal olarak artıyor gibi görünse de personel giderlerinin bütçenin %84'ünü kapsamaması, eğitime ayrılan giderlerde herhangi bir artışın yaşanmadığını göstermektedir.

Birleşik Kamu-İş Halkın Enflasyonu Araştırması

AÇLIK SINIRI
2 BİN 625 LİRAYA
ULAŞTI

AÇLIK SINIRI
YILLIK YÜZDE 14,16

YOKSULLUK SINIRI
EKİM'DE
YÜZDE 1,53 ARTTI

YOKSULLUK SINIRI
9 BİN 694 LİRAYA
ULAŞTI

Dört kişilik bir ailenin insan onuruna yaraşır bir şekilde yaşayabilmesi için yapması gereken zorunlu gıda ile gıda dışı harcamaların toplam tutarını gösteren yoksulluk sınırı ise ekimde bir önceki aya göre yüzde 1,91 oranında artarak 9 bin 512 liradan 9 bin 694 liraya yükseldi.

Yoksulluk sınırında, bu yılın on aylık döneminde yüzde 11,66, son bir yıllık dönemde ise 10,35 oranında artış yaşandı. Yoksulluk sınırında ekimde bir önceki aya göre 181 lira artış olurken, yılın ilk on aylık dönemdeki toplam artış bin 11 lira, son bir yıllık dönemdeki toplam artış ise 909 lira oldu.

Ekimde giyim ve ayakkabı harcamaları 594,5 liraya çıktı. Barınma (kira dahil) harcamaları bin 344 liraya yükseldi. Ev eşyası harcamaları 761 liraya çıkarken, sağlık harcamaları 236,8 liraya yükseldi. Ulaştırma harcamaları bin 519 liraya, haberleşme harcamaları 286,6 liraya yükseldi. Eğlence ve kültür harcamaları 309 liraya indi. Eğitim harcamaları 228,3 liraya çıkarken, lo-

kanta ve otel harcamaları 741 lira, diğer mal ve hizmetlerle ilgili harcamalar 508 lira, alkollü içki ve sigara harcamaları ise 540 lira oldu.

Diğer açlık ve yoksulluk sınırı araştırmalarından farklı olarak, yoksulluk sınırının belirlenmesinde gıda dışı harcamaların fiyat artışları da esas alınarak yapılan araştırmaya göre, dört kişilik bir ailenin gıda dışındaki gereksinimlerini karşılayabilmesi için gereken harcama tutarı da ekimde, bir önceki aya göre yüzde 2,05 oranında artış kaydederek 7 bin 69 liraya çıktı.

Diğer açlık ve yoksulluk sınırı araştırmalarından farklı olarak, yoksulluk sınırının belirlenmesinde gıda dışı harcamaların fiyat artışları da esas alınarak yapılan araştırmaya göre, dört kişilik bir ailenin gıda dışındaki gereksinimlerini karşılayabilmesi için gereken harcama tutarı da ekimde, bir önceki aya göre yüzde 2,05 oranında artış kaydederek 7 bin 69 liraya çıktı.

DENGELİ VE BESLENME İÇİN YAPILMASI GEREKEN GIDA HARCAMASI (GIDA YOKSULLUĞU SINIRI - TL)

DENGELİ VE SAĞLIKLI BESLENME İÇİN YAPILMASI GEREKEN GIDA HARCAMASI (GIDA YOKSULLUĞU SINIRI-TL)							
	2018		2019		Değişim (%)		
	Ekim	Aralık	Eylül	Ekim	Bir önceki aya göre	Aralık 2018'e göre	Yıllık
Et	671,5	675,7	691,3	709,5	2,63	5,00	5,66
Yumurta	48,7	45,8	54,5	45,5	-16,51	-0,66	-6,57
Kuru Bakliyat	59,5	60,3	69,2	66,9	-3,32	10,95	12,44
Süt-Yoğurt	350,8	366,4	428,1	428,6	0,12	16,98	22,18
Peynir	107,1	107,0	141,5	145,6	2,90	36,07	35,95
Patales	68,9	72,8	72,4	81,8	12,98	12,36	18,72
Kuru Soğan	33,7	40,5	29,8	21,7	-27,18	-46,42	-35,61
Taze Meyve	171,0	181,2	202,7	200,3	-1,18	10,54	17,13
Taze Sebze	181,3	184,9	186,4	190,8	2,36	3,19	5,24
EkmeK	254,4	257,8	286,2	286,2	0,00	11,02	12,50
Pirinç-Bulgur	65,1	73,6	78,1	78,1	0,00	6,11	19,97
Un	39,9	57,0	42,6	42,6	0,00	-25,26	6,77
Makarna-Şehriye	28,4	30,2	43,8	41,5	-5,25	37,42	46,13
Yağ	47,4	48,3	49,6	51,5	3,83	6,63	8,65
Şeker	32,2	32,0	40,3	40,3	0,00	25,94	25,16
Regel- Bal v.b	91,4	72,4	116,6	141,5	21,36	95,44	54,81
Zeytin	47,9	49,4	52,0	52,3	0,58	5,87	9,19
AÇLIK SINIRI	2.299,2	2.355,3	2.585,1	2.624,7	1,53	11,44	14,16

Açlık Sınırı
2.625 TL

YOKSULLUK
SINIRI 9
BİN 694
LİRA OLDU

Halkın Enflasyonu

BİRLEŞİK KAMU-İŞ HALKIN ENFLASYONU ARAŞTIRMASI EKİM 2019

TÜİK'in eylül ayı sonunda tek haneli oranlara indiğini açıklamasına rağmen halkın en yoksul kesiminin parasının büyük bölümünü ayırmak zorunda olduğu gıda harcamalarında son bir yılda yaşanan artış yüzde 36,9'u buldu.

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonun Ar-Ge birimi KAMUAR'ın, Ankara'daki pazar ve marketlerden fiyatlarını her ay düzenli olarak derlediği ve halkın en fazla tükettiği 77 gıda maddesinden oluşan bir sepeti esas alarak yaptığı "halkın enflasyonu" araştırmasının ekim ayı sonuçları açıklandı. Araştırmaya göre söz konusu sepet için harcanan para ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 09,5 oranında azalırken, yılın ilk 10 aylık döneminde yüzde 31,2, son bir yıllık dönemde ise yüzde 36,9 oranında artış kaydetti.

Araştırmayla, gıda fiyatlarında yaşanan yükselişten en büyük zararı, gelirin büyük bölümünü gıdaya ayırmak zorunda olan ve enflasyona karşı herhangi bir koruması bulunmayan ücretlilerin ve yoksulların yaşadığı gerçek enflasyonun boyutunun ortaya konulması amaçlanıyor.

TÜİK'in en son açıkladığı Hanehalkı Tüketim Harcaması araştırmasına göre 2018 yılında Türkiye'deki en yoksul yüzde 20'lik kesim harcamalarının yüzde 28,7'sini gıda için yaparken, en zengin yüzde 20'lik kesim ise gıdaya en yüzde 15,4 oranında pay ayırdı. Gıdanın harcamalar içerisindeki payı Türkiye genelinde ise yüzde 20,3 olarak ölçüldü. Dolayısıyla gıda fiyatlarında yaşanan artış ve azalışlar, harcamalarının büyük bölümünü gıdaya ayırmak zorunda bulunan yoksulların enflasyonunu zenginlere göre çok daha fazla etkiliyor.

Türkiye'deki aileler gıda için harcadıkları her 100 liranın 17,9 lirasını pirinç, ekmek, bulgur, buğday unu, makarna ve şehriye gibi ürünlere harcıyor. Diğer ülkelere göre miktar olarak çok az tüketilmesine rağmen, dünyanın belki de en yüksek fiyatlarının geçerli olması nedeniyle et ve balık için yapılan harcamalar ise gıda harcamalarının yüzde 22,4'ünü oluşturuyor. Süt, peynir, tereyağı ve diğer süt ürünleri ile yumurtanın gıda harcamaları içerisindeki payı ise yüzde 13,4'ü buluyor. Türkiye'de gıda için harcanan her 100 liranın 5,5 lirası tereyağı dışındaki yağlara, 10,8 lirası meyveye, 15,1 lirası sebzeye, 6,1 lirası şeker, reçel, bal gibi gıda ürünlerine, 3,1 lirası çay ve kahveye, 3,6 lirası alkol-süz içeceklerle, 2,2 lirası ise diğer gıda maddelerine ayrılıyor.

GIDA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİM (HAZİRAN 2019)

GIDA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİM (Ekim 2019)			
	Bir Önceki Aya Göre (%)	Aralık 2018'e göre (%)	Yıllık (%)
Ekmek, un, bulgur, makarna v.b.	-0,1	12,2	16,2
Et-Balık	0,5	6,4	4,3
Süt, süt ürünleri, yumurta	3,1	40,5	33,4
Yağ	2,0	15,7	15,0
Meyve	12,7	57,2	78,7
Sebze	-17,5	28,4	68,2
Bakliyat	-0,6	8,9	10,4
Diğer	0,5	41,4	41,3
Ortalama	-0,5	31,2	36,9

Bir önceki aya göre artış

Et-Balık
0,50

Sebze
-17,50

Gıda
-0,50

Süt - Yumurta
3,10

Gıdada Artış Sürüyor

**BİR YILLIK ARTIŞ
YÜZDE 36,90**

Sözünüz Mücadelemiz Olsun!

Kamu Emekçilerinin 5. Dönem Toplu Sözleşme ve Bütçeye Dair Değerlendirmeleri

Kamu-Ar

5. Dönem toplu sözleşme ile, kamu emekçileri 2020 yılında yüzde 4+4, 2021 yılı içinse yüzde 3+3 zamma mahkum edildi. Enflasyon oranı on iki aylık ortalamalara göre yüzde 18,27 artış gösterdi. Ülkemizde yoksulluk sınırı 9 bin TL'ye yükseldi. Son 1 yılda yaşanan zamlar neticesinde emekçilerin alım gücü neredeyse yarı yarıya azaldı.

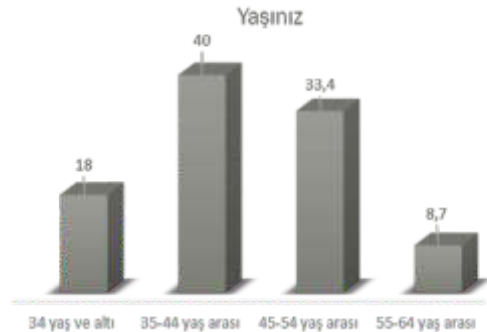
2020 yılı merkezi bütçe görüşmeleri Meclis'te başlamış durumda. Bütçede emekçinin adı anılmıyor. Bu yıl da bütçeden emekçilerin ve yurttaşların payına zam ve ek vergiler düşmektedir. Kısacası bütçe halkın ve emekçilerin bütçesi olmaktan uzaktır. Bütçenin yurttaşların ve emekçilerin çıkarlarını gözeten bir noktadan ele alınmasını beklemek milyonlarca yurttaşın ve emekçinin en tabii hakkıdır. Ayrıca bütçe hakkı kamu hakkı ile eş değer anlamdadır. Bu bakımdan adil ve demokratik bir bütçe talebi aynı zamanda eşit ve güvenceli kamu hakkı talebinin dile getirilmesi bakımından elzemdir.

Kamu emekçisinin bu gidişata “dur” demesi için nasıl bir mücadele programına sahip olması, nasıl bir mücadele gündemi kurması üzerine Birleşik Kamu-İş, üyelerinin sesine kulak vermek istedi. Birleşik Kamu-İş Konfederasyonuna üye toplam 67 bin 273 kamu emekçisinden 2 bin 658 kişiye anket uygulandı. Konfederasyona bağlı 9 farklı hizmet kolunda faaliyet gösteren sendikaların üyeleri araştırmaya katıldı. Ülkenin tüm bölgelerinden kamu emekçileri araştırmaya katıldı. Araştırma Ekim 2019'da gerçekleştirildi. Anket sonuçları kamu emekçisinin mücadele önceliklerini ve mücadele yollarını aydınlatmayı amaçlıyor.

GENÇ KAMU EMEKÇİLERİNİ MÜCADELEYE KATMAK GEREKİYOR

Araştırmaya katılan her on kamu emekçisinden 6'sı erkektir. Bu konfederasyona bağlı sendikaların diğer sendikalara oranla daha çok kadın emekçiye ulaştığını göstermektedir.

Kamu emekçilerinin yaşlarına baktığımızda görece yaşlanan bir profil ile karşı karşıyayız. Sendikal mücadele içinde 35 yaş altı emekçilerin çok az alması dört noktaya işaret edebilir. Kamu hizmetine son yıllarda girenler siyasal iktidara yakındırlar. Ya da gençler siyasi baskıyı daha çok hissetmekte ve sendikalardan uzak durmaktadırlar. Üçüncüsü, kamu istihdamında yaş ortalaması yüksektir, gençler kamu istihdamında görece az yer bulmaktadır. Dördüncüsü ise konfederasyon ve bağlı sendikalar gençlere ulaşmada yetersiz kalmaktadır.

Grafik 1. Kamu Emekçilerinin Yaşları

Kamu emekçilerinin çoğu üniversite mezunu-

dur (yüzde 79,2). Her on kamu emekçisinden biri yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Eğitim açısından belli bir birikimi olan kamu emekçilerinin varlığından bahsedilebilir. Çoğu evlidir (yüzde 80).

Kamuda çalışma süresine bakıldığında uzun süreli bir çalışma deneyimi göze çarpmaktadır. Kamu emekçilerinin büyük bir çoğunluğu 10 yıldan fazla süredir kamuda çalışmaktadır. Bu uzun çalışma deneyimi kamu emekçilerinin yaşları ile de ilişkilidir.

Grafik 2. Kamu Emekçilerinin Kamuda Görev Süresi

Kamu emekçilerinden sendika yönetiminde görev almayanlar da bu araştırmaya katılmıştır. Bu çalışmaya katılan kamu emekçilerinin çoğu sendika üyesidir ama sendikada yönetimde görevli değildirler. Araştırmaya katılan her on kamu emekçisinden yedisi sadece sendika üyesidir.

SORUN: SİYASİ BASKI VE MASADAKİ TEK KONFEDERASYON

Kamu emekçilerine göre 5. dönem toplu sözleşmede alınan kötü sonucun asıl nedeni ülkedeki siyasi baskıdır. Kamu emekçileri daha iyi çalışma şartlarına ve daha iyi ücretlere ulaşmanın önündeki en büyük engelin siyasi baskı olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca, sözleşme masasında tek bir konfederasyonun olmasının da olumsuz sonuçta payı olduğunu düşünüyorlar. Katılımcı ve demokratik bir toplu sözleşme sürecinin varlığı, çalışanlar için adaletli sonucun ortaya çıkmasının ön koşuludur denebilir.

Toplu iş sözleşmesinde olumsuz sonucun nedenleri nelerdir?

Grafik 3. Toplu Sözleşmesinin Olumsuz Sonuçlarının Nedenleri

SENDİKALAR TOPLU SÖZLEŞME SÜRECİNDE KAMUOYU YARATMADA YETERSİZ KALDI

Kamu emekçileri haklarını elde edebilmek için yürütülen mücadelede sendikaların kamuoyu yaratmada başarısız olduğunu vurguluyorlar. Kamu emekçilerinin mücadelesinin hem medyada hem sokakta daha görünür olması gerektiğinin altını çiziyorlar. Bu süreçte sendikaların üyeleri ile daha etkileşimli ve onları merkeze alan bir iletişim süreci örmesinin önemine işaret ediyorlar. Gelecek dönem sendikaların mücadelesini daha ileri bir pozisyona taşımaları için üyelerini daha fazla karar süreçlerine dahil etmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Sendikanızın toplu sözleşme sürecinde yürüttüğü çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

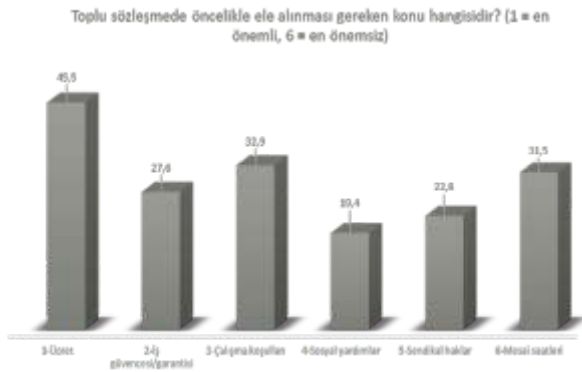
Grafik 4. Sendikaların Toplu Sözleşme Sürecinde Yürüttüğü Çalışmalar

KAMU EMEKÇİLERİNİN EN BÜYÜK SORUNU GEÇİM DERDİDİR

Toplu sözleşmede öncelikli konunun ücret olduğunun altı çiziliyor. Bu konu, kamu emekçisinin

Mücadele Günlüğü

geçim derdini göstermektedir. Kamu emekçisi yetersiz bir gelirle hayatta kalmaya çabalamaktadır. Birçok kamu emekçisinin çalışma koşulları ve çalışma saatlerinin iyileştirilmesi konusunda da talepler vardır. Kamu işyerlerinde öğle yemekleri, dinlenme alanları oldukça sorunludur. Ayrıca iş güvencesi ve çalışma koşullarının öncelikli talep olarak yüzde 60'lık bir oran ile ön plana çıkması, kamu emekçilerinin ilerleyen dönemlerde "kamu personeli rejimi" adı altında iş güvencelerinin elinden alınma ihtimaline dikkat çekmektedir. Bu durum sendikaların öncelikli olarak yoğunlaşması gereken konuların başında gelmektedir.

Grafik 5. Toplu Sözleşmede Öncelikli Konular

Kamu emekçileri hayatlarını idame ettirebilmek için yoksulluk sınırının 10 bin TL civarında olması gerektiğini söylüyorlar. Kamu emekçisinin kendisine ve ailesine asgari seviyede bir yaşam sağlayabilmesi için en az 10 bin TL'lik bir gelire sahip olmasının zorunluluğu belirtiliyor. Kamu emekçilerinin belirtmiş olduğu asgari geçim miktarı ayrıca Türkiye'de yoksulluk sınırının ulaştığı boyutları gözlemlemek açısından önemli bir veriye işaret ediyor.

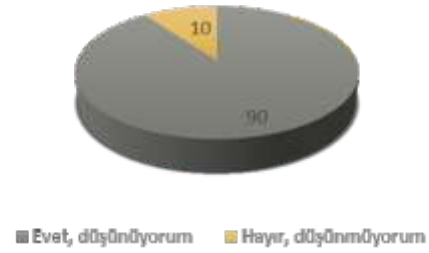

Grafik 6. Kamu Emekçilerinin Gelirleri

KAMU EMEKÇİSİNİN GÜVENCESİ CİDDİ TEHDİT ALTINDADIR

Her on kamu emekçisinden dokuzu iş güvencesinin tehdit altında olduğunu vurguluyor. Kamuda esnek çalışmaya geçileceğini ve istihdamın güvencesizleşeceğini düşünüyorlar.

Hükümetin açıkladığı ekonomik programın içerisinde yer alan «kamuda esnek çalışma» ifadesi ile ilerleyen süreçte kamu emekçilerinin iş güvencesinin ortadan kaldırılacağını düşünüyor musunuz?

Grafik 7. Kamuda Esnek Çalışma

SENDİKALAR ÜLKE ÇAPINDA EYLEMLİLİKLERİ İLE HALKIN VE EMEKÇİNİN BÜTÇESİNİ SAVUNMALI

Kamu emekçileri geçen senenin bütçesinden emekçilerin haklı bir pay alamadığını söylüyorlar. Temel tüketim mallarına, doğalgaza, enerjiye, iletişime ve ulaşım hizmetlerine yapılan, yüksek oranlı zamlar karşısında kamu emekçisinin ücret artışı oldukça düşük ve artış denemeyecek düzeydedir. Bu yılki bütçe görüşmelerinde ise sendikal mücadelenin sürekli basın açıklamaları, eylemler ve etkinliklerle geniş bir kamuoyu yaratması gerektiğini vurguluyorlar.

Bu yılki bütçe tasarısının görüşmeleri esnasında sendikanızın hangi çalışmaları yapmasını beklersiniz?

Grafik 8. Bütçe Görüşmelerinde Sendikal Mücadele

Bunun yanı sıra kamu emekçilerinin grev hakkının yasal olarak yok sayılması, emekçilerin mücadele potansiyellerini engelleyen bir diğer faktör olarak karşımıza çıkıyor. Tüm bunlar sendikaların bir yandan grev hakkının fiilen engellenmesine karşı çıkarken diğer yandan da bu hakka başvurunun olanaksız olduğu koşullarda çeşitli mücadele yöntem ve biçimlerinin üretilmesine önem vermesi gerektiğine işaret ediyor.

SENDİKAL MÜCADELE ÖNÜNDEKİ TÜM ENGELLER KALDIRILMALI

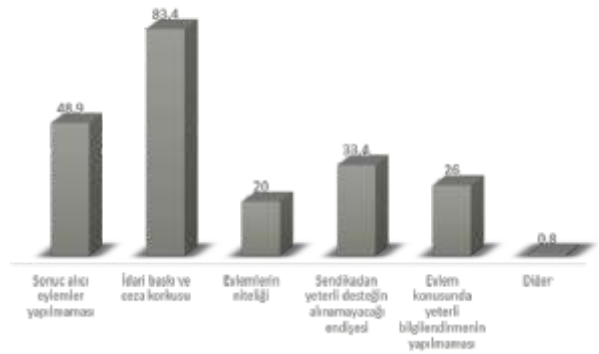
Sendikal eylemlere katılma oranına bakıldığında, yürüyüşe ve basın açıklamasına katılımın en yoğun olduğu gözükmemektedir. İşyerindeki eylemlere katılım daha düşüktür. İşyeri eylemlerinde doğrudan idarenin gözü önünde olmanın geleceğe dair tehdit oluşturması nedeniyle uzak durulduğu söylenebilir. Sendikal örgütlenme ve faaliyetlerin, anayasal güvence altında olan en temel demokratik haklardan biri olduğu unutulmamalıdır. Diğer yandan, on kamu emekçisinden ikisi herhangi bir eyleme katılmamıştır.

Grafik 9. Sendikal Eylemlere Katılma

Kamu emekçilerine idari baskı ve ceza korkusu sendikal mücadeleye ve sendikal eylemliliğe katılımın önündeki ciddi engeller arasındadır. Ayrıca eylemlerden yeterli derecede sonuç alınmadığı da düşünülmektedir. Yine sendikaların zor ve sıkıntılı sonuçlar doğarsa yeteri kadar destek olamayacağı belirtilmektedir. Sendikaların bu algıyı değiştirmesi gerektiğine dikkat çekiliyor.

Sendikal eylemlere katılımın her geçen yıl azalmasının sebebi sizce nedir?

Grafik 10. Sendikal Eylemlere Katılımın Azalmasının Nedenleri

Sendikaların güçlü mücadele yürütmesinin önündeki en büyük engelin siyasi baskı olduğunu vurguluyorlar. Diğer yandan ise sendikaların güncel sorunlara yönelik strateji ve politika belirlemede yetersiz kaldığını belirtiyorlar. Sendikaların hem güncel sorunlara hem de geleceğe yönelik stratejilerinin belirlenmesi ve politikaların üretilmesi önemlidir.

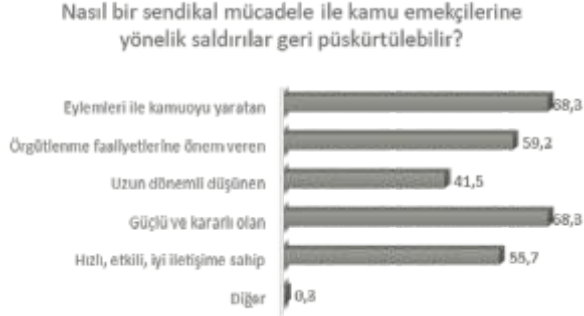
Grafik 11. Sendikaların Karşılaştığı Sorunlar

SALDIRILARI GERİ PÜSKÜRTMEK İÇİN GÜÇLÜ VE KARARLI EYLEMLER

Hem toplu sözleşme sürecinde kaybedilenleri geri almak hem de bütçeden emeğin hakkını alabilmek için eylemleri ile kamuoyu yaratan güçlü ve kararlı bir sendikacılık gerektiği vurgulanıyor. Diğer yandan, sendikaların bu saldırılara karşı örgütlenme faaliyetlerine önem vermesi ve hem üye-

Mücadele Günlüğü

leri hem de potansiyel üyeleri ile hızlı, etkili ve iyi bir iletişime sahip olması gerektiğinin altını çiziyorlar.

Grafik 12. Sendikal Mücadeleyi Büyütmenin İmkânları

MERKEZİ BÜYÜK MİTINGLER YAPILMALI

Kamu emekçileri merkezi büyük mitinglerle kamuoyu yaratmanın ve mücadeleyi yükseltmenin önemli olduğunu düşünüyorlar. Klasikleşmiş ve çözüm üretme noktasında etkisi sınırlı olan basın açıklamalarının eylem biçimi olarak halen rağbet görmesi, yaratıcı ve ses getirici eylem pratiklerinin sendikalar tarafından henüz açığa çıkartılamadığını ayrıca göstermektedir.

Grafik 13. Sendikal Mücadelede Eylem Biçimleri

DAHA ETKİN, DAHA HIZLI BİR İLETİŞİM AĞI GEREKLİ

Kamu emekçileri doğrudan sendikadan bilgi aldıklarını belirtiyorlar. Bu daha çok, cep mesajları ya da sendika yöneticileri ile doğrudan ilişkiler olarak anlaşılabilir. Sendika ve üyeler arasında web si-

tesi, whatsapp grupları, basılı yayınlar ile çok daha hızlı ve etkin iletişim kurulmalıdır.

Grafik 14. Eylem ve Etkinlikler Hakkında Bilgiye Erişim

KAMU EMEKÇİLERİ YENİ ÜYELERE ULAŞMADA SENDİKALARINA KATKI VERMEYE HAZIR

Kamu emekçileri sendikal mücadeleyi yükseltmek için üyelerin bir araya gelişlerini mümkün kılacak sosyal faaliyetlerin düzenlenmesinde rol alabileceklerini belirtiyorlar. Yine örgütlenme ve daha fazla üyeye ulaşma konusunda aktif rol oynayabileceklerini söylüyorlar. Bu durum sendika-üye ilişkisi arasında güçlü bağların açığa çıkması olarak yorumlanabilir.

Grafik 15. Sendikaya Katkı Verilebilecek Konular

1 Ağustos 2019-Çalışma Bakanlığı Önünde Kamu Emekçilerinin Tis Taleplerini Açıkladık

Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş ve bağlı sendikalarımızla birlikte; 2020-2021 yıllarına ait 5. Dönem Toplu Sözleşme görüşmelerinde taleplerimizi açıklamak için Milli Kütüphane önünden Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı önüne yürüyerek bakanlık önünde basın açıklaması yaptık.

Mücadele Günlüğü

19 Ağustos 2019-Çalışma Bakanlığı Önünde Kamu Emekçilerine Verilen Yüzdelik Zamları Protesto Etti

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın önünde Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş, "Yüzdelik Dilimlerle Ücretli Kölelik Değil, Ekonomik Büyümeden Pay İstiyoruz" pankartı açarak 2020-2021 yılları için açıklanan zam oranlarını protesto etti.

26 Ağustos 2019-Konfederasyonumuz İş Bıraktı

Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş; TİS sürecinin, Hakem Kuruluna bırakılmasını ve bu kuruldan çıkacak kararların kamu emekçilerinin sorunlarını çözmeyeceğine dikkat çekmek amacıyla bir buçuk gün iş bırakma kararı aldı.

23 Eylül 2019-Kaz Dağları İçin Su Ve Vicdan Nöbetine Destek Verdik

Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş, Çanakkale'nin Kırazlı Köyü Balaban Mevkiinde altın madeni projesi kapsamında yapılan ağaç katliamına tepki göstererek yürütülen Su ve Vicdan Nöbeti eylemine destek verdi.

2 Eylül 2019-Büro-İş Adli Yıl Açılışında Adaletsizliklere Dikkat Çekti

Büro-İş sendikası, Adli Yıl açılışının Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda yapılmasını ve Yargı Reformu Strateji Belgesi'ni protesto etti.

29 Ekim'de Cumhuriyet Bayramını Coşkuyla Kutladık

Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş, Cumhuriyet Bayramının 96. yıl dönümünde Ulus Atatürk Heykeli önüne çelenk koyarak Cumhuriyet Bayramını kutladı.

8 Kasım 2019-Büro-İş 2020 Bütçesini ve Zamları Don Giyerek Protesto Etti

Büro-İş Sendikamız, Ulus Atatürk Heykeli önünde beyaz don giyerek 2020 bütçesini, kamu emekçilerinin, sabit ve dar gelirli çalışanların ekonomik kayıplarını ve yeni vergileri protesto etti.

Mücadele Günlüğü

10 Kasım'da Anıtkabir'e Akın Ettik

Konfederasyonumuz Birleşik Kamu-İş, Atatürkçü Düşünce Derneği ve diğer demokratik kitle örgütleriyle birlikte Atatürk'ün ölümünün 81. yıl dönümü nedeniyle Sıhhiye Zafer Anıtına çelenk sunarak "ATATÜRK'e BAĞLILIK BULUŞMASI" programı kapsamında Anıtkabir'e yürüdük.

27 Ekim 2019-Bursa Şube Başkanımız Özkan Rona'ya Yapılan Alçakça Saldırısı Protesto Ettik!

Eğitim-İş Sendikası, Bursa Şehreküstü Meydanı'nda, Eğitim-İş Bursa Şube Başkanı Özkan Rona'ya yapılan faşist saldırıyı protesto etti.

27 Eylül 2019-Ceren Damar Şenel Davasını Takip Ettik

Eğitim-İş, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi Ceren Damar Şenel'i öldüren Hasan İsmail Hikmet'i, Ankara 33'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davasını takip etti.

22 Ekim 2019-Eğitim-İş Antalya Şubesi Öğretmen Döven Müdüre Tepki Gösterdi

Eğitim-İş Antalya Şubesi, müdürlük yaptığı okulda bir öğretmene şiddet uygulayan B.T'nin başka okula müdür olarak görevlendirilmesini protesto etti.

Mücadele Günlüğü

**14 Ekim 2019-Eğitim İş Sendikası
Bursa Şubesi'nden Öğretmenevi
Tepkisi: Bursa Öğretmenevi Ranta
Terk Edilemez!**

Eğitim İş Bursa Şubesi, şehir merkezinde bulunan Bursa Öğretmenevi'nin asıl işlevinden uzaklaştırılıp ticari işletmeye dönüştürülerek rantta açılmasına tepki gösterdi.

13 Temmuz 2019-Antalya'da Aile Hekimliği Çalışanlarına Yönelik Soruşturma Protesto Edildi

Genel Sağlık-İş sendikası ile sağlık meslek örgütlerinin temsilcileriyle; Aile Hekimliği çalışanı 104 kişiye yönelik başlatılan soruşturma tepki gösterilerek sağlık çalışanlarına yönelik başlatılan soruşturmanın iptal edilmesi talep edildi.

**6 Ağustos 2019-Tüm Yerel-Sen
Kartal Belediyesi'nde Sözleşme
Kazanımları Elde Etti**

Tüm Yerel-Sen, Kartal Belediyesi ile toplu sözleşme imzalayarak emekçilerin yüzünü güldüren ücret ve sosyal haklara yönelik kazanım elde etti.

11 Kasım 2019-Genel Sağlık-İş Nevşehir İl Temsilciliği Ağaç Dikti

Genel Sağlık-İş Nevşehir İl Temsilciliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete intikalinin 81'inci yılında ağaç dikme etkinliği düzenledi.

8 Kasım 2019-Çocuklar okulda değil, tarlada çalışıyor

Tarım Orman İş, "mevsimlik gezici ve geçici işçilerin" sorunlarına ve ilköğretim çağındaki çocukların okula gitmek yerine anne babalarının yanında soğan toplamaya devam ettiğine dikkat çekti.

50. Yılında Büyük Öğretmen Boykotu...

“Bütün Öğretmenler Boykota” çağrımızın talepleri, “Gerçekten milli bir eğitim”, “Eğitimin yönetiminde öğretmenlere söz hakkı”, “Zam değil, âdil ücret”, “Baskı değil, âdil yönetim” ve “Özgür sendikacılık olanakları” idi. Doğru bir eğitim mücadelesi, yani ulusal, demokratik, bilimsel ve laik eğitim mücadelesi ile kendi haklarımızın mücadelesi birlikte yürütülüyordu.

Niyazi ALTUNYA *

Bundan 50 yıl önce, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)’nin öncülüğünde 109 bin öğretmen dört gün iş bırakmıştı. 15-18 Aralık 1969 tarihlerinde gerçekleşen bu eylem, yasalardaki yasaklamalar dikkate alınarak “uyarı boykotu” olarak adlandırılmıştı.

ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTLENMESİ VE EYLEMLERİ

Yakın tarihimizde toplumun, en bilinçli kitlesi olarak görülen öğretmenler aynı zamanda kendi gücüyle ilk örgütlenen toplum kesimidir. Bunun, öğretmenlerin görece iyi yetişmiş, en uyanık ve türdeş elemanlardan oluşan bir kesimi oluşturmaları, halkla ilişkilerinin kolay olması, yaşanan ülke sorunlarını yakından görüyor ve izliyor olmaları gibi nedenleri vardır. Ülkemizde öğretmenler, işçilerden bile önce örgütlenmiş bir kesimdir.

İlk öğretmen örgütü, o zaman henüz Osmanlı’dan bağıni koparmamış olan Bulgaristan’ın Şumnu kentinde “Müslüman Öğretmenler Derneği” adıyla 1906’da kurulmuştur. Öğretmenlerin, 1908’de İstanbul’da, 1920 Temmuz’unda ikinci Hükümet Merkezi olan Ankara’da, izleyen yıllarda diğer Anadolu kentlerinde örgütlendiğini görürüz. Bu örgütler sadece üyelerinin değil, ülke sorunlarının çözümü için de mücadele vermişlerdir. İstanbul’daki öğretmen örgütlerinin, İzmir’in işgali üzerine başlayan mitinglere katıldıklarını, kendi sorunları için İstanbul ve başka kentlerde grev yaptıklarını biliyoruz.

Ankara’da kurulan Muallim ve Muallimeler Cemiyeti (Öğretmenler Derneği), TBMM Başkanı Mustafa Kemal’i “Fahri Başkan” seçmişti. Bu örgüt, İngiliz destekli Yunan işgali’ne karşı 1922’de devrimci bir bildiri de yayımlamıştı. 1924 ve 1925 yıllarında Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal ve eşi Urfa delegesi Latife

Hanım’la birlikte “Muallimler Birliği” adını alan bu örgütün kongrelerini de izlemiştir. O, örgütün 1924’teki toplantısında Cumhuriyetin öğretmenlerden “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür yurttaşlar” beklediğini, söylemiş ve örgütün Van’ı, Hakkâri’yi ve tüm ülkeyi kapsamasını istemiştir. Onun en değerli Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati, bakanlık görevine bu örgütün genel başkanlığından gelmiştir.

Muallimler Birliği, 1930’dan sonra tek parti yönetimine geçilince dağıldı. 1946’da Cemiyetler Kanunu’nda yapılan değişiklikle memurların örgütlenmesi yeniden gündeme geldi. 1946’dan başlayarak örgütlenen öğretmenler, 1948’de Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) adıyla bir üst birlik de kurdu. Federasyon, 1961 Anayasası’nın memurlara sendika hakkı tanınmasıyla görevlendirdiği 90 öğretmene 1965’te Türkiye Öğretmenler Sendikası’nı (TÖS) kurdurdu. Bu arada başka öğretmen sendikaları da kuruldu, ancak içlerinde sadece TÖS gelişti ve kitleyi tam kavrayabildi. Fakir Baykurt gibi efsane bir köy enstitülünün liderliğinde TÖS kısa sürede yurt ve eğitim sorunlarında taraf ve vazgeçilmez bir güç oldu.

BOYKOTA NASIL GELİNDİ?

O yıllarda ülkeyi Süleyman Demirel hükümetleri yönetiyordu. Demirel öğretmenlere ve diğer aydın kesimlere karşı pervasızdı. “Bu Anayasa ile ülke yönetilmez” diyordu. TÖS’ün yanında üniversite, Devlet Planlama Teşkilatı, TRT gibi özerk ve uzman kuruluşlarla durmadan çatışıyordu. Boykottan önce kendisiyle görüşen TÖS yöneticilerine “Ben ülkeyi yönetmek için sizden mi akıl alacağım” demişti. Zamanın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da kontenjan senatörlüğüne öğretmenlerden de atama yapılması önerisi-

* Dr., Eğitim-İş Kurucu Genel Başkanı.

ne “Ben öğretmen değil ağır-oturaklı adam isterim” demişti. Kısacası öğretmenler, yöneticiler önünde sadece aylık ve sosyal haklarını değil, saygınlıklarını da yitirmeye başlamışlardı.

Aslında öğretmenlerin ekonomik sıkıntıları ve saygınlık kayıpları 1946’dan sonra başlamış, 1950-60 arasında hızla inişe geçmişti. Öğretmenler, yıllarca saklanıp bu dönemde yeryüzüne çıkan çağdışı akımların boy hedefi de olmuşlardı. 27 Mayıs 1960 müdahalesinden sonra, 1961-65 arasında İsmet İnönü’nün başbakanlığında kurulan hükümetlerin, Adalet Partili içişleri bakanları, öğretmenleri korumadıkları gibi, onlara tehditler savuruyorlardı. Demirel Hükümetleri döneminde İnönü gibi bir fren de kalmamıştı. Artık öğretmenler hükümete, bakanlara güvenemez duruma gelmişlerdi; dolayısıyla iş başa düşmüştü.

İlk kitlesel çıkış, gerici baskılardan bıkan Kırıkkale öğretmenlerinin, 1962 Şubat’ında Ankara’da bir yürüyüş yapmalarıyla başladı. Demirel’in Hükümete verdiği içişleri bakanı “Ben onlara gösteririm” dedi, ama İnönü’yü aşamadı. Aynı kafa daha sonra öğretmenlere gününü gösterecekti.

1962 eylemine seyirci kalan TÖDMF, 1963 Şubat’ında kendisi kitlesel bir eylem düzenledi. Ankara’da yapılan mitinge, 7 bin kişi beklenirken 14.600 kişi katıldı. Bu rakam, o zamanki toplam öğretmen kitlesinin yüzde 10’u (Bugüne uyarlarsak 100 bin kişi) idi. Bu büyük miting, hem Hükümet üzerinde çok etkili oldu hem de bu eylemin ardından gelecek eylemler açısından öğretici oldu. Hükümetin ağır topların-

dan Maliye Bakanı Ferit Melen ile Milli Eğitim Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu istifa ettiler. Bu eylemden sonra öğretmenlerin aylık ve ücretlerinde yüzde 35-50 arasında artış oldu.

1965’te federasyondaki nöbeti devralan TÖS, eylemler konusunda daha atak davrandı. Altı yıldır toplanmayan Milli Eğitim Şûrası yerine Eylül 1968’de TÖS’ün yaptığı iyi hazırlıklı geniş katılımlı toplanan Devrimci Eğitim Şûrası toplumda ve öğretmen kitlelerinde büyük yankı buldu. Bu başarı TÖS’ü yeni ufuklara yöneltti. Uzmanlık çalışmaları, yayınlar ve bölge toplantıları büyük ilgi görüyor ve etkili oluyordu. Bu dönem sosyalist hareketin de gelişip parladığı bir dönemdi. 1965’te sosyalist Türkiye İşçi Partisi (TİP) TBMM’ye 15 milletvekili getirmişti. Bu hareket öğretmenleri de etkiledi. Ancak geniş öğretmen kitlesi Kemalist-Toplumcu çizgide kaldı.

TÖS, 1969 Şubat’ında, yani TÖDMF’nin mitinginden 6 yıl sonra Ankara’da bir yürüyüş düzenledi. 42 bin öğretmenin katıldığı bu “Büyük Yürüyüş” Tandoğan Meydanı ile Kurtuluş arasında bir kilometreden fazla bir dizilim oluşturmuştu. Bu miting de Demirel Hükümetini pek etkilemedi. Demirel’in o yıllarda söylediği “Sokaklar yürümekle aşınmaz” sözü kuşkusuz öğretmen yürüyüşünü de kapsıyordu.

TÖS yönetimi, eğitici ve etkileyici değeri yüksek olan kurultaylarını taşra illerinde yapmayı kararlaştırdı. 7 Temmuz 1969’da başlayacak olan II. Olağan Kurultayını Kayseri’de yapacaktı. Belirtilen günde 800 delegenin ve konukların çağrıldığı Kurultay Kayseri-

Kamu Emek Mücadelesi Tarihinden Kesitler

Alemdar Sineması'nda başladı. Genel Başkan Fakir Baykurt'un çok etkili açış konuşması biterken sinema ateşe verildi. Önceden salona yerleştirilmiş benzin bidonları ve gazlı paçavralar ateşlenerek büyük bir yangın başlatıldı. Maraş ve Sivas yangınlarının habercisi olan bu yangın da aynı sapık kafalıların işiydi. Salon-dakiler askeri birli-ğin yardımıyla çıkarılıp Kırşehir'den Ankara'ya yolcu edildi. Kurultay Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi salonunda tamamlanabildi.

Yedi yıl boyunca yapılanları görmeze gelen Hükümeti kılmılatmak umu-duyla son bir yön-tem iş bırakmaydı. Hükümet, kendi di-şında yapılan baskıları engellemezken kendisi de öğ-retmenlere baskı uyguluyordu. Devlet yönetimindeki kişilerin, yüzyıllar önce söylenen "devlet benim" anla-yışı terk edilmemişti.

BOYKOTUN SEYRİ

Boykot daha Genel Merkez karar almadan taban-da başlamıştı. Boykotu başlatan, iyi anımsadığımız yerler; Erzurum, Kırıkkale, Silifke idi. Fevzipaşa'da sür-günde olan Genel Başkan Baykurt, Genel Yönetim Ku-rulunca Ankara'ya çağrıldı ve kendi kendine başlayan bu eylemlere ve hazır bekleyen yerlere ortak bir eylem programı yapılarak, ülke çapında dört günlük (15-16-17-18 Aralık 1969) "uyarı boykotu" başlatıldı.

O günlerde öğretmen sayısı 156 bin, TÖS'ün üye sayısı 55 bindi. Boykota katılan öğretmen sayısı ise 109 bindi, yani öğretmen sayısı üçte ikisi kadardı ve TÖS'ün üye sayısının iki katı idi. TÖS'e üye olmayan-larla Bakanlığın özel destekle kurdurduğu 54 yerel öğ-retmen sendikasının ve başka sendikaların üyeleri de

bu boykota katılmıştı.

Boykotun amacı, "Bütün Öğretmenler Boykota" başlıklı bildiride şu sloganlarla ifade edilmmişti:

- Gerçekten milli bir eğitim istiyoruz
- Eğitimin yönetiminde söz hakkı istiyoruz
- Zam değil, âdil ücret istiyoruz
- Baskı değil, âdil yönetim istioy-ruz
- Özgür sendi-kacılık olanakları is-tiyoruz...

Bunların olabil-mesi için işveren Milli Eğitim Bakan-lığı'nın, sendika yö-netimi ile bir masa-ya oturup bir "pro-tokol" (toplu söz-

leşme denilmiyor) imzalaması isteniyordu.

Bunların hiçbirisi olmadı, olamazdı. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof. Orhan Oğuz bir şirinlik yapmak is-tedi ve dedi ki, "Ben TÖS'ü devreden çıkarıp öğret-menlerle doğrudan görüşeceğim!" dedi ve ilk "görüş-me"yi bu satırların yazarının da görev yaptığı Diyar-bakır'da başlatmaya geldi. Ancak, milli eğitim müdü-rünün rica ve ısrarlarına karşın hiçbir öğretmen ban-kanla görüşmeye gitmedi. O da bu görüşmelerden vazgeçti. Anlaşıldı ki, bakan Prof. Oğuz öğretmenleri hiç tanımıyor.

BOYKOTUN BEDELİ...

Boykota katılan 109 üyeden 50 bini adli kovuştur-ma geçirdi. 218 öğretmen açığa, 65 öğretmen bakan-lık emrine alındı. 54.520 öğretmenin maaşından 1-4 günlüğü kesildi, 3900 öğretmene 1-3 yıl arasında kıdem indirimi cezası verildi. 6.600 öğretmenin il için-de görev yeri değiştirildi, vb.

Adli kovuşturmaların büyük çoğunluğu takipsizlik ya da beraatle sonuçlandı. Bunda, dönemin Hukuk Kurumu Başkanı ve TÖS'ün üyesi Prof. Muammer Aksoy'un çabalarının büyük payı oldu. Aksoy, Boykotun, Anayasa'ya aykırı olmadığına dair 60 hukuk profesörünün imzasını taşıyan bir bildiri yayımladı. Hatta Aksoy Hocaya göre, Boykot Anayasa'ya aykırı olmadığı gibi, Anayasa'nın getirdiği özgürlükleri kullanmanın iyi bir örneğini veriyordu. Hukuk Kurumu bildirisinden sonra CHP'nin yaşlı lideri İsmet İnönü de "Boykotun Anayasa'ya uygun olduğunu" açıkladı.

SONUÇLAR VE DERSLER...

Büyük Öğretmen Boykotu, bilinçli ve aydınlanmış bir tabandan gelen büyük bir demokrasi dersi örneği oldu. Hak sahipleri bilinçli iseler, yasalarda yazsın yazmasın hak ve özgürlüklerini kullanmanın bir yolunu bulurlardı; uygarca, kırıp dökmeden. İlk EĞİTİM-İŞ'in öncülük ettiği 1990 sendikacılığı da Büyük Boykot gibi, öncelikle bir hak yaratma girişimi idi. Bu hakkın özü, öğretmennin saygınlığını koruma idi. Ücret ve maddi haklar mücadelesi de buna temellenmeliydi. Görüldüğü gibi Büyük Öğretmen Boykotu bildirisi, maddi hak düzeltmelerini çok cılız biçimde dillendirmişti.

Boykotun bugüne bıraktığı birkaç dersle bitirelim:

- Boykotun başarısı, öğretmenler, aileler, öğrenciler ve diğer aydın çevrelerin dayanışmasının ürünüdür. Bu çevrelerden boykota karşı çıkan hemen hemen olmamıştır.

- Öğrencilerin hakları, sendikacıların haklarını önceler. Öyleyse doğru bir eğitim mücadelesi, yani ulusal, demokratik, bilimsel ve laik eğitim mücadelesi ile kendi haklarımızın mücadelesi birlikte yürütülmelidir.

- "Emek olmadan yemek olmaz." Önce görevimizi iyi yapacağız, sonra hak isteyeceğiz, alamazsak "boykot" yapacağız.

- Ülkeyi yönetenler iyice bellemeli ki, öğretmeni dışlayarak, ona saygı göstermeden, onunla anlaşmadan hiçbir yere varamazlar.

- Her durumda öğretmenler görevlerini bilim ve Cumhuriyetin aydınlığında iyi yapmalılar.

50. yılında, bize Büyük Öğretmen Boykotu gibi bir güzel örnek bırakanları saygı ile anıyoruz.

Sanat Eğitimi ve İş Eğitimi

“Çocuğa, gence estetik ve çağdaş bir kişilikle birlikte çağın gerektirdiği temel iş ve sanat bilgi ve becerilerini kazandıran eğitim bugün okullarımızda yok denecek durumda. Yaşam gerçeklerinden kopuk, kuru ezber bilgiye dayalı, sınavlara koşullanmış, yeterli iş ve sanat derslerinden yoksun ve bu derslerin gerektirdiği nitelikli öğretmen atölye ve donanım sorunları, giderek daha çok dinselleşen bir eğitim sisteminin içinde bulunmaktayız.”

Serap ETİKE *

İnsan, eğitimle kişilik kazanan bir varlıktır. İnsanı, genetik etkenlerin dışında, doğduğu ortam, ailesi, anne baba ve çevresindeki insanlar, okuduğu okullar ve kitaplar, öğretmenleri, yaşadığı kent, köy, mahalle, tarihi yapılar, müzeler, galeriler, kitaplıklar, izlediği ve yaşadığı sanatsal ürün ve etkinlikler vb. eğitir, kişiliğini biçimlendirir. İnsan nasıl bir ortamda nasıl bir yaşam yaşarsa ona göre kişiliği oluşur. 0-6 yaş arasında kişiliğin yaklaşık %70'i biçimlenmektedir.

Sanat, özel bir alandır, yaşamsal gerekliliklerin üstünde, olmazsa da olur diye düşünülen bir alan. İnsanın yaşaması için gereken su, hava, besin gibi değildir belki ama özyapısı ile yaşamsal gerekliliği vardır. İnsanı yaşama bağlayan, yaşamın güçlüklerine dayanma gücü veren, sağaltan, arındıran, mutlu eden özellikleri ile yaşamsal nitelikleri de bulunmaktadır. Sanat uğraşının, yaratım ve algılama sürecinde zihinsel, sosyal ve ruhsal gelişime önemli katkıları vardır. Bu nedenle sanat eğitimi ve sanat her yaşta herkes için gereklidir.

İnsan aynı zamanda üreten bir varlıktır. İnsan fizyolojisi harekete ve kendisi için yararlı olanı üretmeye yöneliktir. İnsan üretici, yaratıcı, yapıcı, paylaşımcıdır. Eğitimde öğrenciyi edilgen değil etkin kılan, ürettikleriyle gerçek yaşama hazırlayan, beden işleri ve el işlerini kapsayan iş eğitimi de çok önemli bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi ve iş eğitimi birlikte verildiğinde çağdaş, yaratıcı, üretici aydın insan yetişebilir.

19.yüzyılın ikinci yarısından başlayarak teknoloji ve makineleşmenin yaşamın her alanına girmesiyle insan da makineleşme robotlaşma tehlikesiyle karşılaşır. Bunun sonucunda, endüstri iş kolunda fabrikalarda çalışanların her gün aynı mekanik işleri yapması, tekdüze bir yaşam sürdürmesi, adeta makinenin parçası haline gelerek kendine yabancılaşması, doğal ve kültürel alandan, sanattan ve el sanatlarından uzaklaşması so-

runları ortaya çıkar. Sanat Eğitimi Akımı, bu sorunlara çözüm olarak eğitim sistemine girer.

İngiltere'den başlayarak, Almanya, Avusturya, Amerika Birleşik Devletleri ve Kuzey Avrupa Ülkeleri'ne yayılan yeni bir sanat ya da zanaat eğitimi, birçok ülkenin eğitimini etkilemiştir.(1)

İnci San'a göre; “ 20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamlı ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır”. Sanat Eğitimi Akımı olarak gelişen bu eğitimde zaman zaman görsel sanatlara ağırlık veren, zaman zaman da müzik, yazın, drama gibi türleri de kapsayan ya da Estetik Eğitim gibi tüm sanatları içeren nitelikte bir eğitim modeli önerilmiştir. (2) Bu eğitimde yer alan sanatlar, öğrencinin düzeyine uygun olarak kuram ve uygulama ile birlikte eğitime girmiştir. Estetik duyarlık herkes için gereklidir.

İKİ FARKLI SANAT EĞİTİMİ YAKLAŞIMI

Sanat Eğitimi Akımı, iki yönde gelişir; sanat yoluyla eğitim anlayışı ve sanat için eğitim anlayışı. Sanat yoluyla eğitim; sanatların eğitsel amaçlı kullanılarak çocuğun. estetik , dengeli, uyumlu, çağdaş bir kişilik geliştirmesini sağlamaya yöneliktir. Genel eğitim sistemi içindedir, genel kültür dersleri kapsamında uygulamalı bir derstir. Daha çok Resim ve Eşi Dersleri öne çıkmaktadır. Eğitimde kitap ve ezbere dayalı kuramsal yanı ağır basan derslere karşı duyguların eğitime ağırlık verir, akıl ve duyguları dengeleyici niteliktedir. Sanatın eğitsel yönüne ağırlık verilir. Sanat için eğitim anlayışı ise, sanata ve sanat sorunlarına yöneliktir. Amacı, özellikle plastik sanatları öğretmek, sanattan anlayan, sanatı değerlendirebilen çağdaş bireyler yetiştirmektir. Ussallık ve öğretilebilirlik temeline dayanır.

* Prof.Dr.

Sanatın ve sanat eğitiminin temel ilkesi yaratıcılıktır. Ancak yaratıcı düşünebilen, değişebilen, yeni şeyler tasarlayıp üretebilen toplumlar gelişebilir. Yaratıcılık doğuştan gelir, her insanda vardır, köretilmiş bile olsa yeniden kazanılabilir, geliştirilebilir.(3) Sanatsal uğraşı sürecinde beynin birçok işlevi etkin durumdadır; hem sağ beyin hem sol beyin çalışmakta, algılama, kavrama, dikkat, karşılaştırma, ayırtma, ayıklama, karar verme, uygulama, değerlendirme aşamaları gerçekleşmektedir. Kagan'a göre sanat "bilincin bütün mekanizmalarının açılıp çalışmasının en etkin bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır".(4)

Eğitimin diğer önemli anlayışlarından biri de İş Eğitimi anlayışıdır. Türkçe sözlükte; " Bir değer yaratan emek " olarak da tanımlanan iş, 20. yüzyılda eğitime girmiş ve İş Eğitimi Akımı olarak birçok ülkenin eğitimini etkilemiştir.

YAŞAMA DEĞER KATAN ÜRETİM

Antik Yunan'da iş, küçümsenmiş, kölelerin işi olarak kabul edilmiş, Rönesans'la birlikte saygınlık kazanmıştır. Rönesans'ın dahi sanatçısı Leonardo da Vinci de bilginin işe yaraması gerektiği görüşündedir.. "Bilimsel yönden özgürlüğü savunan Leonardo, bilimde faydacı bir zihniyete sahiptir; ona göre, bilgi bir işe yaramalı, belli bir fonksiyona sahip olmalıdır.(5) Birey, yaşama değer katan bir üretim yaptığında kendinle ve dış dünya ile barışır, güven duygusu gelişir, mutlu olur. İş olgusu, giderek artan bir ilgiyle endüstri toplumunda önemli olmuş, İş Eğitimi Akımı da 20. yüzyıl eğitim akımları arasında yerini almıştır.

İş Eğitimi Akımında öğrencinin edilgen değil etkin olması, kendi kendine bir işi başarması, iş içinde eğitilmesi, eğitimin üretime dönük olması, gerçek yaşamla

bağlantılı eğitim yapılması amaçlanır. İş Eğitimi Akımı da iki anlayışla ele alınmıştır: " Liberallerin İş Okulu ile sosyalistlerin Üretim Okulu anlayışları. Ortak noktaları, her ikisinin de iş eğitimi, geleneksel "kitap okulu" ya da "ezber okulu"na karşı bir seçenek olarak ileri sürmeleridir ". (6) İş Okulu Akımı, iş yoluyla çocuğun eğitilmesini, kişiliğinin geliştirilmesini hedefler. İş Eğitimi akımının iki önemli ismi Jean Jacques Rousseau ve Pestalozzi'dir.

Rousseau, elişlerini bütün eğitimin içinde bir eğitim ilkesi olarak görüyordu.. Emil adlı kitabında, Emil'in marangozluk eğitimi almasını ister. O'na göre marangozluk bedene bol hareket olanağı veren temiz ve yararlı bir iştir, marangozluk işçiden beceri istediği gibi zevk inceliği de ister, işe karşı saygı duyguları da güçlenir. (7) Emil, çocuğun ve gencin eğitiminin nasıl olması gerektiğini anlatan bir romandır. Rousseau, eğitimde doğayı yaşamak ve çocuğu, genci iş içinde eğitmek anlayışındadır.

İş Eğitimi Akımı'nın diğer önemli ismi Pestalozzi, hareket ve iş olan yerde söze gerek yoktur, diye düşünür. " İnsan öğrenmeyi kendi işinde aramalıdır....çocuk, bilgisini kendi işinden kendisi çıkarmalı, bunun aksine olarak işi bilgiden çıkarmaya çalışmamalıdır. Çevremizde bulunan boş kafaların çokluğu, çocukların isten uzaklaştırılması ve kitaba sürüklenmeleriyle ilgilidir ". (8) Rousseau; amaç, insanlık eğitimidir, yapılan işler bu amaca ulaşma araçlarıdır, görüşündedir. O'na göre, bedensel etkinlikle yapılan iş, zekayı geliştirdiği gibi duyguları da güçlendirir, dağınık fikirleri toparlar, çalışma zevkini, görev bilincini geliştirir,

YARATICILIĞI İŞ İLE GELİŞTİRMEK

Üretim Okulu anlayışı, Karl Marx'ın düşüncelerinden ortaya çıkmış, birçok eğitimci farklı görüşlerle bu anlayışı desteklemiştir. Eğitim tarihinde bir birikimi olan İş Eğitimi, 18. ve 19. yüzyılda önem kazanmıştır. (9) Bu anlayışta iş, öğretimin temeline yerleşir, çocuğun yaratıcılık ve buluş yetisini iş yoluyla harekete geçirmek çok yönlü insan yetiştirmek, işbirliğini öğretmek hedeflenir. İnsan sosyal bir varlıktır ve iş yoluyla sosyalleşir. Aynı zamanda bu eğitim, okul ile üretimin birleştirilmesi, eğitimin üretime dönük nitelikte olması, fabrikalarda ya da okulda oluşturulan atölyelerde eğitimin sürdürülmesini kapsar. Eğitimin kamusal, parasız, dünyasal, karma, sosyal demokrat ve birlik okulu ilkelileriyle yürütülmesini de savunan Üretim Okulu anlayışı birçok ülkenin eğitim sistemine girmiştir. (10)

CUMHURİYET'İN ULUSAL, LAİK VE BİLİME DAYALI EĞİTİM SİSTEMİ

Ülkemizde Cumhuriyet'le birlikte her alanda oldu-

ğu gibi eğitim alanında da çok önemli atılımlar gerçekleştirilir. “ Atatürk’ün hedefi Türkiye’yi çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmaktır. Bu hedefe ulaşmada eğitime düşen görev ulusal, laik ve bilime dayalı olarak çocuk, genç ve yetişkinleri eğitmektir.” (11)

Atatürk 1923’de iş ve sanat eğitimini ilgilendiren şu sözleri söyler: “Yaparak öğrenmeye dayanan ve yaygın bir eğitim öğretim için yurdun önemli merkezlerinde yeni kitaplıklar, konservatuarlar, çeşitli bitki ve hayvanları içine alan bahçeler, iş yerleri, müzeler, galeriler, sergi salonları kurmak gerekli olduğu gibi ilçe merkezlerine kadar bütün yurdun basımevleriyle donatılması gerekmektedir.” (12) Bu doğrultuda uygulamalar gerçekleştirilir. Sanat, bilim ve eğitim kurumları, müzeler, kitaplıklar açılır, birçok alanda yurt dışına öğrenciler gönderilir.

Avrupa’da İş ve Sanat Eğitimi Akımlarının etkin olduğu dönemde İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İsmail Hakkı Tonguç’un incelemeler yapmak üzere Avrupa’ya gönderilmeleri, orada okulları, programları, eğitim öğretim yöntemlerini araştırmaları ve yurda dönünce bu birikimlerini paylaşmaları sonucu, bu akımlar Türk eğitim sistemi içinde de yer almıştır.

Baltacıoğlu, eğitimin ana işlevinin toplumsal adamı yetiştirmek olduğunu vurgular, ona göre çocuğun aldığı eğitim, soyut kavram ve imgeler üstüne değil yaşam gerçekliği üstüne kurulmalıdır. Baltacıoğlu, yazdıkları ve yaptıkları ile ülke sanat eğitiminde, kültür yaşamında etkili olmuş değerli bir eğitimcidir.

BÜTÜNCÜL BİR İŞ VE SANAT EĞİTİMİ

Tonguç, 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümünü kurar. Programlar, iş ve sanat eğitimi anlayışı ile düzenlenmiştir. Öğrenciler, Genel Kültür, Kuramsal Sanat Dersler ve Öğretmenlik Meslek Dersleri ile birlikte Resim, Grafik, Yazı, Modelaj, Fotoğraf gibi temel dersleri, Ağaç İşleri, Maden İşleri, Mukavva İşleri, Örgü Kumuş İşleri, Kitap Resimleme, Planör ve Tayyare Modelciliği gibi iş atölye derslerini alarak bütüncül bir iş ve sanat eğitimi ile yetişmişlerdir. Bu programı bitirenler

gerek öğretmenliklerinde gerekse seçtikleri sanat alanında başarılı ve topluma yararlı olmuşlardır. (13)

Diğer yandan İsmail Hakkı Tonguç, İlköğretim Genel Müdürlüğü döneminde Köy Enstitülerini kurar ve programlarını önceki deneyimleriyle iş ve sanat eğitimi temeline dayalı olarak düzenler. Köy Enstitülerinin başarısındaki en önemli etmen bu nitelikte bir eğitimin yaşama geçirilmiş olmasıdır.

GEÇMİŞ DENEYİMLERİMİZDEN DERS ALMALIYIZ

Çocuğa, gence estetik ve çağdaş bir kişilikle birlikte çağın gerektirdiği temel iş ve sanat bilgi ve becerilerini kazandıran eğitim bugün okullarımızda yok denemek durumdadır. Yaşam gerçeklerinden kopuk, kuru ezber bilgiye dayalı, sınavlara koşullanmış, yeterli iş ve sanat derslerinden yoksun ve bu derslerin gerektirdiği nitelikli öğretmen atölye ve donanım sorunları, giderek daha çok dinselleşen bir eğitim sisteminin içinde bulunmaktayız. Bu eğitim modeliyle ülkemizin çağdaş dünyada yerini alması zordur. Eğitim geçmişimizde çok başarılı olmuş deneyimlerden ders alınması, çağın gereksinmelerine koşut bilim sanat ve teknolojinin gerektirdiği derslerin saptanması, alanların uzmanlarınca programlar hazırlanarak gerekli koşul ve olanakların sağlanması gerekmektedir.

1. İnci San. Sanat Eğitimi Kuramları . Ankara:Ütopya Yayınevi, 2000. s.64.

2. Aynı. s.17-1

3. İnci San. Resim-İş Öğretimi ve Sorunları . Türk Eğitim Derneği VIII. Öğretim Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990. s.146.

4. Moissej Kagan. Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat .Çev.Aziz Çalışlar. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1982. s.465.

5. Yavuz Unat. Bilim ve Ütopya Dergisi. Mart 2017, “Bir Rönesans Mühendisi: Leonardo da Vinci”, s.43.

6. Kemal Aytaç. Çağdaş Eğitim Akımları . Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları,1981. s.82-83.

7. Eduard Burger. İş Pedagojisi . Çev. H. Fikret Kanat. MEB Devlet Kitapları. Ankara:1976. s.17-18.

8. Aynı. s.33.

9. Aytaç, ön.ver. s.111.

10. Aytaç. ön.ver. s.117.

11. Serap Etike. Cumhuriyet Dönemi Resim Eğitimi (1923-1950) Ankara:Güldiken Yayınları, 2001. s.94.

12. Mustafa Rahmi Balaban. Milli Eğitim Dergisi . 3.Haziran 1973, “Gazi Paşa Hazretlerinin Maarif Umdesi” s.3.

13. Etike, ön.ver. s.144.

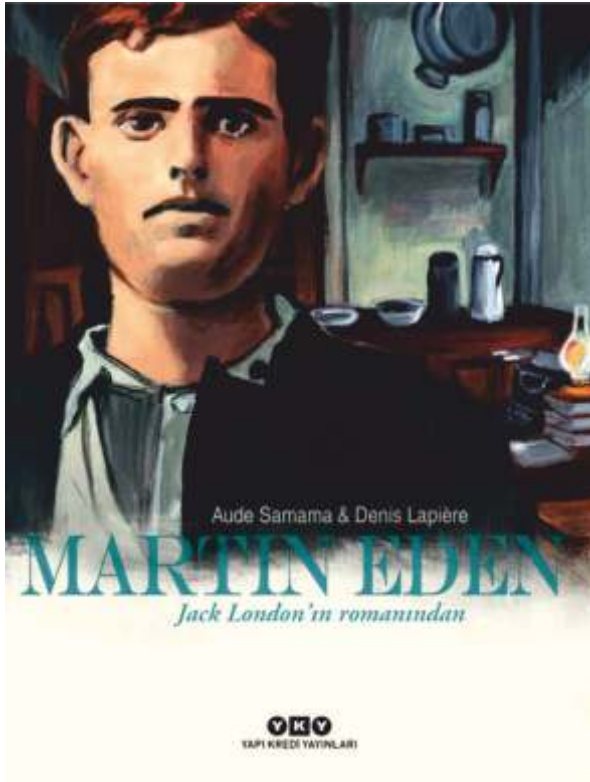
Ne Okumalı? Ne Dinlemeli? Ne İzlemeli?

Tuncer ÇETİNKAYA*

NE OKUMALI?

1. Martin Eden, Jack London & Samama, Lapiere, Yapı Kredi Yayınları

Jack London'ın unutulmaz klasiğinin çizgi roman versiyonunu okumaya hazır mısınız? Ünlü yazarın hayatından otobiyografik unsurlar içeren ünlü romanı her karesinde akrilik boyama tekniğini kullanarak yorumlayan iki çizer, dikkat çekici bir başarıya imza atıyorlar. Sınıf sorunu, idealizm, bireycilik ve aşk gibi konuları merkezine alan Martin Eden, öykünün kahramanı ile London'ın kendisine uygun gördüğü final bağlamında da trajik anlar içeriyor.

2. Bir Devlet Operasyonu: 19 Mayıs, Murat Bardakçı, Turkuvaaz

Dergideki okuma önerilerimizin her zaman iyiyi ve doğruyu içermediğine etkileyici bir örnek anlamına gelen Murat Bardakçı'nın son çalışması, bağımsızlık mücadelemizin miladı olan 19 Mayıs'ı (sözde!) farklı bir perspektiften ele alıyor. Yıllar boyu süren, "Mustafa Kemal'i Samsun'a Vahdettin yolladı!" yalanlarına yeni bir boyut katan kitap, (her ne demekse!) kurtuluş gününü "üst akıla" havale etme çabasına işaret ediyor! Üstad Attila İlhan'ın sözünü ettiği "aydın ihanetini" çok daha iyi algılamak için...

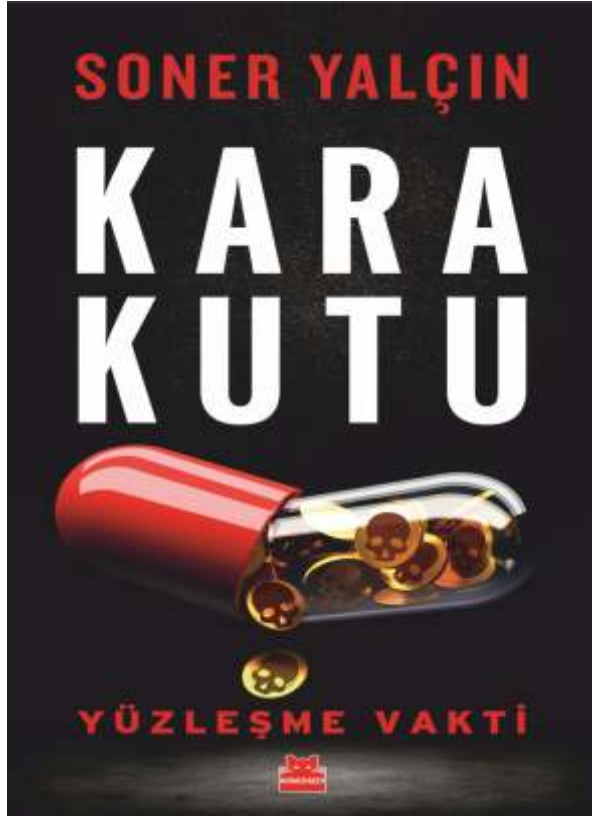

* Modern Zamanlar Sinema Dergisi Editörü

Emek ve Sanat

3. Kara Kutu-Yüzleşme Vakti, Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

Soner Yalçın'ın, Saklı Seçilmişler'deki temanın üzerine kararlılıkla gittiği yeni çalışması, tabuları yıkıp ezberleri bozmaya aday bir kitap. Entelektüel kesimlerce genellikle es geçildiğini söyleyebileceğimiz sağlık sorununu yeni bilgi ve belgelerle ele alan yazar, kapitalist dünya düzeninin özellikle 3. Dünya'ya yaptığı dayatmaları, ABD ve NATO merkezinde kusursuzca ele alıyor. 70'lerin Türkiye'sine de benzer bir perspektifle, farklı bir bakış atan Kara Kutu'yu kaçırmayın!

NE SEYRETMELİ

1. Cinayet Süsü, Yönetmen: Ali Atay

Cem Yılmaz'ın başarılı olduğunu söyleyemeyeceğimiz Karakomik Filmler'i ve temcit pilavına dönüşen Recep İvedik'in 6. macerası bir yana, son dönemin en etkileyici komedi performansı, oyuncu ve yönetmen Ali Atay'dan geliyor. Bir grup beceriksiz polisin, son yılların en tuhaf seri katil vakalarından birini çözme çabasına odaklanan film, akla Peter Sellers'ın Pembe Panther filmlerini getiriyor. Kadrosunda Uğur Yücel, Binnur Kaya, Cengiz Üstün gibi son dönemin önemli oyuncularını barındıran film, sürpriz finaliyle de seyirciyi ters köşeye yatırıyor.

2. Merhaba Güzel Vatanım, Yönetmen: Cengiz Özkarakabekir

Merhaba Güzel Vatanım, Nazım Hikmet ve Ahmet Ümit'in farklı dönemlerdeki çalkantılı hayat hikâyelerini merkezine alıyor. İdealleri, hayata bakışı ve üretimleriyle yalnızca ülkemizin değil, dünyanın da en büyük

şairlerinden olan Nâzım ile onu örnek alan bir yazarın keşşen yönlerini konu alan Merhaba Güzel Vatanım; Yetkin Dikinciler, Berna Laçın, Pelin Batu gibi oyuncuların kadrosuna karşın ne yazık ki vasat bir seyirliğin ötesine geçemiyor. Akıllara usta yönetmen Bilet İlhan'ın (şairi Dikinciler'in canlandırdığı) "Nâzım" filmi de getiren yapımın, yönetmenin ilk filmi olduğunu hatırlatalım.

3. Esaretin Bedeli, Yönetmen: Frank Darabont

Bu sayının klasik kontenjanında, yeni DVD ve Blu-Ray versiyonuyla seyirciyle buluşan Esaretin Bedeli bulunuyor. IMDB sitesinin verilerine göre tüm zamanların en beğenilen filmlerinin başında yer alan yapım, ünlü yazar Stephen King'in aynı adlı eserinden yapılan bir uyarlama. Bir komploya kurban giderek hapisanenin yolunu tutan sessiz bir bankacının hayata tutunma serüveni olarak da nitelendirilebilecek Esaretin Bedeli, kimi unutulmaz anları ve sürpriz finaliyle de adından söz ettiriyor. Tim Robbins ve Morgan Freeman'lı bu başyapıtı, (hala izlemeyen okuyucularımız varsa) mutlak surette öneriyoruz.

NE DİNLEMELİ

1. Merhaba, Zülfü Livaneli

Eski dönem çalışmaları plak formatında dinleyiciyi-

le buluşan Livaneli'nin çok da bilinmeyen çalışmalarından olan "Merhaba", sanatçının erken 70'lerine tanıklık ediyor. Doğu-Batı sentezinin daha çok Anadolu kısmında yer alan Kozanoğlu ve Mapushane gibi geleneksel türkülerin yanı sıra, sanatçının ünlü uyarlaması Şeyh Bedreddin Destanı'nın da içinde yer aldığı albüm, bağlama düzenine getirdiği "mi-re-la" akort sistemiyle tarihsel bir öneme de sahip bulunuyor.

2. The Very Best of Jazz II, Kolektif

ABD'de köleleştirilip sömürülen siyahî azınlığın isyan müziği anlamına gelen Jazz Müziği'nin önemli örneklerini bir araya getiren bu albüm, Sinatra'dan Elle Fitzgerald'a, Ray Charles'tan Louis Armstrong'a, türün efsane isimlerinin önemli eserlerinden oluşuyor. Kendisine ülkemizde de, sayıları giderek artan bir dinleyici kitlesi bulan Jazz'ın tarihsel serüvenine tanıklık etmemizi sağlayan 2. Best Of albümünün sürprizlerinden birinin, Hollywood'un en yetenekli dansçı oyuncularından Fred Astaire'in Puttin' on the Ritz olduğunu söyleyebiliriz.

3. Türk Pop Tarihi / Eski 45'likler, Asu Maralman

Genellikle Batılı ezgilerin üzerine yazılan Türkçe sözlerle gündeme gelen, o dönemki ismiyle Hafif Müzik, 70'lerde bize özgü bir form tutturmayı başarmıştı. O yılların unutulmaz şarkılarında "burayı" da ihmal etmeyen bir senteze giden yorumcular arasında Asu Maralman da bulunuyordu. Çoğunluğun "Bal Gibi Olur", "Recep" ya da "Yollar"la tanıdığı sanatçının "Hudey Hudey" ve "Toprak ve Ana" gibi geleneksel ezgileri de başarıyla yorumladığı Eski 45'likler, 70'li yılların popüler müziğinin niteliği konusunda fikir sahibi olmamızı da sağlıyor.

ÇOBAN ÖMER

Ömercik on üçünde
Sızısı var derinde
Kavalını üfler de
Söyletir hece hece ...

Anam da yok babam da
Bacım da kardaşım da,
Dere tepe aşarım
Yazım da bir kısım da...

Koyunlar dinlediler
Kuzular meleştiler
Alışmışlardı ona
Sessizce bekleştiler ...

Ömer kalktı ayağa
Daldı çok uzaklara ...
" Şu tepeyi bir aşsam
Varırım Ankara'ya..."

"Orda çocuklar varmış,
Hem okur hem yazarmış.
Kara tahta başında
Canım Gazi Paşa'yımış!"

Karabaş da bilirdi
Kuzular da sezerdi..
Ömer'in dileğinden
Dağlar bile erirdi...

Bir ağaca dayandı,
Yaslandıkça yaslandı..
Üfledi en derinden,
Gül soldu kederinden...

O yürekte tek sevda
Okumak ve yazmaktı.
Bir de Gazi Paşa'yı
Görmek ve sarılmaktı...

Uzak yakın demeden,
Düştü tozlu yollara...
Bir akşamüstü vardı
Geçti tahta başına.

Bir elinde tebeşir
Bir yanında Atatürk!
Öksüz değildi artık,
Gülüyordu çobancık!
- 2006 İstanbul-

İli Taşdöğen *

ÖĞRETMEN KİMDİR?

Kömür karası gözlerinde meraklı bir bakışla;

“Öğretmen kimdir?”

Diye soruyorsun ya küçüğüm,

Soru zor, cevap ağır

Ama ben öğretmenim

Bir çocuğun merakı, benim besinim.

“Öğretmen kimdir?” diye soruyorsun ya küçüğüm

Sana, dilim döndüğünce cevap vereyim

Öğretmen, haftanın yedi günü, yılın on iki ayı, yedi iklim, dört mevsim

Öğretmen yıllar, yüzyıllar,

Öğretmen sonsuzluk demektir.

Pazartesi

“Hababam Sınıfı”nda Rifat Ilgaz’ın düş gücündeyim.

Kel Mahmut’un gözlerinde Hafize Ananın kahkahasında, o saf sevgiyi görürüm

Derken karşıma “Sevgileri yarınlara bıraktınız” diyen Behçet Necatigil çıkar.

Sevgi neden yarına bırakılır

Üzülürüm.

“Ellerim takılırken rüzgârların saçına” kendimi ıssız hanlarda bulur

Faruk Nafiz Çamlıbel olurum Öğretmen, şairse küçüğüm

Şiir çocuktur.

Salı, kitaplığa uzanıp

Eski romanlarımdan birini alırım.

Sararmış sayfalarda gezerken

Sevgiyi, ihaneti, iyiliği kötülüğü

Velhasıl, beşerin bin bir halini görürüm

Kalem büyüsünü yaşamdan alır küçüğüm

İnsan doğmak değil, İnsan olmak önemli

Sonra kitaplarıma döner,

Kendimi kâh Zeyniler’de Çalıkuşu Feride’nin idealizminde

Kâh işgal altındaki bir köyde

Vatani için canını feda eden

İstanbul Aliye Öğretmen’in cesaretinde

Kendimi görürüm

Çarşamba

Menemen Çarşısında

Soğuk bir Aralık ayazında

Bakışları donuk ruhları kara

Hain bir kalabalık toplanmış meydanda

Ama ben öğretmenim

Yeter ki kandökülmesin diye,

Cehaletin kör bıçağı üzerine

Körpecik boynumu korkmadan uzatır

Yüreğinden insan sevgisi taşan

Öğretmen Kubilay’ım olurum o anda

Kalem silahtan üstündür

O yüzden

Silah kalemi, karanlık aydınlığı sevmez küçüğüm

Öğretmen kimdir? Diye sordun ya

Öğretmen,

Kalemi için, kendini silaha siper edendir.

Perşembe hüzünlüyüm

Sıcak bir yaz akşamı

Mağusa limanında

Akdeniz’in maviliğine bakarım

Genç ölmek, uzayan sessizliklerin,

Kaçırılan bakışların

ve ötelenen sevinçlerin

arkasına saklanmış, bitmeyecek bir yas olmaktır.

Denizin sonsuzluğunda zaman durur

Ve ben O billur sesiyle

Emek ve Sanat

“Beni öldürende yoktur din iman” türküsünü
söyleyen

Aybüke Öğretmen’in sesi

Necmettin Öğretmenin son nefesi

Genç ölenlerin yası olurum

Geldik cumaya

Cuma köhne bir vapurun güvertesinde

Nelere gebe olduğunu bilmediğim bir gecenin
karanlığında,

Hırçın dalgalarında savrulduğum kara bir
denizdeyim.

Umutların tükendiği

Çıglıkların kesilmediği bir yurttta

Olmayan orduyu kuracak

Olmayan parayı bulacak

Ve çok olan düşmanı yeneceğim

İşim zor küçüğüm.

Ama öğretmen kimdir diye sordun ya

Öğretmen

Korkuyu yok eden

İnancı aşıl原因

Boyun eğmeyendir

Öğretmen

Kocatepe’den

Düşman üzerine yürüyen bir

Başkomutan

Öğretmen

Elinde tebeşir kara tahtanın başında ders veren

Mustafa Kemaldir

Başöğretmendir

Ulu Önder Atatürk’tür

26/11/2019

Semra Yurt Akgül

T.C. KİMLİK NO/CEP TEL.

ADI-SOYADI

Öğrenci Bilgileri
 Adı-Soyadı:
 Baba Adı:
 Öğrenci No:
 Kurum Adı:

KİTAPÇIK TÜRÜ
 A B C D

ALA
 ① SÖZEL
 ② SAYISAL

CEVAPLAR

SÖZEL

1 A B C D E 11 A B C D E
 2 A B C D E 12 A B C D E
 3 A B C D E 13 A B C D E
 4 A B C D E 14 A B C D E
 5 A B C D E 15 A B C D E
 6 A B C D E 16 A B C D E
 7 A B C D E 17 A B C D E
 8 A B C D E 18 A B C D E
 9 A B C D E 19 A B C D E
 10 A B C D E

SAYISAL

1 A B C D E 11 A B C D E
 2 A B C D E 12 A B C D E
 3 A B C D E 13 A B C D E
 4 A B C D E 14 A B C D E
 5 A B C D E 15 A B C D E
 6 A B C D E 16 A B C D E
 7 A B C D E 17 A B C D E
 8 A B C D E 18 A B C D E
 9 A B C D E 19 A B C D E
 10 A B C D E

MİSLİ
 ① ② ③ ④ ⑤ ⑩ ②① ③① ④① ⑤① ⑩① ②① ③① ④① ⑤① ⑩①

SİSTEM
 ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮

Yavuz Özhan ÖNÜR

emek, eylem, direniş

**Emek Hareketinde
Güçlü Bir Mevzi**